

TARDOR 2005

SUMARI

2

Lectura, identitats i globalització

Santi Vallés

10

Infantil i Juvenil

38

Narrativa

52

Poesia

72

Assaig

120

Altres Novetats

129

Libreria 80 mundos

Maria Josep Escrivà

135

Editorials valencianes

Lectura, identitats i globalització

Més de 240 participants, entre llibreters, editors, il·lustradors, traductors, escriptors, crítics i professors, han analitzat a València el present i el futur de la literatura per a infants i joves dins del III Congrés Ibèric de Literatura Infantil i Juvenil. El paranimf de la Universitat Politècnica de València fou, el passat mes de juny, l'escenari d'aquesta trobada de caràcter estrictament professional.

Més enllà de les modes fugisseres d'un mercat saturat de novetats editorials tallades per un mateix patró, el compromís amb la innovació, la qualitat i la identitat pròpies s'imposa, segons els experts, com el principal actiu que ha de fer valdre la literatura infantil i juvenil en un món canviant pel que fa als gustos dels lectors. Modes i gustos condicionats, en molts casos, per la influència dels *mass media*, tal com en els últims anys s'ha evidenciat amb el *merchandising* i el reclam generats a partir del fenomen Harry Potter: el *boom* que ha portat a llegir xiquets que mai no ho havien fet fora de l'àmbit escolar. Determinar el paper que han de jugar els professionals davant les transformacions que s'han produït darrerament en l'àmbit de la creació, l'edició, la traducció, la divulgació, la distribució i la mediació, són els reptes que el passat mes de juny es van abordar en el III Congrés Ibèric de Literatura Infantil i Juvenil.

Contràriament a les edicions convocades a Càceres i Santiago de Compostel·la en 1999 i 2002, amb un caràcter monogràfic marcadament literari, aquesta tercera edició pretenia analitzar el llibre infantil i juvenil des de totes les perspectives: com a literatura, com a indústria, com a producte de consum, com a creació i com a generador de lectors. Un fet insòlit, una oportunitat única que, per al secretari de l'Associació d'Editors del País Valencià i membre de la Secretaria Executiva del congrés, Manel Romero, ha permès fer una diagnosi el més ajustada possible a la realitat de tot el sector a partir de les experiències concretes de tots els col·lectius de professionals i de l'anàlisi de la situació amb què s'han d'encarar en una societat cada vegada més complexa i amb exigències més específiques. Entre els dies 27 i 30 de juny, el Paranimf de la Universitat Politècnica de València fou l'escenari d'un munt de ponències, comunicacions i taules redones destinades a posar en relleu una realitat tan complexa com apassionant.

El director general del Libro i Biblioteques de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, Vicente-Luis Navarro de Luján, va presidir la inauguració del Congrés, acompanyat (d'esquerra a dreta) per Marta Belagut (Consell Català del Llibre per a Infants i Joves), Itziar Zubizarreta (OEPLI), José Olivera (APPLIJ), Secció portuguesa de l'IBBY) i Gemma Lluch (Consell Català del Llibre per a Infants i Joves).

L'Organización Española para el Libro Infantil (OEPLI), integrada pel Consejo General del Libro Infantil i Juvenil, el Consell Català del Llibre per a Infants i Joves, Galzgorri Elkartea i l'Asociación Galega do Libro Infantil i Xuvenil, va assumir, juntament amb l'Associació d'Editors del País Valencià (AEPV) i l'Associação Portuguesa para a Promoção do Libro Infantil e Juvenil (APPLIJ), la programació d'aquest for professional. Diferents propostes d'anàlisi i d'aproximació eminentment pràctiques van caracteritzar la gènesi d'aquest congrés, patrocinat per un gran nombre d'institucions com ara la Generalitat Valenciana, el Ministeri de Cultura, el Govern Basc, la Universitat de València, l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, el Centro Español de Derechos Reprográficos, el Círculo de Lectores, l'Asociación Nacional de Editores de Libros y Material de Enseñanza i les editorials Edelvives i Edebé, a més a més d'altres copatrocinadors. Sota el lema «Lectura, identitat i globalització», aquest fou el pretext perfecte per debatre els que són, a hores d'ara, els problemes principals que generen l'atenció del sector en aquests primers anys del segle XXI. Problemes que, ben segur, deuran mereixer també un apartat molt especial dins del 30 Congrés previst per al juny de 2006 a la ciutat xinesa de Beijing per l'IBBY, l'organisme internacional que agrupa les organitzacions de tot el món dedicades al llibre infantil i juvenil.

El futur no l'hem de buscar fora, el tenim ben a prop; enmig d'una tradició cultural pròpia i d'unes experiències que, pel fet de ser autèntiques i versemblants, podem universalitzar en ser compartides per lectors d'altres cultures i tradicions. És la relectura positiva que es fa de la globalització, la reflexió que va centrar gran part dels debats que s'hi produïren. *L'illa del tresor*, un llibre de tants que immortalitzà la figura de l'escriptor Stevenson, és, segons el director del Centre de Recherche sur la Lecture Littéraire de Reims, Vincent Jouvé, un dels exemples més paradigmàtics per a demostrar que el que està arrelat en un entorn concret

De la satisfacció i la motivació que inspire el llibre en l'il·lustrador, dependrà l'èxit i la qualitat del seu treball. Eixe és l'encanteri, la màgia del déu que esborralla llibres i els ompli de donyets.

pot arribar a convertir-se en universal. És un cas concret, un exemple que permet albirar la dimensió d'intercanvi cultural que possibilita la globalització, en la mesura que permet al lector jove reflectir-se, per analogia, «en unes altres experiències que no són les seues i ampliar, consegüentment, el seu univers de temes, personatges o arguments».

Per a Rosa Regàs, escriptora i directora de la Biblioteca Nacional, és ací on rau el vertader valor de la lectura: en el seu poder per a aprendre i interpretar mons aliens a partir de la pròpia experiència personal. Simbiosi de mons que es transfiguren en una fantasia de realitats que els xiquets i xiquetes interioritzen com una mirada interior que els permet ampliar la seua visió de la vida. És d'aquesta manera com, a poc a poc, es va forjant el caràcter i el criteri personal dels qui, amb el temps, han d'anar construint «la utopia generadora del canvi social». Des de la seua visió, des de les seues experiències viscudes o apreses, i amb les eines que els brinda eixa nova percepció de la realitat, és, segons Rosa Regàs, «com es genera una vida de compromís, justícia i solidaritat».

Conciliar les identitats i convertir el que és local en universal és, aleshores, el difícil equilibri que cal servir per fer de la globalització un mitjà de coneixement identitari. És eixa la paradoxa aparent, la que, contràriament al que es pot pensar, permet salvar la dicotomia universalisme *versus* localisme reivindicant alhora la cultura i la llengua pròpies; la fórmula idònia que, per als escriptors Xabier P. Docampo, Daniel Nesquens i Mariasun Landa, ha de possibilitar que la literatura infantil i juvenil siga «més Porto Alegre que no Davos», és a dir, que responga més aviat a l'interés general de les persones que no al del negoci. Convençuts del fet que «tot el que no és tradició és moda i que tot el que és moda té com a destinació desaparéixer», aquests escriptors afirmen, sense embussos, que «la literatura queda definida per la llengua que la informa i per l'únic compromís de l'escriptor amb el seu text».

La dels il·lustradors fou una de les trobades sectorials més concorregudes del congrés. Pablo Amargo, Federico Delicado i Manuel Boix en foren els ponents.

El traductor, peça clau perquè aquesta universalització siga completada amb èxit, assumeix un protagonisme fonamental en aquesta comesa en tant que conciliador d'identitats i intèrpret d'una babèlia que ens fa sentir com a pròpia. En un món on el multilingüisme no ha de ser cap obstacle per a la comunicació de les idees i dels sentiments, la tasca del traductor esdevé protagonista principal d'aquest canvi que es reclama per a la literatura infantil i juvenil. Superades ja les prevencions que posaven en dubte la seua importància com a descàrrec d'una malguanyada fama negra de manipulador, la seua participació és reivindicada com a determinant en un context en què la seua contribució és equiparable a la del mateix autor, en tant que «inventor de llengua». És així com Miquel Desclot, Manu López o Mario Merlino el defineixen i el reivindiquen «per tal d'aconseguir traduccions més ajustades al ritme de la llengua receptora», que són sentides com a vertaders originals per la seua autenticitat. Una manera de preservar els valors estètics i la qualitat davant les traduccions de producció massiva fetes a corre-cuita. L'il·lustrador, l'altre gran intèrpret que possibilita la universalitat de l'obra, reivindica també un paper protagonista en aquest procés. Considerat com un creador de fantasies fetes dibuix, també ell ha de fer seu el text que il·lustra: amb llibertat i sense sentir-se condicionat ni per l'editor, l'autor o el lector. En paraules dels il·lustradors Pablo Amargo, Manuel Boix i Federico Delicado, seua és l'última paraula i seu és el disseny de «primar la identitat individual per damunt de la identitat col·lectiva». De la satisfacció i la motivació que inspire el llibre que haja d'il·lustrar, dependrà l'èxit i la qualitat del seu treball. Eixes són els únics paràmetres, els mollons que han de fitar el geni artístic d'un mag que transforma lletres en dibuixos; l'encanteri, la màgia del déu que esborralla llibres i els ompli de donyets. Des d'un altre plantejament, tot i que amb una mateixa voluntat de resoldre satisfactòriament aquesta tensió entre identitat i globalització, l'aprofitament de les noves tecnologies

Risc i innovació. Això és el que es demana de la iniciativa pública i dels editors, als quals se'ls recorda que qualitat i rendiment econòmic no estan renyits.

«Fer llegir no correspon únicament a l'escola: la família, les administracions i les biblioteques públiques tenen la responsabilitat de participar en el projecte social que és la lectura.»

Visita guiada al MUVIM amb motiu de les exposicions «17 llibres per a xiquets il·lustrats» i «Llibres per a xiquets, 1920-30».

esdevé, així mateix, un instrument essencial. Les possibilitats de la lectura telemàtica, com a facilitadora de la interactivitat i la comunicació entre els lectors, són, per al director de Vilaweb Vicent Partal, algunes mostres evidents que ens han de fer reclamar una consideració positiva de la lectura no convencional. Oportunitats d'artifici i d'aparat que ja són una realitat, i que han comportat un estímul força engrescador per al lector jove de l'aldea global. El que és coneix com l'àlbum infantil, una aposta per la lectura més enllà de la simple decodificació, és, segons el professor Jesús Díaz, una altra de les opcions que pot ser tinguda en compte a l'hora d'experimentar diversos sentits de lectura.

Part indispensable d'aquest procés que cerca en la universalització de la pròpia identitat l'aposta de futur i en la motivació de la lectura l'aval necessari, les institucions públiques són les que més activament han de participar d'aquesta necessària *reconversió* del sector que s'hi apunta. Recuperar les biblioteques com a lloc de trobada i comunicació i convertir-les en capdavanteres dels canvis que s'hi vagen introduint, constitueixen algunes de les reivindicacions que fan veus autoritzades com ara la del responsable de publicacions de Bromera, Joan Carles Girbés, el bibliotecari Cristóbal Guerrero o la directora de Patrimoni Cultural del Govern Basc, Arantza Arzamendi. Veus que, com tantes altres, reclamen de les administracions públiques actuacions concretes encaminades a fer més visible el lector i no tant el creador; a fer que el foment de la lectura siga alguna cosa més que una campanya publicitària puntual, i a premiar la singularitat impulsant l'edició i assumint projectes arriscats i innovadors.

Risc i innovació. Comptat i debatut, és això el que demana el sector per a afrontar la nova realitat. Atrèvitament i valentia que no solament haurien de postular-se com a part de la política literària de la iniciativa pública, sinó com una exigència que hauria de guiar la iniciativa pròpia dels editors. Situar el llibre en un nou estatus que afavorisca les iden-

titats culturals i lingüístiques; promoure l'originalitat i la creativitat dels autors, i possibilitar un espai real per a la difusió cultural, configuren part de les demandes que es fan a un col·lectiu al qual se li recorda que qualitat i rendiment econòmic no estan renyits, tal com reconeixen els editors Manuel Bragado, Xavier Blanch i Lorenzo Rodríguez. El millor camí per a aconseguir-ho, afirmen, és el de la independència dels editors (grans i menuts) «a l'hora de continuar arriscant tant en les col·leccions com en els temes i assumir, així, la responsabilitat d'editar per als nous temps».

És una espècie de *mea culpa*, d'examen de consciència al qual tampoc no escapen els professionals que participen en els canals de difusió del llibre infantil i juvenil. La impossibilitat de tractar de manera individualitzada cada tipus de llibre, la manca d'un flux informatiu constant entre llibreters, distribuïdors i editorials, i la repercussió que això té en la qualitat de la informació que arriba al client, són, d'entrada, les queixes que apunten alguns representants del gremi com ara la llibretera Estrella García, la distribuïdora Consuelo Delgado o el gerent Alejandro Fernández, en un moment en què tant els uns com els altres es mostren incapaços d'assimilar com cal la saturació d'un mercat editorial que no pot ni ser digerit pels seus vehiculadors. L'allau de novetats que cada setmana arriben als aparadors de les llibreries i el monopoli dels grans grups editorials, que intenten ocupar el màxim espai en els punts de venda, es troben en la base de part d'unes demandes per a les quals es reclama, com a solució, una major professionalització i formació.

Però, si complicada es presenta la situació dels qui s'encarreguen de la difusió, no menys evidents són els problemes que denuncien els qui n'assumeixen la mediació. Desterrar els prejudicis que encara hui en dia subjauen a l'hora de valorar aquest tipus de literatura i atorgar-li el lloc que es mereix en els mitjans de comunicació, representen demandes concretes que fan crítics i bibliotecaris com ara Victoria Fernández, Diego Gutiérrez

i Marina Navarro, els quals reclamen: crítics i estudiosos més ben formats i bibliotecaris que aprofiten més la funció social de l'espai cultural que els és atorgat. És aquesta la crida, la informació i coneixements que es demanen per tal d'aconseguir que la qualitat siga el vertader criteri de selecció editorial.

Els ensenyants, l'altra gran peça en l'engranatge divulgatiu del llibre, veuen també en la millora de la formació i en la coordinació amb altres mediadors algunes de les necessitats més peremptòries amb què es troben en l'actualitat. Mancances que, segons el crític Víctor Moreno o els professors Pepe García i José Antonio Gómez, passen per impulsar iniciatives amb vista a incrementar la capacitat professional del professorat, propiciar el domini de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) i habilitar els mitjans necessaris perquè això siga una realitat. Aquestes són les peticions, les demandes tan urgents com indispensables per tal d'aconseguir que les aules es convertisquen en llocs de formació de lectors competents i en planers de «lectors no sols dins de l'aula sinó capaços de desenvolupar les facultats cognitives necessàries que reclama una societat cada vegada més complexa i amb múltiples codis culturals i lingüístics». Complexitat que, segons els experts, ha de comportar indefectiblement el compromís dels poders públics de nodrir les nostres biblioteques de fons en llengües minoritzades i en les de procedència dels milers d'emigrants amb els que vivim cada dia. La lectura com a vehicle de comunicació, com a finestra que s'obri a un món de realitats i d'experiències desconegudes.

«Fer llegir no correspon únicament a l'escola: la família, les administracions i les biblioteques públiques tenen la responsabilitat de participar en el projecte social que és la lectura». Fet i fet, això és el que demanen, entre altres coses, els experts davant l'alarmant disminució dels índexs de lectura i de l'escassa presència del llibre més enllà de les aules. La constatació d'una realitat que, a pesar de ser exposada a tort i a dret pels mitjans de

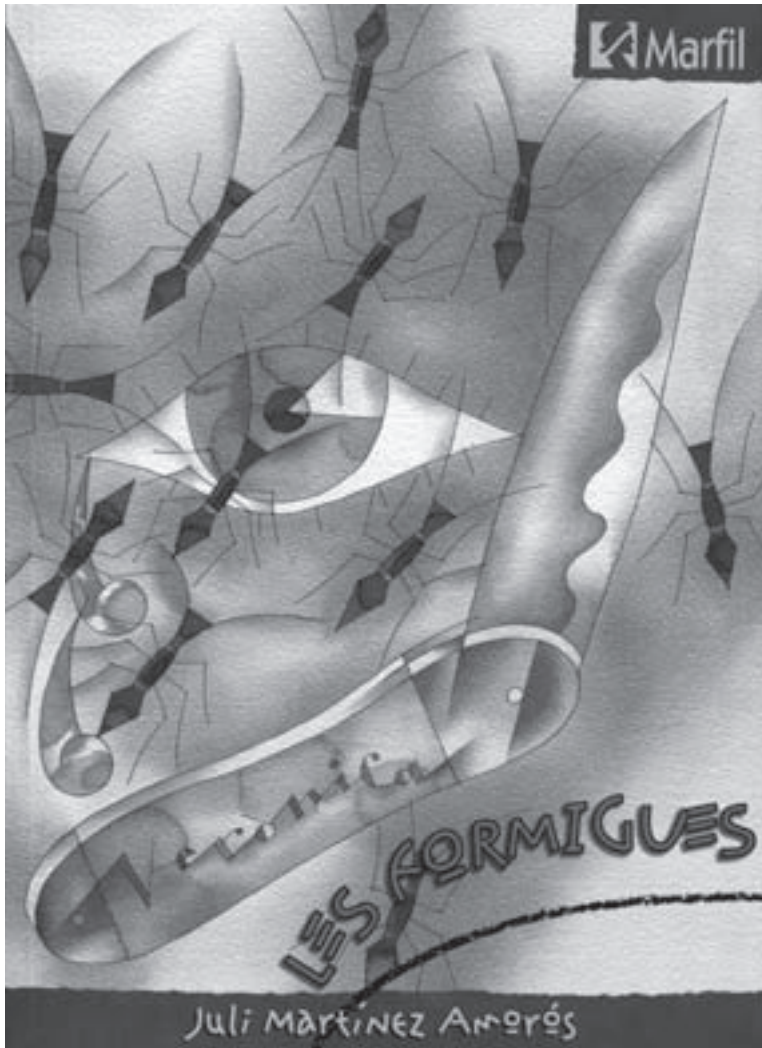

Sopar de comiat al Jardí Botànic.

comunicació, no deixa de ser un tòpic de repercussió efímera i un tema recurrent al qual s'acudeix però del qual mai no es pren consciència. És aquesta l'altra gran demanda, la reivindicació que la coordinadora del Congrés i integrant del seu comitè científic, Gemma Lluch, no dubta a qualificar de preocupant en comparació amb altres països. Coneixedora de primera mà de moltes de les experiències mampreses en altres països, Lluch proposa la coordinació entre la iniciativa pública i privada, a més a més de reivindicar una major implicació dels poders públics en la creació de noves biblioteques de barri, en la promoció de campanyes reals de promoció de la lectura, en la compra de dotacions de llibres, en la creació de bebeteques i en la necessitat d'ensenyar els pares perquè habituen els seus fills a llegir. Són tan sols algunes idees, algunes solucions que demana una realitat que, a partir del pròxim 4 de novembre i fins al 18 de febrer, tornarà a cobrar actualitat amb motiu de la primera edició del Diploma de Cultura, Lectura i Literatura per a Infants i Joves, dirigit per la citada professora i organitzat per l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Més que un problema específic de la literatura infantil i juvenil, Gemma Lluch conclou que es tracta, més aviat, del mateix problema estructural que afecta la lectura en general. Per a aquesta professora de la Universitat de València i especialista reconeguda arreu del món, la solució passa per retornar a la cultura el valor que es mereix al si de la nostra societat i per la voluntat de les institucions públiques de posar-hi tots els diners que calguen. «Si a França, a Anglaterra o a altres indrets es llig més no és perquè siguen més llestos, sinó pel fet que els seus governants inverteixen decididament perquè això siga possible».

Santi Vallés

La nissaga dels Montegut

La nissaga dels Montegut protagonitza aquesta història intimista i poètica que transcorre a la vall de Caran, un món al·legòric on la figura enigmàtica de Verònica, una dona que representa la passió i l'infortuni, es creuarà amb els homes de la família generació rere generació.

Les Formigues és la primera novel·la de l'autor Juli Martínez Amorós, una novel·la coral on els protagonistes són els membres de la família

Montagut, una nissaga propietària de les terres de la Vall de Caran, les vides dels quals aniran creuant-se generació rere generació amb la figura de l'enigmàtica Verònica, distintes dones amb un nexce comú: la passió, el misteri, l'infortuni, la desesperança.

Els Montagut adquireixen la propietat de les terres de la vall de Caran en circumstàncies que semblen obeir a l'atzar però també a un estrany dictat del destí, que ve a creuar les vides de Tomàs Montagut, fill de l'encarregat de les terres en aquell moment, amb l'únic hereu dels dominis de la vall, Antoni Roig. A partir d'aquest fets, tacats amb un assassinat i l'encreuament d'una de les Veròniques, la novel·la retrata a mode d'escenes per personatges, saltant cronològicament avant i enrere, l'evolució de cadascú dels protagonistes en un món endogàmic format per la família Montagut i els escassos habitants de la vall que es van creuant a les seues vides.

Un arbre genealògic enceta la trama a l'any 1894, amb el naixement del primer Tomàs Montagut, i es tanca al 1994 amb el naixement de l'últim membre de la nissaga, cinc generacions després, també de nom Tomàs Montagut, quan el destí ja ha deixat caure sobre la nissaga tot el seu pes. Ambientada en un nucli rural on les terres són l'únic medi de vida, el Casal dels Montagut es converteix en el nucli central al voltant del qual se succeïxen

LES FORMIGUES

JULI MARTÍNEZ AMORÓS

«VII PREMI DE NARRATIVA VILA D'ONIL»

COL·LECCIÓ «AUTORS D'ARA», 19

183 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2005

les diferents històries de vida entrelaçades.

Com en un formiguer, els personatges van desenvolupant una trama de lluites entre germans,

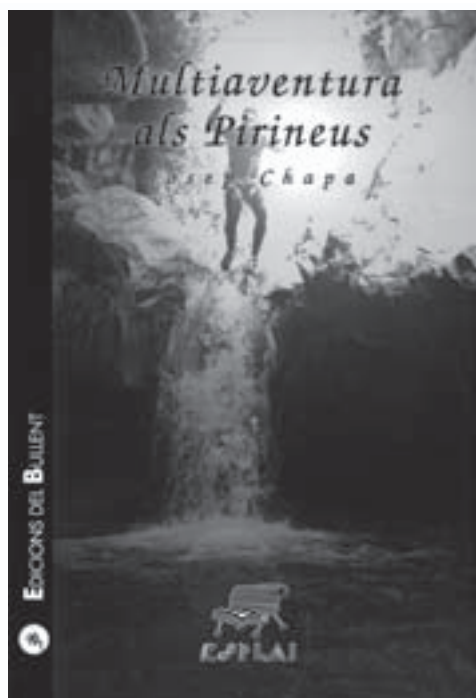
assassinats, secrets, desamors i passions desbocades que perseguirà els Montagut al llarg dels anys. En eixe transcórrer, un món al·legòric, que sembla romandre en una dimensió irreal, es creua amb el món real. La novel·la està sembrada d'imatges simbòliques que es repeteixen insistentment com a punts de referència d'aquest relat intimista, poètic i de to dramàtic: unes mans arrancant les potes a les formigues, la navalla lluenta amb el nom de Verònica gravat al mànec de fusta color castany, que passa d'una generació a un altra, des de l'oncle Ernest a l'últim Montagut, com si Verònica donés la clau de la història, teixira el drama que envolta els membres desafortunats de la nissaga i estiguera sempre present, prenent cos en les distintes Veròniques que van travessant la història i marcant el destí al que sembla que cadascú dels Montagut està condemnat.

La Vall de Caran així com els seus habitants semblen pertànyer a un somni, un món inexistent que ningú no coneix tret dels propis protagonistes de la història, un espai aïllat, oblidat pel món exterior, amb apenes lleugeres connexions amb el món real, on cadascú dels membres de la nissaga dels Montagut sembla no poder escapar del destí que la pertinença a la família i la influència de la vall de Caran exerceixen sobre ells.

Anna Gimeno

El tesoro escondido

Estamos ante una historia que poco a poco se convierte en una aventura única vivida en el incomparable marco de los Pirineos. El ambiente estudiantil que se nos presenta resulta altamente creíble debido al conocimiento que tiene el autor por su trabajo como profesor de Secundaria y Bachillerato. *Multiaventura als Pirineus* es una novela de aventuras que sin duda interesará a los amantes de la naturaleza y de los deportes de riesgo.

MULTIAVENTURA ALS PIRINEUS

JOSEP CHAPA

COL·LECCIÓ «ESPLAI», 31

96 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2005

Por lo general un libro de aventuras va mucho más allá de lo previsible ya que suele instalarse dentro de unos parámetros que escapan al control del lector. Lo cierto es que el protagonista deberá enfrentarse a lo desconocido y salir victorioso.

Josep Chapa nos entrega, por medio de Edicions del Bullent, una obra que lleva por título *Multiaventura als Pirineus*, novela de corte juvenil en la que, salvando las primeras páginas dedicadas al planteamiento de la historia, el autor nos cuenta las peripecias de un grupo de escolares que realizan, junto a los profesores de su Instituto, una excursión a los Pirineos.

Contando con la complicidad de un paisaje incomparable, los jóvenes practican determinadas actividades de *natura* bajo la dirección de monitores especializa-

dos en este tipo de deportes de aventura. Ennec y Guillem serán los encargados de iniciarlos en las arriesgadas delicias del *trekking*, *rafting* o *senderismo*.

Después de la excursión matutina, Ennec protagoniza, por amor a la alumna de secundaria Patricia, una aventura secreta junto al reducido número de amigos.

En contra de las normas establecidas y de los consejos de Guillem, el monitor se entrega a una aventura nocturna sin tener en cuenta las consecuencias que su decisión puede acarrear al conjunto del grupo. Circunstancia que si bien le preocupa intenta olvidarla.

Los jóvenes, siempre en busca de nuevas experiencias y contando con la complicidad del monitor, deciden hacer realidad la expedición a *l'Aigua salvatge* regresando al punto más peligrosos de la ruta. La misión del equipo es adentrarse en un reino prohibido, zona de humedales resbaladizos donde por la mañana Patricia, a pesar de la maleza, descubrió una cueva disimulada, al parecer, por las ramas de los árboles.

Lo cierto es que al caer la noche los jóvenes, valiéndose de innumerables trucos y estrategias, escapan del hotel de montaña donde se hospedan y huyen en busca de la cueva y su misterio.

Utilizando elementos mágicos propios de un mundo de ficción, Josep Chapa

nos transporta a un ambiente en el que la naturaleza es la verdadera protagonista, dándole un toque de fantasía al poner en juego la posibilidad de encontrarse con las «Mujeres de Agua», ninfas que se mueven a su antojo sin dejarse ver por ojos humanos.

El autor acierta al introducir los momentos de misterio precisos y también acierta en la descripción del paisaje, haciéndolo tan cercano, tan amable, que despierta los deseos del lector por viajar a las altas tierras de los Pirineos.

Como hemos dicho, *Multiaventura als Pirineus* es una novela de aventuras juveniles pero también es un viaje al descubrimiento de los sentimientos y de las propias posibilidades.

Quedan algunas cuestiones por resolver: ¿Hay piratas escondidos en la cueva? ¿Hay tesoros maravillosos? ¿O quizás la cueva estará habitada por maquis que sobrevivieron a la Guerra del 36? Esta es la clave del misterio que el lector tendrá que descubrir a lo largo de las 90 páginas de este libro.

M^o Teresa Espasa

Temps de sequera

Lluna, una nena que viu al bosc i coneix el llenguatge dels animals, haurà de rescatar ni més ni menys que la pluja, que ha estat segrestada per un bruixot malèvol de nom Grioto. En el viatge, la protagonista haurà de ser valenta i intel·ligent per a superar totes les dificultats.

LLUNA I LA PLUJA

LLUÇIA VALLÉS

IL·LUSTRACIONS DE JOAN AROCAS

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 1 I 4

70 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2004

Un dels darrers títols de la consolidada col·lecció «El Micalet Galàctic» de Bromera és *Lluna i la pluja*, una història senzilla de resonàncies pocahontianes i molt fàcil de llegir. El llibret, de la sèrie blava (a partir de 12 anys), resultarà probablement massa infantil a molts xicots i xicotes que ja van a l'institut. Allà, a l'institut, alguns dels nostres adolescents aprenen a descarregar pel·lícules il·legals d'internet, a fer fotos als professors amb els telèfons mòbils per després mostrar-les a tothom, a fer pintades a les parets i moltes altres activitats excitants. Per això, una història sobre una nena que parla amb els conillets i va en busca de la pluja que ha robat un bruixot malvat potser s'hauria d'haver publicat en una sèrie recomanada a xiquets de menor edat, i no en la mateixa en què hi ha una versió –ben interessant, per cert– de tota una *Odissea* d'Homer.

Susceptibilitats editorials a banda, el relat és ben simple: Lluna, que viu en una

cova d'un bosc amb la seua mare emprèn un viatge per alliberar la pluja, que ha estat empresonada en una gran marraixa per Grioto, «un mag injust i poderós». El relat és també breu: no s'entreté en descripcions innecessàries, sinó que se centra en l'acció. Així, sense més dades sobre la protagonista, ens trobem tot seguit als peus del castell de Grioto, al qual Lluna ha sabut arribar gràcies a les indicacions d'una bruixa bona que es diu –ni més ni menys!– Morgana. Tot s'esdevé amb agilitat, i abans que ens adonem estem de nou al bosc, on ja ha plogut gràcies a la bona feina de Lluna i tot ha tornat a la normalitat.

Les il·lustracions, de Joan Arocas, correctes i detallistes, constitueixen gairebé la meitat de l'espai del llibre, i cadascuna ocupa una pàgina sencera. En aquesta ocasió encara hem de seguir lamentant que alguns dibuixos anticipen les accions i situacions del text, la qual cosa pot repercutir negativament en la creació d'expectatives i de suspens: és una objecció frívola, potser, però tots hem sigut nens i aquestes coses de vegades tenen més importància del que sembla.

L'obra està dividida en deu capítols, d'entre cinc i deu pàgines cadascun. Això facilita bastant la lectura als lectors poc avesats o més peresosos. També hi ha unes completíssimes –22 pà-

gines!– activitats didàctiques descarregables de la web de Bromera: és una idea interessant, però cal no oblidar que no tots els pares i professors dominen l'ús de navegadors d'Internet. Quant al llenguatge, hem d'agrair la correcció que manté tot el text, i també la sintaxi adequada (que ja trobem a faltar massa sovint en la narrativa juvenil) i la inclusió d'algunes ben triades paraules cultes o d'ús poc freqüent.

No hi ha molt més a comentar: la història, lineal i amb un ritme constant, transcorre d'una manera fluida. Fins i tot previsible, ja que la caracterització i les atribucions dels animals no aporta cap novetat notable: els conills, ratolins i cavalls continuen estant al bàndol bo, i gossos, corbs i óssos al roïn. Hi ha moments en què potser algun lector despert sentirà certa confusió, com ara quan la protagonista ha de caçar, escorxar i cruspir-se un d'aquells simpàtics conillets amb els quals manté llargues converses. Però, en fi, són els petits inconvenients de la ficció, o la «lleï natural», tal com diu el text.

Joan Manuel Matoses

Vamos a jugar a caballeros...

Cualquiera puede llegar a ser un hidalgo aventurero de la talla de Don Quijote o de Tirant lo Blanc. Con imaginación y fantasía todo es posible, como podemos leer en *Un quijote en bicicleta*, escrito y traducido del valenciano por Enric Lluch.

UN QUIJOTE EN BICICLETA

ENRIC LLUCH

IL·LUSTRACIONS DE PABLO OLIVERO

TRADUCCIÓ DE L'AUTOR

COL·LECCIÓ «CALCETÍN AMARILLO», 11

80 PÀGINES

ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2005

El 400 aniversario de la obra más universal de Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*, está siendo celebrado con los más diversos actos. La editorial Algar (Alzira, 2005) ha contribuido a ello con la publicación en la colección «Calcetín amarillo» (a partir de 8 años) de *Un quijote en bicicleta*, una libre recreación dirigida al público más joven de algunos de los pasajes más célebres de la obra de Cervantes.

Enric Lluch y Pablo Olivero, escritor e ilustrador, son los creadores del relato protagonizado por Salva y Emiliete, dos niños que juegan a ser Don Quijote y Sancho, recordando las aventuras que Salva ha escuchado atentamente de la lectura de su padre. Aquel librote gordo y poco apetecible de lectura obligatoria puede llegar a ser un baúl repleto de historias fantásticas y maravillosas, como le sucede a Salva, quien descubre que *El Quijote* contiene aventuras increíbles con caballeros soñadores y va-

lerosos como Don Quijote o Tirant lo Blanc; además puede ser leído en el orden que se prefiera, perdiendo así toda la seriedad y protocolo que inspira la novela cervantesca.

Salva disfrutará tanto escuchando las aventuras del ingenioso hidalgo que comenzará a imitarlo y vivirá muchas aventuras alocadas, tal y como le ocurrió a Don Quijote tras la lectura de innumerables novelas de caballería: luchará contra un puesto de helados, se enfrentará a dos perros enormes, conocerá al caballero de la Triste Figura y buscará a su amada Dulcinea.

Las buenas intenciones de Enric Lluch de estimular en los más jóvenes la afición por la lectura de las novelas caballerescas y de aventuras no dejan de ser elogiables. Quizás esta afición despierte en los chavales una nueva y a la vez vieja forma de jugar con la imaginación y la fantasía, como se insinúa a lo largo del libro. Pero sería arriesgado suponer que de este corto y sencillo relato los jóvenes lectores salten por arte de magia a la lectura de miles de páginas escritas en un castellano (u otras lenguas) difícil de entender hasta para los más diestros. Si esto llegara a suceder, tendríamos que celebrarlo con mayor ruido que el mismo aniversario de la obra caballerisca. En cualquier caso,

es de resaltar la importancia de transmitir la afición por obras que no han perdido su interés para nuestra cultura a lo largo de los siglos; pero tampoco conviene olvidar, como parece ser el caso, la necesidad de una perspectiva crítica sobre los roles masculinos y femeninos tradicionales, tan marcados en los personajes de obras clásicas, antiguas, modernas o contemporáneas. Los esquemas sexistas de siempre continúan presentes en este relato: el padre de Salva se erige en el transmisor del conocimiento, mientras que la madre desempeña el papel de ama de casa y espectadora, sin mencionar la práctica inexistencia de las niñas en las aventuras narradas. En definitiva, un relato escrito con muy buenos propósitos pero con fisuras significativas.

Nievés Avilés

Captius del futur

Leo Climent proposa amb aquesta novel·la un joc, un repte al lector: Que faria qualsevol si li digueren que li queden tres mesos de vida? I si no és possible a més sortir del poble on et trobes? I si els seus habitants mostren la seua verdadera identitat?

LA VALL DELS OBLIDATS

LEO CLIMENT

COL·LECCIÓ «TABARCA NARRATIVA», 43

139 PÀGINES

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA 2005

La història de Salvanell podria haver sigut la història de qualsevol població rural pràcticament aïllada de tot nucli urbà de certa importància, sense vies de comunicació ni cobertura telefònica suficient, a l'Espanya de la dècada dels anys seixanta, perquè per sota de la trama principal, arriscada i poc habitual en narrativa juvenil per la seua ambientació en el món rural, es troba una història de persones amb els seus prejudicis, frustracions i somnis amputats per raons com la tradició i l'ordre establert.

L'autor Leo Climent s'estrena amb aquesta novel·la curta dirigida als joves, divertida i molt reveladora de la condició humana, explicant amb destresa la història d'un poble en el que tots els seus habitants pensen que van a morir irremeiablement en menys de tres mesos. Les ganes de viure, de satisfer tots aquells desitjos que no s'han satisfet abans, de dir allò mai confessat, d'apro-

fitar el temps perdut, portarà al poble i als seus habitants a una situació en la que ja no hi haurà possibilitat de tornar enrere, al menys no del tot.

Ambientada a principis de la dècada dels seixanta en una vall quede assetjat sota vigilànciaprop de Xàtiva, la història es sosté amb els records del narrador, protagonista dels fets quan tan sols comptava amb catorze anys i estudiava l'últim curs de batxillerat.

La tranquil·litat del poble es trenca quan comença a desenvolupar-se a la vall el projecte de construcció d'un observatori astronòmic dels exèrcits americà i espanyol al cim del Capçal i per un desgraciat accident un producte nociu transportat per camions s'escampa per les rodalies de la població. La nocivitat del producte fa que el poble quede assetjat sota vigilància militar i cadascú dels seus habitants condemnat a esperar la seua última hora sense poder moure's d'allí.

Des d'una consciència crítica i madura, Climent fa un treball acurat amb els personatges, que evolucionen amb coherència i se sostenen al llarg de tota la novel·la, i a través d'ells retrata costums i estils arrelats a la cultura rural valenciana. El rector que se sent abandonat per Déu, la mestra d'escola que posa en qüestió el sistema educatiu, l'ama del bar

que pren el mànec del negoci, les dones del poble que guanyen força i s'organitzen, els vells que cremen els últims cartutxos, els joves que volen fer realitat allò que encara no han tingut temps d'aconseguir, les noves complicitats que sorgixen, les confessions inesperades, ... tothom al poble canvia la seua perspectiva quan l'horitzó es trenca a tres mesos vista i mentre esperen que els primers morts confirmen les pitjors expectatives anunciades a la plaça del poble per les autoritats civils i militars. Passats els tres mesos, el desenllaç serà més inesperat si cap del que ja s'anunciava en principi i el principal objectiu serà llavors esborrar el passat, soterrar el doble secret que sobre els fets ocorreguts a Salvanell s'ha intentat mantenir primer des de les instàncies competents i després pels propis implicats en la història.

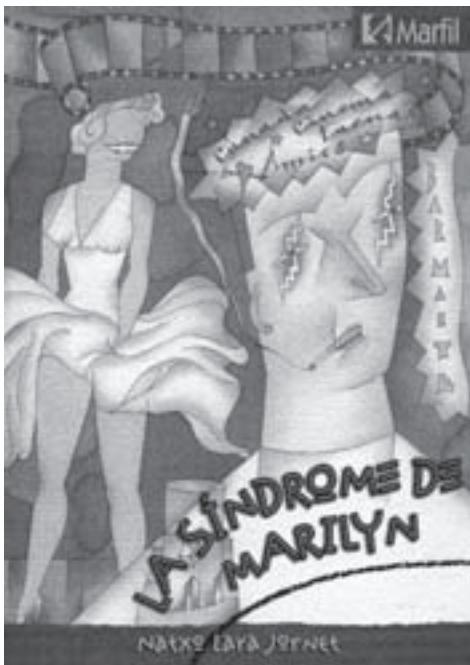
L'autor, com escriu a l'inici de la narració, ve a destapar aquests secrets relatant els fets vint-i-cinc anys després que ocorregueren.

El llibre inclou una guia de lectura i proposa activitats per als lectors.

Anna Gimeno

Ràbia continguda

Max, un informàtic que acaba de saltar la frontera psicològica de la trentena, tracta de buscar una via a la seua malaltissa inadaptació a tot el que l'envolta, com un xiquet malcriat que es queixa incansable, fent de les preocupacions minúscules una font de ràbia continguda.

LA SÍNDROME DE MARILYN

NATXO LARA JORNET

COL·LECCIÓ «AUTORS D'ARA», 17

160 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2005

Com molt bé comenta el protagonista d'aquesta novel·la, molta gent que supera els trenta anys hui dia viu una «segona adolescència», És a dir, una manifesta incapacitat per a esdevenir adult, i propensió a sentir els mateixos inconfessables que quan es tenen 15 anys. Max, un informàtic que ha superat els trenta i viu a Alacant és el personatge central de *La síndrome de Marilyn*, una sarcàstica reflexió sobre la vida a aquestes edats. *La síndrome de Marilyn* (Monroe, no Manson, advertim), sobre la qual per cert s'explica molt poca cosa al llibre, es dona només en certs contextos, així que tampoc cal dramatitzar. Deu afectar –calcule jo– tan sols persones que viuen en ciutats més o menys grans i impersonals i que a més han tingut una infantesa i joventut felices, o com a mínim sense mancances ni grans traumes. Així, els qui acabem de superar els trenta i ho hem tingut tot a la vida tenim tendència a sentir-nos

relativament buits, incapaços de bastir-nos un futur emocionant perquè ho tenim tot fet i tot a mà. Pel que sembla, la coneguda actriu-mite tenia un caràcter que la portava a queixar-se contínuament de tot, com un xiquet malcriat.

La novel·la es presenta dividida en vint-i-cinc capítols, numerats i amb títol. Molts d'ells remetent directament al món del cinema (com ara «El dia de la marmota» o «Com Nicolas Cage en Leaving las Vegas», que a més és una cançó d'Amaral): l'element cinematogràfic és un motiu constant al llibre, i de fet el protagonista i el narrador l'aprofiten per a fer comparacions o remetre'ns a determinades pel·lícules. Naturalment, la Marilyn té un paper destacat en aquest recurs a les referències del cinema.

Però la major part de l'obra dona compte de la insatisfacció i vacuïtat de l'anodina vida diària de Max. Les contínues frustracions d'aquest personatge solitari dibuixen una existència marcada per l'enfrontament directe amb tothom i la impossibilitat d'establir relacions amistoses. Tot està relatat amb cert sentit de l'humor, amb ironia, i el resultat final és entretingut. La vida d'aquest pobre urbanita gira, a partir de la meitat de l'obra, a l'entorn d'una dona, Vero, de la qual està medul·larment enamorat. Al voltant de tot hi ha

també el cap de l'empresa on treballa Max, la dependenta del forn, amics retrobats que ja no són tan amics, els pares i, voleiant per damunt, Canadà. L'obsessió per traslladar-se a aquest país interromp moltes de les escenes del llibre, sobretot a l'inici d'alguns capítols, i representa una solució fàcil a una rutina massa angoixant i aclaparadorament alienadora.

Un s'alegra de comprovar que el valencià col·loquial serveix per a alguna cosa més que per a usar-se com a contrapunt graciós en els castellanoparlants, ja que en *La síndrome de Marilyn* es practica un llenguatge quasi vulgar amb freqüència, però sense desnaturalitzar els personatges: al contrari, s'integra amb facilitat i esdevé fresc.

Potser cal lamentar, com ocorre a tants altres textos semblants, la reiteració de situacions: la novel·la no segueix una línia argumental nítida, amb una trama que comença i acaba, sinó que retrata precisament la monotonia i la repetició d'accions, que si bé representen el moll de l'os del protagonista, poden fer-se tedioses en molts passatges. Moltes novel·les d'ambientació urbana segueixen aquest estereotip, i és fàcil caure en una excessiva càrrega del text, innecessària quasi sempre.

Joan Manuel Matoses

Del coneixement a la comprensió i el respecte

La col·lecció «Minaret» es presenta en format trilingüe i naix amb la molt lloable intenció de fer que els infants esquiven alguns dels prejudicis que tenen alguns adults a partir d'històries de països que, per desconeixement, ens semblen estranys.

JOHA I L'HOME DE LA CIUTAT /
EL XIC I ELS ANIMALS

ANNA MOLINS RAICH

IL·LUSTRACIONS DE LLUÏSA JOVER

COL·LECCIÓ «MINARET», 2

24 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2005

COM MÉS HO VOLIA AMAGAR, MÉS A LA VISTA ESTAVA... /
ELS DOS MIOPS

ANNA MOLINS RAICH

IL·LUSTRACIONS DE SEBASTIÀ SERRA

COL·LECCIÓ «MINARET», 4

24 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2005

Els contes de la col·lecció «Minaret» de Tàndem edicions es presenta com un antídoto contra la por, com una manera de combatre el sentiment de prevenció que desperta en els humans tot allò desconegut. De la mateixa manera que els nostres avantpassats primitius temien el llamp perquè no en coneixien l'origen, nosaltres desconfiem, potser de manera inconscient, d'olors i menjars exòtics, d'usos i costums que s'assemblen ben poc als nostres, de creences i llengües que no entenem, i de tot un seguit de maneres de fer i desfer diferents, ni millors ni pitjors, sinó senzillament diferents. Els prejudicis són, ben sovint, fruit del desconeixement, de la simple i pura ignorància. I per tal de superar-los, per tant, convé fer un esforç d'aproximació respectuosa. El nostre país, convé no oblidar-ho, ha passat d'emigrar a rebre immigrants en un espai de temps molt breu des d'un punt de vista històric, i a hores d'ara ens trobem immersos en un procés de transformació que ens condueix cap a la interculturalitat, cap a la convivència en un mateix territori de cultures diverses. Es tracta d'un repte que hauríem d'assumir tots, els nouvinguts i aquells que constituïm la societat d'acollida. I és precisament aquesta la idea que tracta de transmetre la col·lecció «Minaret»: donar a entendre als uns i als altres que les diferències culturals en convivència són una veritable riquesa.

A través d'històries d'alguns dels països d'origen dels nous ciutadans que ja formen part de la nostra societat, com ara la Xina o països àrabs, s'intenta inculcar la idea que conèixer és una de les millors formes d'arribar a comprendre. Per aquest motiu aquests llibres es presenten en format trilingüe: valencià, castellà i xinès o àrab, de manera que, alhora que ens entretenim llegint contes, descobrim els costums, els paisatges, la vida quotidiana i la llengua d'altres pobles. És evident que aquests llibrets tenen un alt contingut didàctic implícit, però no hi ha cap intenció d'adoctrinar. En el fons de les històries que s'hi conten subjau, això sí, una ensenyança, una lliçó moral o de vida, com en gairebé totes les rondalles, contes, contarelles i altres formes de literatura popular infantil.

D'altra banda, les il·lustracions que acompanyen la lectura mereixen una menció a part i molt destacada. Tot i que moltes vegades els dibuixos són només un afegit innecessari que desvia l'atenció i esdevenen un entrebanc perquè no aporten res al conjunt de l'obra, en el cas que ens ocupa poden arribar a convertir-se en un complement narratiu més per la seua capacitat clarificadora i pel seu poder atractiu.

Sergi Vercher

Cuando un ideal sólo es deseo

Ediciones Brosquil ha publicado, en este cuarto centenario de D. Quijote, la adaptación titulada «Sancho Panza en su gobierno». Se trata de un relato fundamental para conocer la personalidad de los dos personajes principales creados por Cervantes, donde se nos muestran algunas vertientes contrapuestas del ser humano: idealista y realista. Sancho Panza, gobernador y escudero, básico en su manera de entender la vida representa la realidad. D. Quijote, caballero andante, imaginativo, protector de las causas perdidas, representa el ideal inalcanzable.

SANCHO PANZA EN SU GOBIERNO

MIGUEL DE CERVANTES

ADAPTACIÓN DE ALEJANDRO G. SCHNETZER

ILUSTRACIONES DE D. A. BICHARD

39 PÁGINES

BROSQUIL EDICIONES, VALENCIA, 2005

Es cierto que la obra de Cervantes se conoce por su personaje principal, D. Quijote, pero de ninguna manera podemos silenciar a Sancho Panza, esa otra mitad perfecta del hidalgo caballero de la Mancha. Y así lo ha entendido la editorial Brosquil al publicar esta divertida obra que vio la luz por primera vez en el año 1883. Como quiera que la imagen ha tenido gran importancia a la hora de ilustrar libros infantiles para estimular la imaginación y facilitar la comprensión del texto, también aquí se reproducen las ilustraciones originales realizadas en su día por D. A. Bichard.

Como es sabido, Sancho es un campesino vecino de Alonso Quijano, poseedor de unas características bien definidas: es un tanto vulgar, de baja estatura, imprudente, básico, pero po-

seedor de una acertada y profunda filosofía de la vida.

Sancho Panza, a quien conocemos desde el principio, es un personaje crucial, más aún yo diría que necesario, tan necesario como el sentido común del que hace gala a lo largo de las páginas del relato.

El motivo principal por el que Sancho Panza decide acompañar a D. Quijote es la promesa de gobernar una Ínsula (palabra que por supuesto desconoce). Quiere la casualidad, o el destino, que le sea ofrecido el gobierno de la Ínsula de Barataria, y Sancho acepta. Acepta tal vez para probar a qué sabe el poder, o también por el placer de gobernar, y desde luego porque siendo consciente de las locuras de su amo, una y mil veces ha intentado convencerle para que no haga ciertas cosas, el resultado es nulo. Sancho decide gobernar la Ínsula de Barataria. Sancho hace un buen trabajo como gobernador, soluciona un sin fin de problemas, demuestra su sentido crítico, su buen criterio. La verdad sea dicha, el escudero sale reforzado de la aventura de su gobierno, podemos ver la justicia y el honor de Sancho al querer limpiar la Ínsula de todo género de ladrones, holgazanes, vagabundos y demás inmundicias.

Si bien la motivación de Sancho fue conseguir el gobierno y el poder, después de

los días transcurridos, ya no los quiere, es más maldice ese modo de vida y renuncia para volver a la vida que le gusta, la que conoce.

Cómo todo héroe que se precie, Sancho ya no es el mismo al regresar de su gobierno en la Ínsula, ya no le es posible ver lo cotidiano de la misma manera que antes de su permanencia en Barataria. Sólo queda apuntar una diferencia de base entre los dos personajes de Cervantes, Sancho representa la parte real de la vida, sólo le preocupa el lado práctico de las cosas, en cambio D. Quijote vive de lo etéreo, de lo intangible, suele actuar al estilo de los héroes sin detenerse ante nada cuando busca alcanzar la lealtad y la victoria sobre el mal. Bien podríamos decir que Sancho es la mitad perfecta de don Quijote. Si leemos entre líneas comprobaremos que un personaje es el complemento del otro, tanto es así que D. Quijote no hubiera existido sin su fiel escudero. El caso de Sancho es diferente, ya que él hubiera seguido, sin D. Quijote, con su vida de hombre astuto, un tanto egoísta, pero leal, inocente, bondadoso. Si bien uno representa el amor a los valores materiales, el otro entrega cuanto posee por defender las causas perdidas.

Mª Teresa Espasa

Dos-cents anys d'Andersen i els seus contes

Contes d'Andersen és una obra adreçada al públic infantil que ens mostra els personatges més populars de Hans Christian Andersen. El 2005, quan es compleix el bicentenari del naixement d'este genial escriptor danés, és un any farcit d'activitats en el seu record.

CONTES D'ANDERSEN

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

ADAPTACIÓ DE JOSEP FRANCO

IL·LUSTRACIONS DE VALENTÍ GUBIANAS

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 113

120 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2005

Dir Hans Christian Andersen és dir conte, i dir màgia per a xiquetes i xiquets. És parlar d'algú que es va dedicar a la literatura, però que ha sigut reconegut mundialment pels vora 170 contes que va escriure. *Contes d'Andersen*, adaptat per Josep Franco, ens recorda personatges com ara un emperador que es passeja nu, un ànec a qui ningú estima, un rossinyol, una princesa d'incògnit o un soldadet de plom enamorat. Publicada en la col·lecció «El Micalet Galàctic», amb esta obra Bromera aposta per acostar al públic infantil estos personatges i històries, i fer-ho en la llengua dels valencians. El llibre, presentat amb un llenguatge assequible a l'edat a la qual es dirigeix (a partir de 8 anys) presenta cinc dels relats més coneguts de l'autor: «La princesa i el pèsol», «El vestit nou de l'emperador», «El soldadet de plom», «El rossinyol» i «L'aneguet lleig». Tots tenen una estructura similar, no hi ha

personatges dolents, sinó que tots són víctimes de les seues circumstàncies. Per exemple, a «L'aneguet lleig» es narra la història de rebuig que pateix un ànec, el qual ha d'exiliar-se de la resta dels que són com ell. Esta obra, una crítica cap a una societat que no és tolerant, mostra la capacitat d'adaptació de l'ànec, que a la fi resulta ser un cigne i serà acceptat pels altres cignes. Esta mateixa anècdota podia ser un espill per a la resta de narracions, tant pel feliç desenllaç, com per la simplicitat del seu plantejament i desenvolupament.

A diferència dels germans Grimm o Charles Perrault, els quals van transcriure relats orals del seu temps, l'escriptor romàntic Andersen va agafar de la tradició danesa (especialment el folklore), una gran part dels personatges, anècdotes o idees per als seus contes, i amb esta sucosa matèria primera, va pastar cada història. Una tasca similar va fer Enric Valor prou anys després, qui amb personatges de la tradició valenciana, va inventar la majoria de les seues rondalles, adaptà unes altres, i els va donar un gran sentit d'universalitat. Les històries aplegades a *Contes d'Andersen*, a més, reflecteixen en molts casos, aspectes de la pròpia vida de l'autor. «L'aneguet lleig», per citar el mateix cas que abans, té el rerefons de les

burles que Andersen va patir pel seu aspecte físic. D'altres narracions, com ara «El soldadet de plom», «El rossinyol» o «El vestit nou de l'emperador» estan basades en la tradició oral danesa i han donat peu per bastir adaptacions al cinema i al teatre. La Sirena de Copenhague ens recorda el llegat que va deixar Andersen.

Contes d'Andersen, a més, inclou diverses il·lustracions, les quals ajuden els menuts a tindre una imatge que els transmeta el contingut.

Bromera facilita, igualment, una sèrie de propostes didàctiques referides al llibre, per tal d'acostar-lo a la realitat de les aules de primària. Andersen (Odense, 1805-Copenhague, 1875) va publicar el 1835 un primer llibre de relats breus, el qual, després de l'èxit assolit, va ser seguit per uns altres contes que desembocaran en narracions amb un gran èxit. A més, té publicades peces de teatre, poemes, novel·les i relats de viatges.

Agustí Hernández

Totes les cares del crim

Darrere del vel del gènere negre, *Ferum de silenci* és un relat que denuncia una realitat esfeïdora: la violència de gènere. Lluny de qual-sevol morbositat, Castellano connecta amb el lector amb un relat que despulla el «terrorisme masclista» des de la ficció.

FERUM DE SILENCI

PEP CASTELLANO

«PREMI DE NARRATIVA JUVENIL ENRIC VALOR», 2004

COL·LECCIÓ «ESPLA», 32

116 PÀGINES

BULLENT EDICIONS, PICANYA, 2005

A primera vista, més d'un dels protagonistes d'aquesta història podria ser l'assassí i les hipòtesis que es barallen sobre el crim són tantes que ni els protagonistes ni els lectors saben ja què pensar.

En total, tretze personatges intervenen en l'acció, però n'hi ha un de ben insospitat que, present a tothora, obri i tanca el relat. I si bé ho ha vist tot, ningú no se'l pot escoltar i en solitud reflexiona, abatut pel cansament i tot el que ha hagut de veure.

Es dona el cas que quan la realitat és incomprendible i ningú encerta a trobar-ne una explicació, la ficció té un poder que cala més fons que totes aquestes històries reals carregades de declaracions i interrogatoris que estem cansats de llegir i escoltar.

Aquest és el cas de *Ferum de silenci*, una novel·la breu –molt merescudament distingida amb el «Premi de Narrativa Juvenil Enric Valor»– que se l'ha jugada amb un tema tan delicat i arrelat al dia

dia com ara la violència de gènere. D'entrada, no era un repte qualsevol. Cal tenir en compte que el llibre està pensat en uns lectors encara immadurs i vulnerables, no sempre capaços d'assimilar una informació d'aquest tipus quedant-se al marge d'uns valors i d'unes actituds sexistes i amenaçants. Per això, aquesta història és una ocasió excel·lent per arribar al fons de l'assumpte, a les causes més amagades d'aquest terrorisme que no acabarà «mentre els homes continuen vivint l'amor com un sentiment de possessió» sobre les dones.

Aquesta és una història, doncs, trenca-dora i desmitificadora. Aquí ningú no és políticament correcte, sinó humanament «incorrecte», o profundament sincers: tots acaben, més tard o més d'hora, per mostrar-se tal com són. I per què no?

L'espai on transcorren els fets i un *tempo* lent que els acompanya –carregat d'elipsis i suspens– fan d'aquest escenari múltiple un lloc d'encontres on diversos personatges, per un motiu o per un altre, acaben creuant-se i tenint alguna cosa a veure els uns amb els altres. El plantejament de la història, doncs, a base d'interrogatoris i converses, deixa clar que el testimoni de cadascun podria ser una peça clau per anar

treient res en clar. Aviat, però, veurem que un contradiu l'altre, que les hipòtesis van destroint-se mútuament i que a cada moment toca tornar a començar de dalt a baix.

Ferum de silenci és una narració peculiar, una versió diferent i nova, plena d'humor i formes inèdites sobre una realitat –la del «terrorisme masclista», com en diu Castellano– que fa feredat de tan present que s'ha tornat entre nosaltres. Descriure-la amb naturalitat i realisme, tot eludint els detalls de mal gust, i deixant que l'espectador complete la història, ha estat tot un encert literari per part de Pep Castellano. Sobretot, perquè aquesta mena de ficció és quasi una urgència, ja que les mentalitats són gairebé inamobibles. I aquest és un problema de mentalitat, d'una possessió assassina:

«La maté porque era mía» –diuen ells.

Lourdes Toledo

L'amic que viu a l'armari

El niño que confundió a su prima con una manzana és una novel·la pensada per a xiquets que aprofita l'extraordinària imaginació dels infants per a contar les vivències extraordinàries del seu protagonista. Al final, haurà de ser el lector qui decidisca què és real i què és fantasia.

EL NIÑO QUE CONFUNDIÓ A SU PRIMA
CON UNA MANZANA

CARLOS PUERTO

IL·LUSTRACIONS DE PABLO NÚÑEZ

COL·LECCIÓ «CALCETÍN ROJO», 12

104 PÀGINES

EDITORIAL ALGAR, ALZIRA, 2005

Tot allò que escapa a la raó humana i a les lleis naturals conegudes que regeixen i expliquen el nostre món, que el fan més entenedor i tangible però també més quadriculat i simplista, tots els fets extraordinaris o sobrenaturals que convenim a englobar en una paraula encisadora i il·limitada com «màgia», solen ser una constant en els llibres per a infants. I no és cap casualitat, perquè la màgia, a més de ser un camp literari ple de possibilitats, és una de les millors maneres d'entretenir i d'entretenir-se.

L'ànsia d'escapar d'allò conegut, de la rutina quotidiana, es transforma sovint en anhel per explorar, per traspasar la línia o la frontera que delimita el vedat d'allò possible i, capgirant la famosa dita, abandonar sendes velles per novelles sense parar esment en la versemblança. Ben probablement, el fet que els infants tinguen una imaginació extraordinària té molt a veure en aquesta predilecció dels autors de literatura infantil per allò fantàstic. Un bon exemple d'això que tracte d'explicar d'una manera una mica enrevesada i maldestra és Carlos Puertos i la seua novel·la *El niño que confundió a su prima con una manzana*. De bones a primeres i per començar, el títol sorprén pel seu extraordinari poder d'estranyament però també d'evocació, com si fos una invitació al lector perquè deixi lliures les regnes de la imaginació

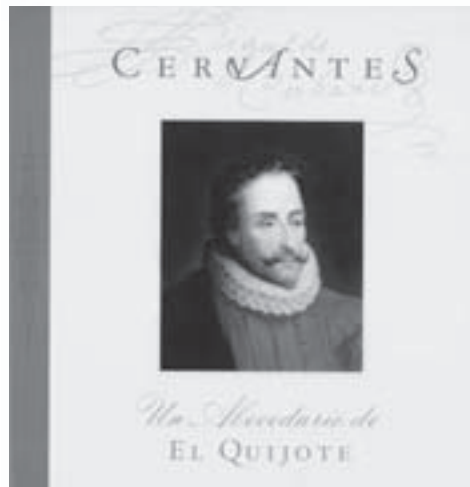
i es desempallegue dels grillons que lliguen la seua capacitat de fantasejar.

La història, com és natural, gira al voltant del seu protagonista, Archi, un xiquet de deu anys que acaba d'eixir de l'hospital i que ha de mantenir repòs a casa dels seus oncles, uns personatges pintorescos que ratllen la bogeria còmica pels seus costums una mica estrafolaris. Archi es disposa a passar uns dies de descans per a recuperar-se d'una malaltia que li ha deixat com a record una cicatriu al bell mig de la seua testa pelada, i ho fa amb resignació i desgana, perquè la tranquil·litat i el repòs no lliguen massa amb el seu caràcter actiu i inquiet. Per acabar-ho d'adobar, s'acaba de fer un esquinç al turmell, la qual cosa el manté lligat sense remei al llit sota l'atenta vigilància dels seus oncles, que no el deixen fer un pas més enllà de la seua habitació. Per sort, la seua cosina Lisa, una xiqueta enigmàtica i una mica bruixa (en el bon sentit de la paraula), el rescatarà d'aquesta paràlisi imposada i el farà eixir de l'avorriment a què es veu abocat fent-lo partícep de les seues aventures fantàstiques. Li presentarà «Don Doscientos Ocho», un amic secret que viu dins d'un armari i que només apareix de nit. I la fantasia, la màgia, farà la resta.

Sergi Vercher

Un tast de Quixot

Un abecedari original on cada lletra s'acompanya d'una paraula representativa del Quixot, un breu fragment de l'obra que fa referència a aquest mot i una imatge escaient recollida d'una edició històrica del clàssic.

UN ABECEDARIO DE EL QUIJOTE

MIGUEL DE CERVANTES

EDICIÓ A CURA D'A. G. SCHNETZER

58 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2005

En alguns llibres les il·lustracions tenen més pes que la lletra escrita. No és exactament el cas, perquè els textos que ofereix aquest petit llibre són de la ploma de Cervantes, tot i això, les imatges són d'un interès remarcable. Es tracta de reproduccions d'estampes que van il·lustrar diferents edicions del Quixot datades entre les acaballes del segle XVIII i la primera meitat del XX. Al peu de cada pintura es detalla l'autor, l'editor, la ciutat i l'any d'edició. De manera que es pot comparar les diferents visions que els artistes de tot Europa han proporcionat dels personatges de l'univers quixotesca. Els germans García Shnetzer han seleccionat, entre d'altres, làmines d'edicions parisenques del segle XIX, al costat d'una representació estupenda de Sancho Panza d'F. Tichy d'una edició de 1946 impresa a Praga, o d'un gravat corprenedor d'A. Houghton, publicat a Londres el 1866, que mostra un Quixot iracund amb esguard maníac esbardellant les figuretes de moros fetes de pasta, o un altre que va veure la llum en aquesta mateixa ciutat el 1911, dibuixat per P. Hardy i que, amb els seus daurats i colors llampants, recorda l'explosió del modernisme. Els abecedaris, que són més aviat rars entre nosaltres, a altres llocs, com a Rússia, són habituals i molt populars. Estan normalment destinats als més joves i introdueixen en el món de les lletres amb dibuixos suggerents. En

aquest abecedari manca, a causa de la impossibilitat de trobar al Quixot paraules que comencen per aquestes lletres, la «ñ» i la «w». No deixa de ser curiós que una lletra insígnia del castellà no pugui ser inclosa en un abecedari a propòsit del cim de la literatura castellana. A la pàgina de la «x» s'ha reproduït una frase intrigant de la primera part, capítol XXXIV: «La “x” no le cuadra, porque es letra áspera...», i gràcies a això té la seua pàgina, tot i que sense cap il·lustració.

La tria dels passatges, sobretot la relació de les seqüències amb les imatges, és en general encertada. La lletra «C», per exemple, es correspon amb la paraula «cura» i amb l'escena de la selecció de novel·les anterior a la famosa foguera de llibres. La «A» és «Armas», la «B» de «Bachiller», la «D» de «Dulcinea», etc.

El llibre es tanca amb una biografia de Miguel de Cervantes, que si bé és superficial, podria resultar engrescadora per als joves que s'apropen per primera vegada a l'escriptor espanyol.

En definitiva, un producte comercial que aprofita el IV Centenari del Quixot, que es mou entre l'homenatge a l'escriptor i l'oportunisme i que té com a tret més positiu ajudar a despertar l'estima cap al clàssic castellà per excel·lència i les seues edicions il·lustrades.

Imma Gandia

Un passeig pel costat salvatge de la vida

El rei del rock és una versió crua i realista de l'adolescència. Quan «tot està per fer i tot és possible» hi ha massa hores per perdre's i divagar, però també queden moments per a la reflexió i la lucidesa. Això és el que li ocorre a en Ramon.

EL REI DEL ROCK

VÍCTOR COTLLIURE

COL·LECCIÓ «EL GRILL», 64

169 PÀGINES

EDITORIAL 3 I 4, VALÈNCIA, 2005

Ramon desafia la vida. La tracta com un objecte d'usar i tirar. Tampoc aquesta ha tingut massa contemplacions amb ell, i així transcorren els dies, entre la desídia d'una etapa escolar abandonada i la indiferència d'una família «desestructurada».

La mediocritat i l'avorriment l'envien cap a un túnel de tedis, però un sentiment amorós desconegut fins aleshores li capgira el món i l'empeny a prendre les regnes de la seua vida.

De paraules fortes i gestos durs, els protagonistes d'aquesta novel·la mostren al lector la cruesa d'uns sentiments que ells pretenen encara més esquerps del que realment són. Sense treva, doncs, per a l'amor, el respecte o la compassió, el ritme emocional i vital d'aquests joves mig nens, en qui ningú mai no ha confiat, els impulsa a estar sempre en guàrdia i a refiar-se'n a tota hora de tothom.

Un crit en boca d'uns adolescents que no connecten amb res i que tot ho menyspreen: els companys de l'institut, els professors, i sobretot, la família, és el punt de partença d'aquesta història. El punt d'arribada, en canvi, va molt més enllà: una sàtira sobre alguns aspectes del sistema educatiu molt susceptibles de crítiques i millores, com ara les lectures recomanades per a adolescents o la falta de comunicació.

Desmotivats i eclipsats pels plaers a curt termini, els joves que donen vida a aquest relat se senten incapaços de plantejar-se cap futur. No creuen en ell i per tant, els excita més desafiar-lo. Però la cruesa amb què tracten el món acaba sent l'espill en el qual contemplem la duresa dels altres envers ells. Ningú no se'ls escolta ni té mai una paraula suau o tendra per a ells. Per això, han decidit de caminar pel costat salvatge de la vida. En ell, el risc, les fantasies sexuals i les situacions límit són un excitant insubstituïble, l'adrenalina que no els ofereix cap altre estímul.

Darrere de tota aquesta disbauxa i del menyspre per la vida d'aquest «guardià de camps de sègol» de nom Ramon, transpira una lucidesa cultivada des de la lectura, una passió inconfessable i incompresa per uns companys còmplices i aprenents de delinqüents, que no han obert en la vida ni un periòdic.

Immers en el tedi d'uns dies sens límits, de sobte Ramon s'apropa l'hora de la llibertat i de prendre una decisió. Un repte digne de ser novel·lat tal com ho ha fet Cotlliure: amb bones dosis de realisme i un llenguatge descarat i cru que despulla amb intel·ligència l'ànima d'uns joves que no esperen res de la vida, sinó esquinçar-la a mossos.

Lourdes Toledo

Els rojos i els blaus

La mel i la fel conta, amb un tipus de llenguatge viu i deliciós, la història de les famílies de dos pobles a tocar del Montgó, els succeïts i les passions humanes més bàsiques, però amb el rerefons que li atorguen els costums de la societat valenciana de fa més de cent anys.

Marina Alta. Acaballes del segle XIX. El Montgó presideix la vida dels habitants de Benisaina i

LA MEL I LA FEL

CARME MIQUEL

COL·LECCIÓ «VALÈNCIES», 12

291 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2005

Caselles, dos pobles que en viuen a l'abric. *La mel i la fel* és la història de la gent d'aquestes terres, contada amb la veu originària del poble. Carme Miquel trama un relat que ens enganxa des de les primeres pàgines, per la senzillesa de la història i pel que té de testimoni, no només d'un vocabulari propi, sinó de tota una concepció del món.

El dia que don Elies, el nou rector de Benisaina, arriba al poble, s'adona que Maria la Moteta té alguna cosa d'especial i que, de ben segur, li portarà problemes. Aquell indici es verificarà uns anys més tard en la persona de Gràcia la Llet, filla de Maria, que demostra unes virtuts miraculoses que el pare Elies no està disposat a acceptar. A Caselles, una de les famílies poderoses, la dels Montant, pateix la seua tragèdia particular. Cecília Fornés rebutja l'orgullós Adolf Montant, que es veu obligat a buscar una altra xica de casa bona, en un convent de Gandia. Amb ella tindrà un fill, Pere, que anys a venir estableix una relació molt especial amb el petit poble de Benisaina. Enmig de tot plegat, la lluita entre els blaus i els rojos (els poders fàctics i els anticaciquistes), s'expressa simbòlicament en el joc de pilota; la creença en les forces

sobrenaturals impregna la vida de la gent del carrer i l'omnipresent Cap Gros, el Montgó,

introdueix una nota de «realisme màgic», segons s'ha dit. El monòleg interior de la muntanya, però, que l'autora introdueix en cursiva, aporta poc a la història: en comptes d'això, mastega el relat, tot repetint el que el lector ja havia entès de la lectura dels paràgrafs previs. («*Ha vingut el foraster amb el cistell ple d'exòtics ensomnis i ha captivat Gràcia. En passar per davant de la seua porta, ella l'ha oberta alhora que hi (sic) obria el seu cor.*».)

El millor de la novel·la és la història en ella mateixa i el retrat de costums que aconsegueix Carme Miquel. Hi ha molts moments en què la vivesa del llenguatge i la gràcia amb què parlen les dones ens fan recordar les que apareixien a Ramona Rosbif, i esdevenen un testimoni impagable de tot un univers que l'era de la comunicació ha difuminat fins a extrems impensables: «Et penses tu que els húngaros et voldrien darrere? (...) Tots, tots es maten a fer faena i a fer, això, trencar-se que diuen, que sempre estan voltantins amunt i voltantins avall (...) Els altres van tots *a retrotero*, a cal·lar i a obeir al que mana que sempre és un home. I si no, garrot.»

Maite Insa

Dreceres cap al no-res

La dedicatòria de l'àlbum —«Al poeta Francisco Javier Egea... en el recuerdo de las volutas huidizas»— marca el to de les tres històries que el componen, totes amb la difícil virtut de retratar emocions extraordinàries a través d'allò que en podríem dir personatges vulgars.

AÚN EN EL HUMO

GUIÓ DE KARIM TAYLHARDAT

IL·LUSTRACIONS DE FRANCISCO MARCHANTE

COL·LECCIÓ «SOLYSOMBRA»

60 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2005

Tot i que el títol i la coberta podrien fer-nos pensar una altra cosa, *Aún en el humo* no constitueix una història unitària, sinó que es divideix en tres de diferents que es caracteritzen, però, per un mateix estil inconfusible i una coherència poc habitual en altres àlbums d'aquesta mena. La primera, titulada «La segunda oportunidad», narra la trambalsadora experiència d'una jove que treballa com a empleada a les taquilles d'una estació de ferrocarrils i a qui, quan era menuda, sa tia va enviar amb tren a un lloc que es revelaria inexistent pel desequilibri mental de la dona, tot i que ella el buscà amb ànsia fins perdre's del tot: Bawlrroad; el xoc es produeix quan un home, després de tots aquells anys i sense cap explicació aparent fins al final, li demana un bitllet amb aquesta destinació. L'episodi següent, «Pase de pernocta», reflecteix una mena de joc cruel entre els dos integrants d'una parella i acaba amb una aridesa que, al marge que tot haja estat

veritat o invenció, no deixa de ser igualment punyent, como si qualsevol cosa que hi haja fora d'aquest sentiment de desolació no importara gens. Finalment, «Una biela de más» narra també amb fredor inusitada l'aspra relació entre una àvia i la seua néta, en què la mentida, la solitud i les actituds contràries a les habituals dins d'una societat hi juguen un paper fonamental i fins i tot, des d'algun punt de vista, podríem argumentar que se'ns presenten com a valors rarament positius.

La importància dels jocs mentals i també dels sentiments és tan primària, i es reflecteix en un estil tan barroc i alhora precís –sobretot al capítol central–, que de vegades, malgrat que estem davant d'un còmic amb les pertinents il·lustracions, ens fa pensar que Taylhardat és també una magnífica autora de petites peces en prosa, d'una narrativa breu situada a mig camí, si això és possible, de Jorge Luis Borges –pel poder de la imaginació, el recargolament prodigiós i els jocs d'estil sense gratuïtat ni imperícia– i de Raymond Carver –per la manera de solapar un rerefons contundent sota la simple aparença d'un seguit d'anècdotes quotidianes i trivials, en podríem dir «vulgars» també, magníficament retratades dins d'una grisor tant figurada com literal–; a la impecable qualitat de

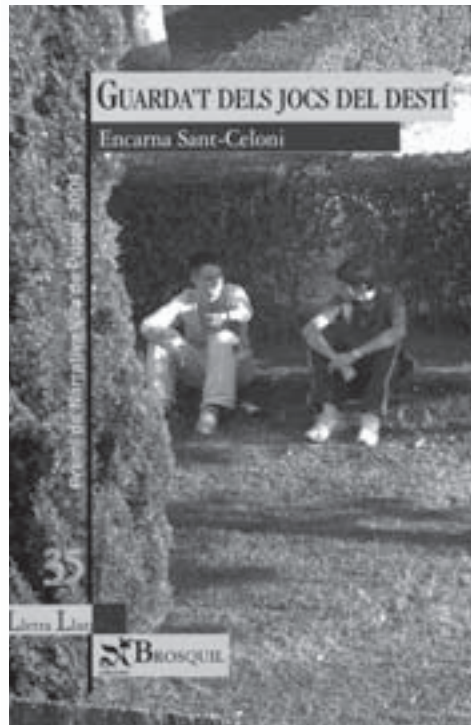
l'edició i dels mateixos textos, per no esmentar la magnífica reproducció dels dibuixos, hem d'afegir la tasca com a coordinador de Jesús Cuadrado, erudit amb coneixements enciclopèdics –autor d'un *Atlas de la cultura popular* que molts consideren ja canònic– i sovint reconegut com un dels majors experts d'aquest mitjà a tot l'Estat. Sens dubte alguna cosa hi deu haver tingut a veure, amb la innegable qualitat de l'àlbum, i resulta bastant aclaridor que una persona amb un nivell d'exigència així signe tan clarament la seua aportació a l'editorial de Paco Camarasa, cada vegada més justament admirada i no tan sols a nivell estatal.

La borrhumballa de l'existència humana, aquest aplec de «volutas huidizas» que conforma el nou àlbum de Ponent, sembla la matèria primera d'aquesta guionista veneçolana i d'un estil visual volgudament vague i sàviament abstracte com el de Marchante. El paisatge de la ment i de les sensacions resulta gairebé sempre l'àmbit idoni per a aquesta prosa elegant i per a aquests dibuixos amb una aparença ambigua, entre sòlida i etèria, cosa que fa preveure i desitjar que la col·laboració entre tots dos autors continue endavant i, si és possible, amb nous resultats tan lloables com aquest.

Felip Tobar

Regust agredolç

El darrer llibre d'Encarna Sant-Celoni destaca pel domini de la llengua i la diversitat de registres emprats, acoblats de forma impol·luta en el discurs narratiu, però es troba a faltar una major consistència en la trama dels relats.

GUARDA'T DELS JOCS DEL DESTÍ

ENCARNA SANT-CELONI

«PREMI DE NARRATIVA VILA DE PUÇOL», 2004

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 35

224 PÀGINES

EDICIONS BROSQUIL, VALÈNCIA, 2005

No és obligatori en un recull de relats que hi haja un fil narratiu, una unitat d'estil o qualsevol altre connector més o menys «espiritual» o formal que el lligue, però també és cosa certa que la seua existència en facilita la lectura i dona major consistència interna al llibre. En *Guarda't dels jocs del destí*, que va guanyar el premi «Vila de Puçol» de l'any passat, Encarna Sant-Celoni ens presenta un conjunt de narracions curtes que poc tenen a veure entre elles i que per tant, depenen exclusivament de la seua pròpia força per captar i mantenir l'atenció del lector. I en aquesta tasca no tenen gairebé més ajuda que un treball lingüístic excel·lent, amb un ús molt escaient de frases peculiars, tons expressius i jocs de mots que atrauen el lector però no són prou per arrodonir el treball narratiu. El nus de les històries de *Guarda't dels jocs del destí*, és en la majoria dels casos banal, i molt especialment en la primera de les narracions «Trauma daguerrotípic», probablement la menys indicada per obrir el llibre. Un fotògraf que llança pilotes contra aquells a qui ha de retratar per captar una posa especial, una jove cangur que es dedica a conversar amb un got de llet o una bicicleta o una xica amb propensió a oblidar les claus del pis en el seu interior, són els protagonistes d'històries intranscendents que ni tan sols arriben a peripècies còmiques.

A l'autora li agrada també jugar amb la fecunda temàtica de les relacions personals i així apareixen parelles homosexuals, seductors de pacotilla o parelles que «s'obrin» a relacions de grup, però en cap cas el tractament dels possibles conflictes va més enllà de l'anècdota.

Entre tots els relats destaca de forma evident el titulat «Evasives» amb un interessant tractament del tema de les persones «diferents», marginades per la seua actitud vital; en aquest cas una dona que pateix un dur trauma després d'haver estat objecte d'una violació i que seua a la taula d'un bar dia rere dia sense conversar amb ningú. El protagonista i narrador li escriu un diari que mai no arriba a enviar-li; assegut al mateix bar dirigeix a aquella a qui anomenen «la loca» una sèrie de reflexions en què ell mateix es va descobrint també com a especial, amb un altre tipus de «diferència», potser més tolerada però clarament divergent d'una societat –la nostra– cruel i gens respectuosa, molt més brutal del que sovint volem reconèixer.

Després de llegir el recull, roman la sensació que una autora capaç d'escriure un relat com «Evasives» i amb un domini evident de la llengua i els recursos narratius com el que mostra podrà anar més enllà.

Jordi Sebastià

Desconcertant perfum

Guardonada amb el «Premi de narrativa Ciutat d'Elx», 2004, *L'olor dels crisantems* és una història senzilla que mostra la gran complexitat que és viure una vida. Camil·la, la protagonista, ho té tot per ser feliç, però s'endinsa en els bafs de l'alcohol...

L'OLOR DELS CRISANTEMS

LLIRIS PICÓ

«PREMI DE NARRATIVA CIUTAT D'ELX», 2004

136 PÀGINES

EDICIONS 3 I 4, VALÈNCIA, 2005

Camil·la és una dona perduda. Es va perdre en el moment en què es va deixar arrossegat pels interessos de dos hòmens, el seu pare i el seu futur marit. Aquesta dona de casa bona –la mare «senyora de» i el pare metge– havia d'estudiar una mica per fer alguna cosa, per això es va fer mestreta, havia d'aprendre a fer ganxet i altres destreses, allò sí que era important... El quadre és ben conegut.

L'olor dels crisantems parla de la frustració d'una dona que no sap què fer de la seua vida; sap exactament el que no li agrada de la seua quotidianitat, però no troba la força d'encarar-s'hi, per això va destrossant-se el cos a poquet a poquet, amb l'alcohol. La protagonista té una posició social i diners, té un marit, metge, que no la coneix en absolut ni es preocupa el més mínim pel que puga pensar, té un fill criat per una dida, té un pare egoïsta i una mare transparent, i té una amiga superficial. Camil·la no té res.

Només li queden les novel·les per a oblidar el món miserable i artificial que l'envolta, i l'alcohol, cada vegada més present, més necessari. Li agraden les històries i les busca en una llibreria de la ciutat que pertany a Abel, un home que forma part del seu paisatge. Ell és diferent, sensible, atent, respectuós, gris, difuminat, potser massa absorbit per l'escenari, com una figura de paper que

s'apega en un mur, però d'açò, la Camil·la, s'adona més tard. I les flors... ens acosten als sublims perfums rodo-redians. Els crisantems que ella, Camil·la, compra regularment i posa en un gerro perquè tenen una olor especial quan són frescs i llisos, però també quan s'estan marcent a dintre del gerro, com la seua vida, com el seu esperit. Aquesta novel·la m'ha sorprès favorablement. Soprès perquè no havia llegit res, fins ara, de l'autora, Lliris Picó, i he descobert una ploma madura, ferma, que mestreja la llengua. L'autora crea un personatge femení amb tota la seua extensió i nosaltres, lectors, entrem en l'univers d'aquesta dona que lluita per donar un sentit al desastre de vida que té, i la compadim, la detestem o l'acaronem amb el pensament. Camil·la és com una nina de porcellana en una cova de gegants. La fragilitat d'una dona sensible que, tot i posseir-ho tot a nivell material i social, no ho pot valorar perquè justament en coneix l'altra cara, la que no es veu, la que està plena de misèries, de desamors, de carències, perquè tot es basa en la superficialitat, i si això falla no hi ha res, només esquenes girades. L'única possibilitat de desempallegar-se de la mediocritat és tornar a començar.

Maria Sirera

En la cárcel

Antonio Valera (Alcantarilla, Murcia, 1965) ha pasado más de 20 años en la cárcel, doce de ellos en régimen de aislamiento. En este libro narra lo que vivió entre los 17 y 20 años de edad: una visión sin concesiones del interior oscuro, inhumano y violento de las prisiones.

VOLANDO EN LA CÁRCEL
ANTONIO VALERA HIDALGO
COL·LECCIÓ «OTRASVOCES», I
319 PÁGINES

TÁNDEM EDICIONS, VALENCIA, 2005

La narración que Antonio Valera Hidalgo realiza de la vida en las cárceles entre 1983 y 1986 resulta sobrecogedora, porque confirma muchos de los tópicos que a menudo recrean películas y novelas, y que desearíamos que no fueran más que ficción: maltratos, palizas, humillaciones y torturas son procedimientos empleados con frecuencia por algunos funcionarios de prisiones; enfrentamientos, ataques, odios y venganzas entre los internos que llegan incluso al homicidio; los abusos y vejaciones de todo tipo suceden cada día y las drogas circulan con bastante impunidad. Impera la ley del más fuerte. En este ambiente de miedo y represión, resulta casi imposible que alguien –sobre todo si se trata de jóvenes menores de edad– pueda superar tanta violencia recibida y ejercida y recomponer su vida con cierta normalidad.

¿Cómo lo consiguió el autor de estas memorias? Antonio Valera alude a su

manera de ser, a su capacidad de lucha y resistencia, a su rebeldía constante que a veces lo llevó a cometer actos atroces —contra otros y contra él mismo— pero que le ayuda a resistir en los peores momentos, como cuando se encuentra al borde de la muerte, tras haber recibido más de veinticuatro puñaladas. La evocación de sus recuerdos de la infancia y la juventud previa a la cárcel le ayudan a soportar el silencio y el aislamiento de la celda: recordar los paisajes y olores del entorno murciano y sus correrías de cuando era un chaval; las lecturas a las que se va aficionando y, sobre todo, la redacción de estas páginas: «Creo que inicié la salida de la cárcel el día que empecé a escribir este libro», afirma.

El autor denuncia la arbitrariedad con la que se aplican los reglamentos de los centros penitenciarios y con la que se imponen los castigos, la impunidad con la que se infringen las leyes ahí adentro, el desamparo legal de los reclusos, así como el absurdo de los traslados de una ciudad a otra, que repercute en un mayor desarraigo de los que cumplen condena, puesto que la lejanía dificulta enormemente las visitas de familiares y allegados. Además describe el estado lamentable de muchas celdas, de los vehículos para transportar presos o de otras

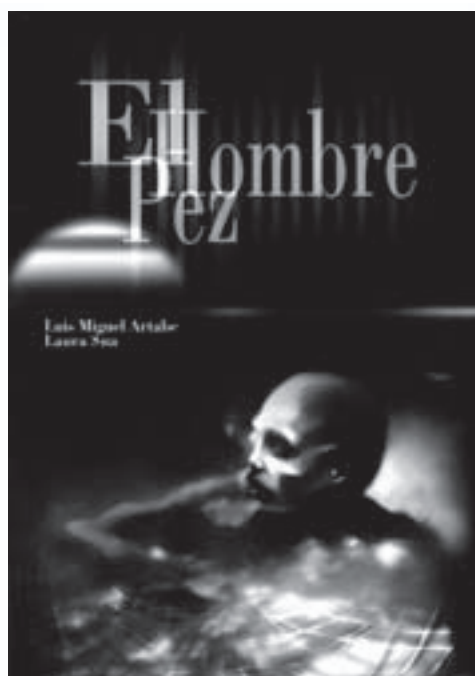
estancias provisionales en las que pasan horas o días. También relata la facilidad para delinquir: robar una moto o un coche se hace a salto de mata y atracar un banco tampoco requiere excesiva premeditación. En los dos años que estuvo en la prisión de Teruel, fue testigo de más de 50 violaciones y 4 asesinatos. Un testimonio duro y perturbador que contribuye al necesario debate social sobre la justicia, las penas, el estado de las cárceles y los derechos de los presos.

Aranxa Bea

La força dels monstres i de les històries

«Si no fue verdad... mereció serlo» és l'aclaridor títol del pròleg d'aquest àlbum i tota una declaració d'intencions del guionista, que aconseguix transmetre amb èxit una personal i intensa fascinació per històries populars com la de la criatura que dóna títol al volum.

EL HOMBRE PEZ

GUIÓ DE LUIS MIGUEL ARTABE

IL·LUSTRACIONS DE LAURA SUA

COL·LECCIÓ «SOLYSOMBRA»

56 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2005

Potser no és casualitat que l'home-peix comence essent a penes un murmuri entre els temorosos pescadors del Cadis del segle XVII i acabe resultant, a més del botxí d'alguns, un subjecte entranyable i finalment una persona ben concreta desapareguda d'un poble situat a l'altra banda de la península ibèrica, al nord, i anomenat com l'única paraula que li sentim pronunciar en tota la història: Liérganes.

Igual com un fil que seguim ben de gust per l'amenitat del ritme narratiu, per la tensió gairebé constant i per la simpatia dels protagonistes –sobretot del jove Jesús, amb una constància insòlita a l'hora de salvar la vida del «monstre» i d'esbrinar-ne els orígens, i del capità, amb un disseny gràfic igual d'extraordinari–, de mica en mica l'anècdota es desplega per deixar-nos veure tota una reflexió sobre les actituds humanes davant la vida que resulta ben vàlida tant pel que fa a l'època reflectida com si tractem d'aplicar-la a l'actualitat. Fins i

tot les biografies dels autors, escrites per ells mateixos al final, semblen un compendi boirós de realitat i ficció, no sabem si de manera deliberada: ella escriu la d'ell i ell la d'ella, però segons les seues dades oficials tots dos van nàixer després del 1975 i en aquests textos, per exemple, Sua ens diu que porten trenta anys junts i Artabe que, quan la va conèixer, ella estava fumant (?).

En qualsevol cas, el que sí que sabem que és cert és que l'escriptor va estar implicat també en el guió «col·lectiu» d'un altre àlbum, *Áureo: visiones de una historia* (ACANG - Atrapaos Còmics, 2003), i que el d'aquest, *El Hombre Pez*, és el primer que signa en solitari. Laura Sua, l'estil deliberadament tosc i irregular de la qual sembla desconcertant per a una història així –de vegades rarament apropiat i d'altres del tot fora de lloc–, afirma en el primer d'aquests textos misteriosos que a ell li agraden guionistes com Alan Moore i Neil Gaiman, un moment en què no em vaig estar de pensar que segurament aquesta història no desentonaria en algun episodi de sèries ja desaparegudes com la *Promethea* del primer i, sobretot, el *Sandman* del segon, especialment per aquesta manera de recórrer al folklore popular –i a qualsevol manifestació d'aquest– sense prejudicis, sense condescendències ni pretensions, per vehicular de manera

ben vàlida una història i un missatge tan propis com vulguem.

Les concomitàncies entre les maneres de narrar són òbvies: la preferència per les estructures circulars –el volum s'obri i es tanca amb la mateixa situació, com tantes històries de Moore–, el fet que el fantasieig no anul·le el rigor històric –tan sols cal veure el contundent retrat de la Inquisició, equiparable al d'esdeveniments històrics com el de la infame Croada dels Infants vist per Gaiman– i moltes altres coses són trets que l'escriptor comparteix amb els seus admirats i ja canònics models, per no esmentar aquesta fascinació pels personatges obscurs i «malvats» que l'ha fet fins i tot dedicar-los una tesi doctoral. Tanmateix, en llegir sobre aquestes influències també vaig pensar, inevitablement, com hauria quedat aquesta història amb alguns dels dibuixants d'aquelles altres, com ara Charles Vess o J. H. Williams III, i aleshores la distància entre el grafisme de Sua i allò que Artabe ens conta se'm fa més gran encara.

Però potser aquest contrast també és deliberat, com el de Liérganes i Cadis o el d'un home i un peix, i aleshores seria millor que callara i tornara a afirmar, per si no ha quedat clar, que el resultat final és ben remarcable.

Felip Tobar

La corrupció immobiliària

Jesús Moncho ha triat un tema actual per a un relat trepidant en clau de novel·la negra. Andreu, un saxofonista bohemí, es veu involucrat en un seguit de situacions absurdes que el duran a actuar com a detectiu improvisat darrere d'una trama especulativa.

GRAN BULEVARD

JESÚS MONCHO

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 34

166 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2005

Els darrers anys han vist com la febre constructora s'apropiava del nostre territori; l'horta, les costes, els nostres boscos i conreus, construccions emblemàtiques i els nostres barris més antics pateixen les conseqüències de l'especulació desenfrenada. Encara hi ha vida i s'han produït resistències èpiques, com la de les veïnes de l'horta de la Punta de València fermes a les seues alquerries centenàries fins l'últim moment. També al personatge central de *Gran Boulevard* el desperta un matí el terrabastall de les excavadores que enderroquen sa casa. Més exactament casa de sa tieta, per donar pas a un futur gran bulevard: «S'enfonsava, amb aquells murs, una etapa; per a mi, quasi una vida...». La xicona amb qui ha passat la nit i Andreu han de fugir i, a partir d'aquest moment –estem al primer capítol de la novel·la–, el protagonista no s'atura un moment, els esdeveniments se succeeixen a ritme de jazz, les escenes surrealistes, els perso-

natges estranys, els diàlegs ràpids, llam-pants, vius i plens de sobreentesos. Les converses semblen reproduir parlars reals, amb els mots entretallats i les frases a mig dir característiques del llenguatge oral. El vocabulari és colorat i farcit de metàfores exagerades i sorprenents, de neologismes i paraules estrangeres. El resultat és un quadre exuberant, d'un barroquisme divertit i actual.

La novel·la s'organitza sobre dos eixos que coincideixen amb les recerques d'Andreu; per una banda el capfica la investigació dels comptes del propietari d'una xarxa d'empreses, entre les quals està la constructora que ha tirat a terra sa casa. Per altra banda cerca, enamorat, la dona «d'ulls de lluna» que l'acompanyava aquella nit i que es presenta misteriosa de tant en tant. Les dues trames es confonen quan el músic detectiu descobreix les relacions de la seua estimada amb els negocis immobiliaris. El personatge de Xicòria –músic i company de jocs d'infantesa del personatge central– és construeix sobre el tòpic de l'ajudant, tan comú a moltes narracions policíiques. Amb la seua cabellera llargaruda i rulla, sempre disposat a compartir-ho tot amb Andreu, fins i tot la xica, és una de les troballes de l'escriptor. Les seues intervencions donen la rèplica a les del protagonista, en un to entre

poca-solta i alegre, ple de castellanismes: «Quan m'aguaitava fixament, o se li escapava quasi tot en castellà, era que una gran emoció el recorria».

Jesús Moncho dibuixa una societat on «qui no posseeix, no és ningú. La qual cosa agita la voracitat per posseir fins i tot allò de l'altre, allò alié. S'afana i es pispa». Amb tot, escull un final feliç o almenys, esperançador, on el músic prefereix denunciar els afers bruts del capitalista aprofitador que acceptar els diners que li ofereix per mantenir la boca tancada. I és que davant de la salvatge corrupció immobiliària als ciutadans indefensos només ens queda això, la denúncia.

Imma Gandia

Francesc Mezquita i Broch

*El temps a glops,
de pressa*

XXXIV Premi Poesia Ciutat de Benicarló, 2004

 BROSQUIL
edicions

 Poesia.

On vol dir la veritat

L'obra de Francesc Mezquita i Broch ha anat trobant un lloc en l'àmbit literari actual. De publicació tardana, la seua paraula escrita en vers –i també en prosa–, ha rebut diversos guardons, tots ells a les comarques castellonenques, pàtria petita d'aquest autor.

La col·lecció de poesia de l'editorial Brosquil, que a hores d'ara ja deu ultrapassar la quarantena de títols, té al seu abast la publicació de bona part

EL TEMPS A GLOPS, DE PRESSA
FRANCESC MEZQUITA I BROCH
PREMI POESIA CIUTAT DE BENICARLÓ, 2004
PRÒLEG DE MANEL GARCIA GRAU
COL·LECCIÓ «POESIA», 39
42 PÀGINES
EDICIONS BROSQUIL, VALÈNCIA, 2005

dels premis que es convoquen al llarg del nostre país. El de «Ciutat de Benicarló», que ja va per la XXIV edició, ha estat atorgat a Francesc Mezquita i Broch, catedràtic de Geografia i Història a l'IES Ribalta de Castelló, i amb el núm. 39, ja forma part de la dita col·lecció.

Tot i que compartim cognom, no ens uneix cap lligam familiar. Sí que vaig coincidir amb ell, però, allà pel curs 1998-99 quan em van enviar a Castelló a fer classes. No ve al cas aquest apunt autobiogràfic, no obstant això, si no me'n puc estar d'annotar-ho és per una raó: coneixent la persona, entendrem més bé la poesia que escriu. Aquest és el cas que ens ocupa. Parlar de la poesia de Francesc Mezquita és parlar de la mirada d'un home, discret i sincer, que l'experiència ha fet madurar i que persegueix maneres de dir el pas del temps, la pàtina que deixa a la pell una altra primavera dubtosa, tímidament i subtilment.

Els trenta poemes que conformen aquest recull, prologat per Manel Garcia i Grau, són un diàleg constant amb algú que la majoria de vegades esdevé el mateix jo, tret dels casos evidents d'aquells versos de temàtica eròtica i/o amorosa: *A punt, com la fruita, / un divendres de maig / et tremola la veu / entre llavis que esperen / la poma roja / i pro-*

hibida. A banda d'això, Francesc Mezquita és el poeta que mira, l'home que s'interroga a cada mot, que es qüestiona principis i finals, jocs de

dies que reprenen els cicles, postals de la quotidianitat. Però, sobretot, hi trobem un afany per ser sincer amb el que diu i, més encara, amb el que vol, tot allò que cerca a través de la seua poesia. I ho fa discretament, senzillament, amb versos curts, frases simples, paraules clares, imatges transparents:

No és la distància / tan crua / com la veu freda / que s'allunya / deixant l'estela / silenciosa de l'oblit. / Horitzó sense mesura / que ens habita / com un pou impossible / que s'endinsa.

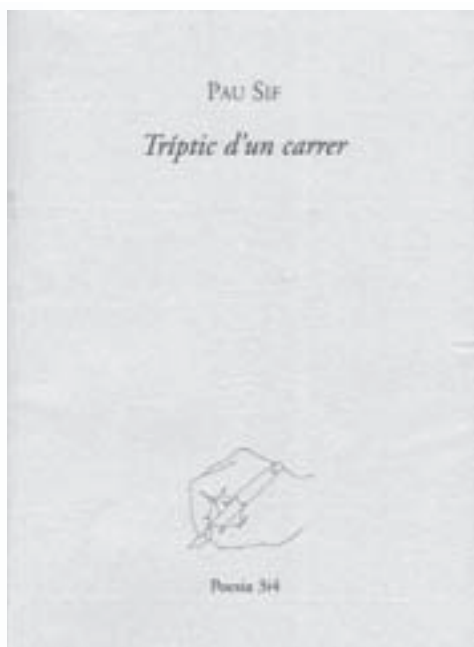
I amb aquesta subtilitat, les paraules es van bevent a glops el temps que passa, tots sabem que massa de pressa. Són les paraules que en Francesc rescata del silenci i llança cap a l'instant veloç, o paraules absortes per la quietud de les hores, o paraules necessàries per explicar la foscor de cada moment, o paraules que s'emmirallen en un ulls còmplices i amables, aquest tu de què parlàvem, company de somnis i de desig, reinventor de vida.

Poesia, doncs, de l'experiència, que ara ens arriba en forma de llibre, un objecte mort si no l'obrim, el fullegem, en resseguim cada línia, amb la calma que es mereix. Potser hi trobem la nostra veritat.

Begonya Mezquita

Ajuntar llambordes no sempre fa carrer

Sobta, en aquesta obra, la contradicció entre una certa unitat formal –sonets, decasíl·labs i tetrasíl·labs– i una dispersió temàtica total i absoluta, que fa impossible qualsevol lectura de conjunt d'uns poemes sense vida, d'uns poemes que no comuniquen.

TRIPTIC D'UN CARRER

PAU SIF

«XXIV PREMI DE POESIA SENYORIU D'AUSIÀS MARCH,
DE BENIARJÓ»

COL·LECCIÓ «POESIA 3 I 4», 123

50 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2005

Un total de vint-i-nou poemes, estructurats en tres parts –més un poema inicial, introductor– conformen aquest *Triptic d'un carrer*, el poemari amb què Pau Sif ha estat guardonat amb el Senyoriu d'Ausiàs March. La primera part, «Cel de carrers», la forma un conjunt de catorze sonets construïts sobre decasíl·labs. La segona, «Les llambordes», amb un total de set poemes de versos tetrasíl·labs. I la tercera, «El viatge», formada novament per set poemes de vers decasíl·lab, però en aquesta ocasió amb diversitat pel que fa a nombre de versos i a estructures estròfiques.

Fins aquí, la part evident, la part òbvia. La part, a més, que justificaria –per qüestions estructurals– la primera meitat del títol. La segona ja és tota una altra cosa, perquè qui açò signa es declara –ara i ací– totalment inhàbil per tal d'esbrinar el sentit, no només de la segona part del títol, sinó del poemari en

conjunt. Entrar al poema –i tornar-hi diversos cops– i eixir-ne tal i com s’hi ha entrat, sense que res del que allà és escrit haja provocat la més lleu emoció, sense commoure’s en cap moment: en definitiva, sense aconseguir d’establir-hi cap tipus de comunicació. És, aproximadament, el contrari d’allò que diu Joan Margarit –en el suculent epíleg del seu darrer poemari– que ha d’ocórrer amb la lectura de poesia: «d’un entreteniment se’n surt tal com s’hi ha entrat. [...] En canvi, en acabar de llegir un poema, ja no som els mateixos».

En ocasions, una certa recurrència temàtica sembla voler apuntar algun indici que després, tanmateix, no es desenvolupa: el cranc que trobem en la primera part, com a símbol –potser massa rebregat, però símbol si més no– d’un cert neguit personal que no acabem de copsar. Com el calamar de la segona part, manllevat d’una cita de Ferrater, tant descontextualitzada que perd qualsevol sentit. Indicis, a més, que apunten a direccions contradictòries, que mai no arriben a confluïr. En altres ocasions, alguna imatge més reeixida fa albergar momentàniament l’esperança que anirà prenent cos allò que pretenia ser aquest conjunt de poemes. Però altres, bastant més abundants, hi pesen com tres lloses juntes: «Un gat enmig

del carrer s’ha podrit / d’ençà del xoc amb un Toledo nou / que el va arrambar sobre la propaganda / electoral del partit popular / contra l’asfalt [...]».

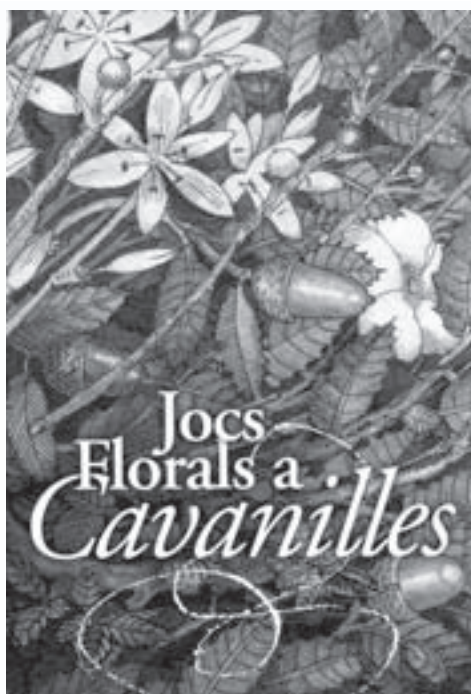
Potser, l’exigència formal d’ajustar-se a una mètrica més o menys estricta –decasil·labs, tetrasíl·labs, sonets... – ha llasstrat definitivament el conjunt del poemari («Moren versos. No naixen / aquests sonets bucòlics, com els vull. / [...] No puc fer sonets bells»). Potser. En qualsevol cas, i recuperant les paraules de Margarit: «Aquest és l’absurd que ha provocat l’allunyament de la poesia per part de molts lectors i lectores, en una mena de cerimònia d’autodestrucció d’alguns intel·lectuals que semblen aspirar a una poesia que no diu res llegida per ningú».

Pere Calonge

Natura, art, poesia: Cavanilles

La Universitat de València regala la intel·ligència i els sentits amb el generós volum, un *infolio* gairebé, del catàleg de l'exposició amb què honorà Antoni-Josep Cavanilles. Tot un luxe per al lector que trobe reu-nida poesia, pintura i fotografia *ad maior gloriam* de l'il·lustre botànic.

JOCs FLORALS A CAVANILLES

AA.DD.

MARTÍ DOMÍNGUEZ, ED.

223 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2005

Sota la denominació de *jocs florals* habitualment hom no espera trobar l'espendor que mostra aquesta obra, reflex del que fou l'exposició organitzada per la Universitat de València; més aviat esperaria pols i teranyines nostrades, polsim fuster amb què s'alimenten els corcs de la pàtria. Res de tot açò, però. Llum, més llum, i paisatges i paraules i imatges i veus i... Un país que s'eleva complex i divers entre les pàgines, polièdrica visió de la nostra geografia tot emprant com a guia la mirada crítica i descobridora de l'autor de les ja bicentenàries *Observaciones sobre el Reyno de Valencia*. Tot alternant fragments de les descripcions i les il·lustracions del genial *abbé* divuitesc, quasi un centenar d'artistes actuals –pintors, poetes, fotògrafs, junt amb alguns que, generositat de les Muses, exerceixen més d'un aquests venerables oficis– respongueren a la crida d'homenatjar l'il·lustrat valencià que potser més transcendència ha assolit, juntament amb *el gran musaraño* d'Oliva. L'obra és coordinada per Martí Domínguez, excel·lent novel·lista (sols cal recordar, per exemple *El secret de Goethe* o *Les confidències del comte Buffon*), periodista de divulgació científica, biòleg i professor de la Universitat, a més de director de la revista de divulgació científica *Mètode*. L'amor pregon per

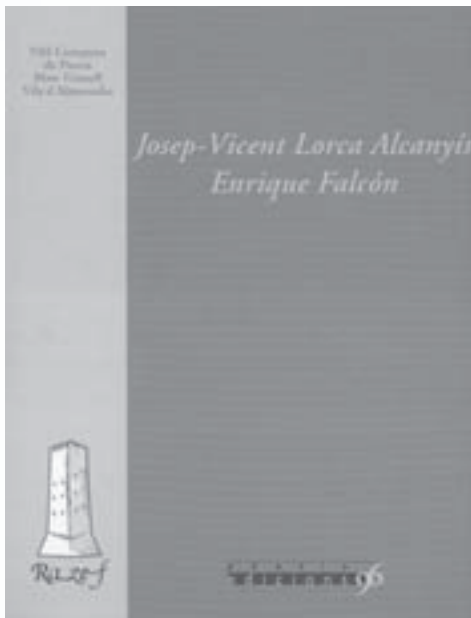
la matèria amb què hom treballa raja d'aquest volum, sense cap dubte.

El resultat és magnífic: des de les visions pictòriques, com el memorable *Retrat de Cavanilles* arcimboldià per Manuel Boix o el paisatge de Salvador Llosà (un vell conegut dels lectors valencians), a les fotografies i els poemes. Els col·laboradors han estat nombrosos i entusiastes, amb el bo i millor dels respectius àmbits; i des de la diversitat d'estils i tècniques han realitzat una aproximació al país, tant paisatgísticament com botànicament, que mai no ha comptat, d'acord amb la introducció de l'editor, amb una atenció especial dels seus artistes vers el paisatge, vers el territori, vers el país; ha mancat un Verdaguer, un Costa i Llobera, un Guerau de Liost, «un Cézanne enamorat de la muntanya de Santa Victòria»... Amb les boiroses excepcions de Teodor Llorente i el fluctuant barranc dels Alcadins i els llenços de Gonzalo Salvà. Afegiríem el cas de Vicent Andrés Estellés, on al seu *Mural del País Valencià* recull i utilitza sovint l'element paisatgístic. Recuperar el paisatge? Recuperar el país per a l'art? Recuperar-lo doncs amb l'excusa cordial i esforçada d'aquell personatge, aquell *abbé* en la millor tradició il·lustrada, que fou Antoni-Josep Cavanilles.

Alexandre Navarro

Dues cares de la mort

El llibre conté els poemaris que guanyaren l'any passat, en valencià i castellà, el «VII Certamen de Poesia Marc Granell, Vila d'Almussafes». Tant Josep-Vicent Lorca Alcanyís com Enrique Falcón semblen haver-se posat d'acord a assolir una veu ferma davant la mort.

VIII CERTAMEN MARC GRANELL VILA D'ALMUSSAFES, 2004

JOSEP-VICENT LORCA ALCANYÍS & ENRIQUE FALCÓN

COL·LECCIÓ «RAZEF», 5

52 PÀGINES

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2005

El primer poemari, signat per Josep-Vicent Lorca Alcanyís, es titula *La meua mort* i, en diverses seccions, navega per la vida que «es queda reclosa en la memòria de la mort». I és que morir consisteix a prendre consciència de la quotidiana transparència de la vida. És una indagació i també l'assoliment de la trobada: «Algú busca la causa / mentre la nit fa parets en la memòria». D'ací que el temps es convertisca en material poètic des del primer poema i jugue amb paraules com «avenir», «present» i «memòria» vistes «amb la mirada fronterera». El subjecte poètic no es permet de perdre cap gest, cap paraula –per feble que siga–, tot resta arxivat, malgrat la confusió conduïda pels falsos records. Tanmateix, una mínima partícula serà suficient per tal d'esperonar el record, a no ser que siga la mort la que dalle tota possibilitat d'emmirallar-se en la frontera que separa les «hores d'audàcia pendular»: el que ha

estat, el que desem a les sitges, el que ens transcendirà. El poemari continua reblant la idea de la vibració permanent del fets instal·lats en la memòria i repeteix paraules com «núvols», «hores», «memòria»... per tal de partir de la contemplació i aixecar el perfil que sosté el material simbòlic dels poemes; evidentment, la nit, els núvols, la frontera... guanyen així una nova interpretació si abans la mort no ho impedeix.

D'altra banda, Enrique Falcón, en *El doble regreso de Samih al-Qasim* presenta un poema narratiu –entre epopeia tràgica i guió de còmic social– que escalfa la realitat miserable a l'Iraq. Esperança o revenja semblen els missatges més engrescats: «caerá quien nos domina / clavaremos a este niño en mis abrazos / vadeará la lucha / romperá su tiempo». El poemari d'Enrique Falcón va encapçalat per una citació de Mahmud Darwish que parla de com el seu poble ha estat ocupat: tot envaït, la terra, les cases, els camps, fins i tot el llenguatge «brutalment ocupats per la lògica de l'invasor». La citació esdevé el *leit motiv* del diàleg entre el subjecte poètic i Samih al-Qasim, poeta palestí nascut a Zarqá en 1939, autor de llibres com *Amb la sang a les palmes de la mà* (1967) i *La caiguda de les màscares* (1969). Els poemes no defugen centrar-nos en la

realitat més crua i periodística de la desfeta, i per això les al·lusions a l'exèrcit ianqui i al seu cap Barry McCaffery, responsable de matances de 300 i 400 soldats iraquians. El títol del recull, una vegada comprovat el contingut compromès, dóna veu a una nova protesta de Samih al-Qasim en boca d'Enrique Falcón; per això *El doble regreso de Samih al-Qasim* equival a la doble protesta. Al-Qasim és sinònim de notari de la desfeta, de protesta davant la intervenció militar d'un poble sobre l'altre; res no justifica la invasió d'un poble. També resulta propera aquesta poètica a l'aubiana, sobretot la que fa de notari (*Diario de Djelfa*), la que en part reflecteix els sentiments pels pobles perduts (*Antología Traducida*) i la que presenta la guerra des del punt de vista palestí i israelià (*Imposible Sinaí*). Aquesta filiació temàtica forma part de la voluntat de la veu poètica a plantar-li cara al puny sagnant de l'opressor: les presons són plenes de «dissidents», i el llibre de Falcón és un veritable colp de puny en la mateixa taula de l'ONU i en la mateixa taula de la nostra consciència. Compte!

Tots dos poemaris són dos cares de la mort, la primera individual mentre que la segona es fa extensa a tot un país.

Pasqual Mas i Usó

Un bell himne solar

L'autora de *La llum primera* ens proposa un trajecte que des de l'assumpció de mites i referents de la cultura universal ens porta a la reflexió sobre el sentit de l'ofici i que acaba concretant-se en el paisatge nítidament dibuixat de la pròpia peripècia.

LA LLUM PRIMERA

M. ROSA FONT I MASSOT

«XIX PREMI DE POESIA "FESTA D'ELX"», 2004

COL·LECCIÓ «POESIA 3 I 4», 122

64 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2005

Qui açò subscriu confessa, no sense certa recança, que fins que el present volum no li va caure a les mans no coneixia res d'aquesta autora nascuda a Sant Pere Pescador el 1957. Recança perquè, si les dades consultades no enganyen, el llibre fou precedit de quatre poemaris (l'últim, *Aigua llunyana*, va ser publicat el 2001) i la novel·la *L'ànima del freixe* (2003), i així el plaer que li n'ha procurat la lectura es tiny del sentiment agredolç que suposa comprovar una vegada més les dificultats que a casa nostra té la difusió de la bona literatura, en competència desigual amb tones de paperassa buida. Curt i ras: ens trobem davant un poemari molt recomanable per als amants de la bona poesia, que en aquest petit país encara té massa conreadors navegant en el silenci.

La llum primera (la de l'alba, la vida que encén l'esclat solar) es divideix en tres seccions. La primera, «Cercles», la més extensa, amb un total de 21 poemes, ens

capbussa, amb una sorprenent eficàcia expressiva, en mites i referents literaris d'abast universal, des dels més moderns, actualitzats per Borges (el laberint, la biblioteca), als més allunyats en l'espai i el temps: alfabet i llengües extingits, poetes àrabs i xinesos, la teologia hindú, poesia mesopotàmica i egípcia, personatges de la mitologia grecollatina... A la vista d'aquest llistat, el lector podria pensar que es tracta d'una d'aquelles exhibicions de coneixements enciclopèdics a què tan aficionats són alguns poetastres i que obliguen el lector atent a tot de feixugues consultes. Res més lluny de la veritat que ens ocupa. M. Rosa Font camina amb una absoluta solvència i respecte per aquestes passeres universals amb un doble i noble propòsit: dissipar les fronteres cronològiques i espacials a l'encalç de la saviesa i el misteri irreductible, com ha fet sempre la poesia. Tanta complexitat es resol amb una dicció ben mesurada en què la veu lírica es trasmuda en cada personatge referit, de manera que els laments de Gilgames o Dido obren el prodigi de les veritats poètiques sense temps de caducitat i d'una saviesa recòndita. Heus ací un dels mèrits de la proposta: fer accessible i senzill el misteri que, un colp revelat, llisca entre les mans com aigua de pluja.

La segona part es titula «Paraules» i en una línia de continuïtat de to amb la secció anterior desplega el tema de la confiança en la paraula escrita, paràfrasi de l'*Elogi de l'escriba*, poema que amb molts altres de l'antiguitat Segimon Serrallonga ha vessat al català i que constitueixen una de les fonts més clares del present treball. Reivindicació de la paraula i el llibre, contenidors d'una memòria contra els embats del temps que ensorra palaus i piràmides. El poemari es clou amb «Terra», on la veu poètica ens passeja, serena i profunda, per alguns escenaris de la intimitat despullada de l'autora. Fet i fet, una obra madura que val la pena assaborir tranquil·lament, plena de ressonàncies i sentits que perviuran en la memòria del lector més sensible.

Manel Rodríguez-Castelló

El peso de la tristeza

Se recogen en este volumen varios artículos de Antonio Machado, algunos poemas y cartas en los que reflexiona sobre la Guerra Civil española, la mayor parte de ellos escritos durante su estancia en Rocafort. La edición está ilustrada con los dibujos de su hermano José Machado.

LA GUERRA

ANTONIO MACHADO

IL·LUSTRACIONES DE JOSÉ MACHADO

EDICIÓ A CURA DE JAUME PONT.

COL·LECCIÓ «CALABRIA/POESÍA», 56

144 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2005

La Guerra es el último libro publicado en vida de Antonio Machado, posteriormente, no se sabe muy bien el motivo pero ha sido un texto excluido de otras ediciones de sus obras. Sin lugar a dudas, el mayor interés de este trabajo, sobre todo a la vuelta de los años, es que muestra con claridad y tono apesadumbrado la honda tristeza que sentía ante los hechos que estaba viviendo. Una tristeza que sólo fue la antesala de la que viviría durante su exilio en Colliure donde murió en 1939.

A través de estos textos aquí recogidos, no sólo vemos los sentimientos del poeta hacia la guerra y las circunstancias que la envuelven, sino una reflexión acerca de la muerte a la que mira de cerca. En una de las páginas señala su avanzada edad (menciona que tiene ya 60 años), escribe dos poemas, también incluidos aquí, a García Lorca y al escultor Emiliano Barral, los dos muer-

tos, y el tono de admiración encendida en el discurso a las juventudes socialistas son todo pistas que nos descubren a un Machado triste, cansado, en el que la edad pesa, en el que las ilusiones ya han desaparecido, que habla de la muerte que de alguna manera intuye como una realidad ya próxima.

Es especialmente entrañable la carta que le escribe desde Rocafort al hispanista ruso David Vigodsky, en ella le cuenta la triste muerte de Federico García Lorca, le felicita por sus traducciones de literatura española y le hace un breve resumen de las vivencias y dificultades por las que está atravesando la vida española en esos momentos dramáticos de guerra.

En el artículo sobre los milicianos Antonio Machado hace una serie de agudas reflexiones sobre el señoritismo español para ensalzar de esa manera las virtudes del miliciano. Al igual que hace con el discurso dedicado a las juventudes socialistas, con ello el poeta lo que hace es destacar los valores de justicia e igualdad proclamados por el socialismo. Un interés añadido a esta edición son los dibujos de José Machado, retratos a milicianos la mayoría de ellos, pero también algunos paisajes valencianos y un retrato de García Lorca y otro del escultor Emiliano Barral. Los dibujos rea-

lizados a carboncillo han sido reproducidos del original que se encuentra en la Biblioteca Histórica de la Universitat de València.

Mención especial merece también la cuidada explicación y el pequeño estudio de Jaume Pont, realizado para esta edición. Sus notas complementan ese breve pero delicado y curioso texto de Antonio Machado, a la vez que destacan su valor y la necesidad de rescatar del olvido dichas páginas. *La Guerra* es, en efecto, un texto curioso, singular, que nos muestra a un Machado sensible y lleno de ternura y a la vez muy comprometido con la situación por la que atravesaba España. Machado desvela además en este texto sus sentimientos sobre la justicia y su parecer sobre el comunismo y el socialismo. Un libro que nos descubre una faceta más del gran poeta.

Lourdes Rubio

Retrat d'Antonio Machado,
per Ramón Gaya

Poeta del desfici creador

Jenaro Talens treu a la llum un llibre sòlid, poemes en prosa, on l'excel·lent poeta que és demostra que els camins de la paraula mai no s'esgoten i on la font de l'escriptura és el desfici, lúcid i fèrtil que l'impulsa una i altra vegada a la literatura.

LA PERMANENCIA DE LAS ESTACIONES

JENARO TALENS

202 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2005

Jenaro Talens ha esdevingut poeta, bàsicament. Tanmateix, ha estat catedràtic universitari en disciplines literàries i de la comunicació a les universitats de València i actualment a les de Buenos Aires i Ginebra. Nascut a Tarifa l'any 1946, de pare valencià i mare granadina, fou un poeta matiner, intens: amb divuit anys publicà *En el umbral del hombre* i *Los ámbitos*, poemaris seguits per més d'una vintena de títols, recollits als volums *Cenizas de sentido*, *El largo aprendizaje*, *Orfeo filando en el campo de batalla*, *Viaje al fin del invierno*, *Profundidad del campo* i *El espesor del mundo*. Dues antologies ens aproximen la seua producció: *La constancia del nómada* i *Cantos rodados*. La seua obra poètica ha estat traduïda a deu idiomes. També ha escrit assaig i ha traduït autors com Shakespeare, Goethe, Trakl, Hölderlin o Novalis. Ha estat inclòs dins la generació dels 70, amb totes les vaguetats possibles al cas, tot i que

declara sentir-se lluny i prop ensem dels seus companys de generació. Per a escoltar i veure el poeta, podeu visitar www.cervantesvirtual.com/portal/poesia/talens/autor.shtml.

Amb aquest *La permanencia de las estaciones*, Jenaro Talens recupera l'impuls d'escriure mercès al defici, a la transcendència de la realitat viscuda que després d'un procés de maduració interior esdevé experiència, també, literària. Talens declara que no escriu si no sent la necessitat de fer-ho, sense planificació ni projecte que se n'isca d'allò natural, del que raja de l'interior de la veu poètica; evidentment, aquest fet es tradueix en una amplitud d'impuls literari i estilístic força determinant en els seus versos. La poesia de Talens no representa en cap cas una fugida, una sublimació dels problemes existencials, més aviat és hereua de la desorientació davant els fets que la vida presenta a la persona. Així, el fenomen de la multiplicitat és acceptat pel poeta no com a anomalia sinó com *una forma de estar en el mundo*. D'aquesta mutiplicitat de visions beu el seu jo traductor, on el poeta reconeix *escuchar la diferencia*, a assumir l'alteritat, el proïsmes. L'alteritat, doncs, com a integrant del jo poètic de l'escriptor. El referent d'identitat, al seu torn, resulta pri-

mordial en la seua obra, així com la poètica del desig, no entesa com a mancança o anhel sinó com a constatació de la seua existència.

Aquest poemari recull les característiques esmentades de la seua poesia, bastida sobre el concepte de ritme interromput, de ritme bastit sobre els poemes en prosa com una estructura melòdica. Escrit en castellà, amb alguns poemes en valencià, provoca en el lector un acostament immediat a l'univers poètic de Talens; un llenguatge exempt de recargolaments i artificis verbals, cerca la claredat i l'audàcia en els conceptes. Amb tints de vegades crepusculars, la realitat basteix i alimenta els versos una i altra vegada. Sense cap dubte, ens trobem davant d'una obra, elevada i acurada que ens ofereix el millor d'un autor indòmit i fidel als seus camins poètics. Un dels pocs autors, en definitiva, que perduraran per damunt del temps i les circumstàncies.

Alexandre Navarro

Poetes socials, encara?

Ja fa anys que JMà Uyà insisteix en el motiu de l'«ànima civil», però crec que la seua pròpia veu li demana altres camins i que fins i tot alguns dels poemes d'aquest nou recull aporten un aire més fresc que el que desprèn el discurs una mica desgastat ja de la civilitat en poesia.

ÀNIMA CIVIL, 1990-1999. POEMES DE MIQUEL MOLINS

JMÀ UYÀ

COL·LECCIÓ «POESIA», 42

96 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2005

Els antecedents eren bons, perquè recordava JMà Uyà (no acabe de tindre clar si l'estrany abreujament del nom literari és intencionat) per un altre llibre seu que només havia canviat l'*Ànima civil, 1990-1999* d'ara pel de *Dèiem ànima civil* d'aleshores. I mantenia igualment el subtítol de *Poemes de Miquel Molins*. Parle de l'any 1989, quan Uyà va guanyar el «VI premi Manuel Rodríguez Martínez» d'Alcoi, i, entre altres coses, apuntava en una nota preliminar idees tan suggeridores com aquesta: «el poeta, per més que diguin, vol trobar el que no existeix, i com que no ho troba, es dedica a construir un monument laboriós al seu propi desencís». Així és que, entre això i aquella consciència de distanciament que el títol suggeria fa ja vint-i-cinc anys, em resultava atractiu veure cap on apuntaven els nous poemes. Mantinent una estructura pràcticament idèntica a la del llibre precedent, aquest *Ànima civil* s'expressa amb dicció més

continguda i ritme més arbitrari. Si fem cas a les dates de la portada, l'haurem d'entendre com a continuació del projecte iniciat en el llibre anterior, però en aquest segon lliurament sorprèn la reincidència en la mateixa idea que sembla alimentar el treball poètic d'Uyà: la només aparent antítesi, la complementarietat, crec que seria més just dir, entre la intimitat, la individualitat, la reclusió interior que l'«ànima» representa, i la condició implacable d'ésser social. Ja s'ha dit molt sovint que un poema ha de provocar uns efectes més que no dictar-los, suggerir-los més que no enunciar-los. Però afirmar això potser ja aniria en contra de la voluntat poètica d'Uyà, que en uns versos programàtics sol·licita: «La paraula és clam, tro, despit. / No feu de jardiner. Llaureu. [...] Ja són massa les veus / Entre el no-res. Poeta no cal / Per cantar l'alosa / Car canta sola / I és tota ella veu».

Qui tria dir coses en forma de vers ja ha pres una opció, abans que res, estètica. Tampoc és nou aquest discurs, i ara com ara resulta del tot estèril replantar l'eterna qüestió de l'autonomia del poema enfront de la poesia compromesa socialment, cívicament o moralment. Escric açò i se m'acut recórrer a un poema que, en la seua senzillesa sàvia, potser englobe i represente les dues

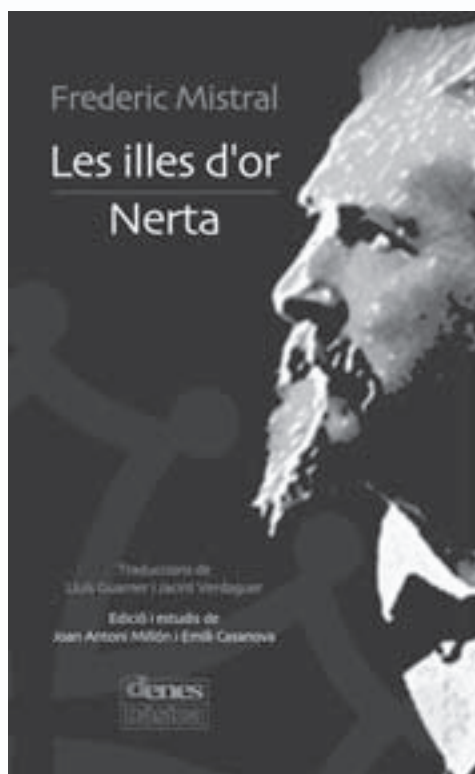
tendències juntes. Són aquells versos anònims, eternament actuals, que per qüestió de tradició simbòlica recorren a l'esparver, i no a l'alosa, per clamar contra la misèria de les guerres: «Al damunt de la tomba / hi ha nat un taronger, / i a la branca més alta / hi canta l'esparver, / que diu en son llenguatge, / sempre de cara al vent: / maleïdes les guerres / i aquell qui les va fer!».

Em fa l'efecte que la poesia de JMa Uyà dóna bons resultats quan el poeta s'oblida d'exposar les seues intencions, de proclamar un contradictori descrèdit literari, de justificar-se, en summa, poèticament. I la seua ironia, el seu deix d'escepticisme són més efectius i més prometedors també en aquest cas. Pense en poemes com «Els insectes», «L'avet del cantó» o «Les onze», de to sarcàstic, directes i fonèticament molt adequats per ser recitats i guanyar la complaença de l'auditori. Segur que s'hi capta la intenció crítica, de denúncia, sense necessitat d'haver-la enunciativa. Després que el poeta s'ha pronunciat amb escreix, hauria d'escometre sense subterfugis aquell «monument laboriós al propi desencís». Jo hi reste a l'expectativa.

Maria Josep Escrivà

Frederic Mistral, recuperat

Ens trobem davant d'un llibre que incideix en l'interès per l'occità que va desenvolupar la Renaixença. Un vessant significatiu i molt deixat de banda. Un llibre imprescindible per als iniciats en el tema, però poc recomanable per al lector en general.

LES ILLES D'OR; NERTA

FREDERIC MESTRAL

TRADUCCIÓ DE LLUÍS GUARNIER I JACINT VERDAGUER

ED. I ESTUDIS DE J. A. MILLÓN I E. CASANOVA

COL·LECCIÓ «BÀSICA», 8

320 PÀGINES

ED. DENES, PAIPORTA, 2005

Imaginem que entrem en una hipotètica classe de 4t d'ESO o de 1r de Batxillerat. Imaginem, posats a imaginar, que se'ns ocorreguera preguntar, demanar o consultar on va nàixer Jaume I, fundador, no ho oblidem, del Regne de València. O, per no ser tan agosarat, ens atreviríem a demanar qui foren els seus pares. La resposta, no cal dir-ho, seria el silenci.

Ja sé que el sistema educatiu voreja en massa casos el ridícul i, en d'altres, sembla que s'alia amb una vella mania que, diuen, cultivem els valencians: l'oblit d'allò que vam ser i, per tant, del que podríem ser.

Tanmateix, hi ha persones, institucions, que s'entesten a recuperar històries, tradicions i camins que en algun cas, com ho és aquest, només la Guerra Civil i la dictadura posterior van estroncar.

És aquest, per tant, més que un llibre de literatura, un llibre de recuperació i de dignitat que comparteix col·lecció amb Voltaire o Gabriel Miró, un llibre que ens

ajuda a entendre com s'ha distorsionat la història per interessos partidistes. Perquè, si no podem respondre a les preguntes que suara formulàvem, pitjor podrem contestar a les que respon el llibre, qüestions com ara què és el que ajunta persones singulars com Teodor Llorente, Lluís Guarner, Jacint Verdager, Miquel dels Sants Oliver,... amb Frederic Mistral. Com és que a València es celebrà el 1930 el Centenari del naixement de Mistral, amb tota la pompa i circumstància, amb la participació de les autoritats civils –de dretes i d'esquerres–, i dels intel·lectuals. Com és que tot això ha quedat oblidat.

Però anem al contingut específic del llibre, que gaudeix d'un estudi introductori intens i gens extens, recomanabilíssim, un bon camí per comprendre la Renaixença valenciana i la seua continuïtat fins la Guerra Civil. Seguit d'un admirable treball de recuperació de dues obres traduïdes de Frederic Mistral (Premi Nobel del 1904, no ho oblidem): *Les illes d'or*, en versió original occitana i traducció de Lluís Guarner; una versió fidel que inclou la reproducció de la portada original i dels dibuixos que la il·lustraven. I *Nerta*, en versió de Jacint Verdager, acompanyada pels dibuixos que va fer Junceda per a l'edició castellana de 1911.

Es tracta, doncs, d'un llibre molt cuidat, detallista i amb vocació divulgadora que

s'esforça per situar-nos en el context de les obres. Tanmateix, en el sentit literari estricte, no crec que es tracte d'una obra per a un públic ampli, perquè l'obra també constata una evidència: el s. XX és un segle on la literatura ha canviat moltíssim i ha seguit una evolució intensa marcada per tota una sèrie d'esdeveniments –la major part dels quals tristíssims– que han obligat a fer veritables bots estètics no només a la literatura, sinó a tot l'art en general.

Així, la visió idíl·lica que presenta del seu món Frederic Mistral a *Les illes d'or*, ens queda completament desfasada i només és en algun del poemes de circumstàncies on albirem la seua potència.

Nerta, en canvi, sí que ens podria resultar més propera perquè és un intent de recuperar les arrels a través de les tradicions populars, de llegendes, en aquest cas. El seu traductor –Jacint Verdager– opta per la prosa –tot i que podríem parlar de prosa poètica, en molts casos– trobe que encertadament. I en molts passatges es pot captar la força creativa de Mistral compaginada amb la que va tenir Verdager en el seu punt àlgid de creativitat literària: entre les edicions de l'*Atlàntida* i de *Canigó*.

Un llibre, doncs, exemplar en molts aspectes.

Josep Lluís Roig

La vida efímera

Selección de poemas galardonados en el «XXIV Premio de Poesía Ciutat de Benicarló». En ellos el autor de consolidada trayectoria poética trata temas como la vanidad, el paso del tiempo, los sueños y su simetría, sentimientos y reflexiones en torno a la vida.

LA SIMETRÍA DEL SUEÑO

JOSÉ MARÍA MOLINA CABALLERO

«PREMIO POESÍA CIUTAT DE BENICARLÓ», 2004

COL·LECCIÓ «POESÍA», 7

56 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALENCIA, 2005

Los poemas de José María Molina tienen un tono de reflexión del que no está exento cierta melancolía, un tinte que en ocasiones adopta la forma de crítica al mundo de la vanidad tan común en nuestro tiempo, pero muchos de sus poemas tienen también un tono optimista, en el que se nota la estima por placeres de la vida, la amistad, el amor. Bajo un lenguaje preciso y exacto el autor desgana sus sentimientos y nos muestra sus finas dotes de observador de la realidad que le circunda al mismo tiempo que nos muestra su más íntimo sentir sobre lo efímero de la vida, sus enigmas, sus luces y sus sombras.

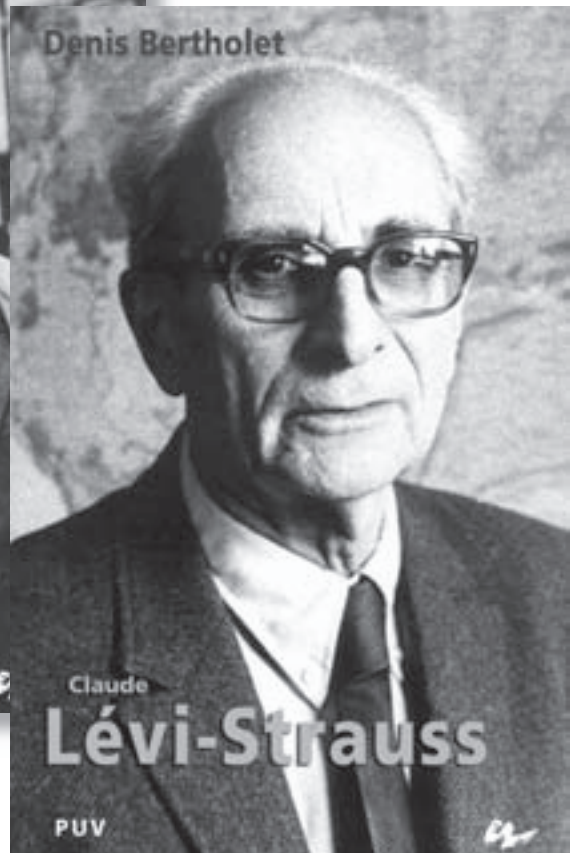
La poesía de José María Molina no abunda ni en metáforas ni abusa de elementos simbólicos, pero sí consigue envolver al lector en la atmósfera propia y personal que crea. El lector se involucra en su línea de pensamiento y reflexión y agradece que el tono íntimo de muchos de los poemas sea una invitación para acercarse a una serie de temas como lo fugaz y lo breve y los aspectos banales de la vida. No es extraño que *La simetría del sueño* hay sido un libro galardonado, pues sus bondades son obvias para lectores y amantes de la poesía. La trayectoria poética de José María Molina y la concesión de este premio de la Villa de Benicarló nos descubre no sólo su solidez como creador de una obra poética ya importante, sino sus po-

sibilidades para engrosar la nómina de una de las voces más serias de la poesía española contemporánea.

Manuel Gahete Jurado es el autor del prólogo en el que analiza con mucho acierto el contenido de los versos recogidos en este volumen así como la fuerza creadora del autor, al mismo tiempo que contextualiza su trabajo y sitúa su obra dentro del ámbito poético.

José María Molina Caballero es un gran activista y dinamizador del mundo de las letras, ha sido fundador y director de la editorial y revista literaria *Ánfora Nova*, es colaborador habitual de periódicos y revistas nacionales y extranjeros. Por su amplio y sólido itinerario como poeta ha sido incluido en numerosas antologías. José María es autor entre otros de las siguientes obras de poesía: *Río de sombras* (1990), *Silencios rotos* (1991) y *Convidados de Piedra* (1991). Ha recibido numerosos accésit y premios como el «Gustavo Adolfo Bécquer» de la Junta de Andalucía o el «Rafael Alberti». También es autor de varios libros de narrativa, *Crónica de soledades* (1992), *La isla del olvido* (1994) y *Círculos concéntricos* (1996), entre otros. José María Molina es además miembro de la Asociación Colegial de Escritores de España y de la Andaluza de Críticos Literarios. Parte de su obra ha sido traducida al italiano y al portugués.

Lourdes Rubio

Biografies extraordinàries

La Universitat de València compta ja amb sis títols publicats en la col·lecció «Biografías». Quatre dedicats a historiadors: *Marc Bloch*, *Perry Anderson*, *E. P. Thompson* i, d'aparició recent, *Ferdinand Braudel*. *Sándor Márai* i *Claude Lévi-Strauss*, d'Ernö Zeltner i Denis Bertholet, respectivament, relaten la vida i obra d'un escriptor i d'un etnòleg.

Dos dels nous títols de la col·lecció «Biografias», dedicada a grans personalitats de la cultura del segle XX, aborden l'aven-
tura vital i professional

SÁNDOR MÁRAI: UNA VIDA EN IMÁGENES

ERNÖ ZELTNER

COL·LECCIÓ «BIOGRAFÍAS», 212 PÀGINES

CLAUDE LÉVI-STRAUSS

DENIS BERTHOLET

COL·LECCIÓ «BIOGRAFÍAS», 468 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2005

de dos homes que van viure un segle convuls i transcendent, extremadament violent i sanguinari, però també revolucionari i esperançador en molts sentits. Un segle ple d'avenços científics i d'oportunitats infinites davant les quals Márai i Lévi-Strauss no es van mostrar indiferents. Tots dos, de fet, van assumir les seues vides com un camp d'operacions sobre el qual volien experimentar les sensacions més extraordinàries. Aquestes són les característiques comunes de l'escriptor hongarès i de l'etnòleg francès: la curiositat, la indagació, el risc, la introspecció, la capacitat de crear, d'inventar-se un món com més va més resabut i més igual. La diferència, la unicitat, el caràcter singular o extraordinari de les vides de Márai i Lévi-Strauss marquen una distància sobre la resta dels mortals. Les pàgines que Ernö Zeltner dedica a Sándor Márai són el testimoni de la vida d'un intel·lectual profundament europeu, paradigma del bon burgés i del bon vivan-
tant, un dels escriptors hongaresos més importants de tots els temps que ara comencem a editar i a valorar com cal en aquest extrem, inconscient i estrofolari, de la Vella Europa. Zeltner relata els anys de formació a Kaschau (l'actual Košice eslovaca), on va nàixer Márai; la vida bohèmia del jove que s'inicia com a escriptor i periodista; la peripècia vital que el va fer

recórrer mitja Europa i els Estats Units: Budapest, Praga, Leipzig, Frankfurt, Berlín, París, Nàpols, Nova York, San Diego; l'exili definitiu d'un intel·lectual

que no es va sotmetre a la conjuntura política del seu país però que sempre es va mantenir fidel a la pàtria i a la llengua hongareses. Un home que, per sobre de tot, fou sempre escriptor, el llegat del qual és una prolífica obra en tots els gèneres: novel·la, teatre, dietari, memòries, poesia... La prosa àgil i amena, i el coneixement profund de la vida i de l'obra de l'autor que posa en solfa Ernö Zeltner fan d'aquest llibre una lectura agradable i interessant; imprescindible, si volem conèixer una part substancial de la història literària, cultural i política europea del segle XX.

En l'altre volum, assistim al periple vital de l'etnòleg Claude Lévi-Strauss. Denis Bertholet ha elaborat una biografia exhaustiva, prolífica i plena de detalls sobre un aventurer encuriós i inconformista que abandonà ben aviat la seguretat de les aules per a lliurar-se a una ciència social, l'etnologia, que, tot just a mitjan dècada dels anys trenta, començava a fer les primeres passes. Una ciència que el va dur a endinsar-se en la selva amazònica a l'encaç de l'home salvatge en estat pur, lliure de la influència de la vida moderna; a con-
viure amb cultures tan primitives com imprevisibles com ara els Caduveo, els Bororo i els Nambikwara. Lévi-Strauss és una figura també imprescindible en el panorama cultural europeu contemporani.

Juli Capilla

La vida en diferit

Si la literatura en valencià fóra alguna cosa més que una excrescència simbòlica d'un edifici cultural raquític i anòmal —d'un país subaltern—, una figura com la de Josep Igual hi tindria dret a un lloc singular:

EL RASTRE DELS DIES

JOSEP IGUAL

«PREMI DE NARRATIVA ALAMBOR», 2003

117 PÀGINES

ONADA EDICIONS, BENICARLÓ, 2004

Sense abandonar la poesia i la narrativa, el de Benicarló persisteix en aquest gènere desagraït del dietari, que és d'aquells que diuen que dignifica una literatura però que arriba tan dificultosament a una massa lectora perceptible. Com a gènere de frontera (entre l'assaig pur i la narrativa de no ficció, entre la poesia i el periodisme) el dietari pot contentar els consumidors de papers íntims, tot i que sempre hi ha el perill que lectors especialment babaus en facen una lectura pròpia de *Salsa rosa*. Siga com siga, en aquests darrers anys estem assistint a una revifada d'aquesta literatura anomenada del jo, i qualsevol escriptor amb una mica d'orgull ja ha publicat —o hi està en tràmits— el seu dietari. És l'intel·lectualisme elegant de Vicent Alonso (*Trajecte circular*) o la metafísica domèstica de Josep Iborra (*Inflexions*), el nacionalisme insular de Ponç Pons (*Dillatari*) o la proposta circumscrita a un únic dia de Joaquim Carbó (*Un disset de maig*).

Què seria d'un escriptor d'avui dia sense el seu dietari?

Potser en Josep Igual puguem trobar una actitud diferent: no la del qui vol afegir un diari al seu currículum sinó el qui persisteix en una constant indagació autobiogràfica. Després de publicar, en efecte, *L'any de la fi del món* (diari del 2001), Igual torna ara amb *El rastre dels dies* oferint-nos les reflexions narratives de l'any següent, el 2002. Demuestra així que no és un d'aquests autors *unius libri*, que s'esgota en un volum i després és oblidat. Però si la vida continua, també ho ha de fer el diari. I com a argamassa, l'estil de sempre, entre periodístic i poètic –recorda el de Valentí Puig–, perfectament concentrat, conceptista i servit en anotacions amb una mitjana de cinc o sis línies cada una. I això perquè, com diu la cita preliminar d'Italo Calvino: «En els temps cada vegada més congestionats que ens esperen, la necessitat de literatura haurà d'apuntar a la màxima concentració de la poesia i el pensament».

Acarat així amb la vida –i amb l'escriptura–, Igual ens proporciona un inventari de llibres, d'amants, d'anècdotes i de desesperances. Passa de Catherine Millet a Tolstoi, o de Céline a Azorín (sempre d'acord amb la consigna «Paciència, humilitat i clàssics»), i des-

grana un repertori femení que va des d'aquella femella que «era lliure a l'experimentació radical i els dictats de l'avantguarda, però al llit no passava del repertori clàssic» fins aquella altra a qui l'autor va comentar «que quan hagués recuperat plenament la confiança en mi m'ho fes entendre amb un senyal clar», i «als vuit dies es va afaitar el cony» (sic).

No deu ser fàcil escriure des de Benicarló, una ciutat camuflada en una doble perifèria: la valenciana i la catalana. Ser d'enlloc és ser també de qual-sevol part i per això *El rastre dels dies* s'ocupa a destil·lar les peripècies locals per convertir l'anècdota en categoria. Al final, l'autor deixa ben clara la seua incomoditat per haver de donar la cara en públic –com a periodista i comentarista de la televisió local– quan el que realment el motiva és refugiar-se en el seu quadern i avaluar la vida pròpia i la dels altres, amb més vocació de franc-tirador que de mariscal de camp. Una visió digna de qui deixa dit que «la meua concepció de pàtria passa pel sofregit de la mare» –i on la noció de literatura ens remet invariablement a un home sol omplint un diari insomne, mentre es pren el darrer whisqui.

Victor Cotlliure

Història demogràfica de l'Alt Palància: la lenta despoblació de l'interior valencià

La Demografia Històrica és una disciplina de llarga tradició; en les darreres dècades, però, ha experimentat una accelerada evolució que ha renovat completament la seua metodologia i ens ha fornint amb una abundant bibliografia on es multipliquen els estudis de caire local o comarcal com el que ens ocupa.

*EL PALANCIA: NACER Y EMIGRAR.
LA EVOLUCIÓN DE LA POBLACIÓN (S. XVI AL XIX)*

FRANCISCO JOSÉ GUERRERO CAROT

«XII PREMIO DE INVESTIGACIÓN MARÍA DE LUNA», 2001

PRÒLEG DE J. SERAFÍ BERNAT

COL·L·ECCIÓ «BIBLIOTECA DE LES AULES», 14

378 PÀGINES

*PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT JAUME I,
CASTELLÓ DE LA PLANA, 2005*

Francisco José Guerrero aborda aquest estudi, fruit de la reelaboració de la seua Tesi de Llicenciatura, amb uns objectius ambiciosos i, ja ho podem dir, ben reeixits, no debades hi compta amb la sàvia direcció de Joan Serafí Bernat, un dels més significats investigadors en la matèria.

Guerrero centra la seua investigació en la comarca de l'Alt Palància –més concretament, en sis de les seues poblacions: Azuébar, Navajas, Segorbe, Sot de Ferrer, Vall de Almonacid i Viver– i la divideix en tres grans blocs.

Primerament, quantifica i analitza totes les variables demogràfiques que li proporciona el seu minuciós buidatge de fonts eclesiàstiques i censals –fonts que són escrutades amb un rigorós i abundant aparell crític.

En segon lloc, i amb les dades empíriques ja ben fixades i ponderades, estudia el comportament demogràfic del territori: en ressegueix l'evolució quantitativa de la població; detecta moviments i cicles a partir de les sèries vitals; analitza les diverses crisis demogràfiques i n'estableix causes i tipologies; fixa les pautes de la transició demogràfica –evolució del model de les societats preindustrials (amb elevades taxes de fecunditat i mortalitat) al de les societats modernes (amb les referides taxes molt més baixes)– en el territori comarcal, una transició que

aconsegueix delimitar entre 1886 i 1920 –resultats que corroboren el conegut estudi de Castelló i Burriel sobre la transició demogràfica valenciana; i, finalment, percaça la periodicitat de les etapes conjunturals. En aquest sentit hi diferencia clarament quatre fases: una primera manifestament alcista (1565-1609) on la nupcialitat esdevé el veritable «engranatge demogràfic»; una segona d'estancament (1610-1673) marcada per unes taxes de mortalitat molt altes; una tercera de llarg i sostingut desenvolupament (1674-1857) interrompuda puntualment per algunes crisis virulentes i, per fi, una quarta caracteritzada pel progressiu retrocés poblacional (1857-1900) motivat per un accentuat saldo migratori negatiu tal i com ha volgut emfasitzar amb el mateix títol del llibre.

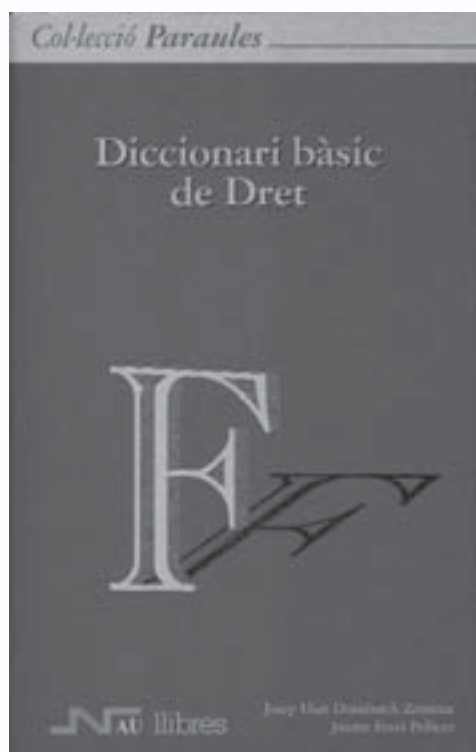
I, en darrer lloc, mira d'encaixar els seus resultats amb els coneixements demogràfics actuals per a tot el territori valencià, en subratlla els paral·lelismes i les divergències més notòries i apunta els buits interpretatius que encara deixa el seu treball: l'estructura familiar i la seua evolució, l'anàlisi social de la població, etc.

Buits, òbviament, molt més petits després d'aquesta exhaustiva i ben enllestida investigació.

Josep Vicent Frechina

El dret, més a l'abast

Nau Llibres publica un nou diccionari temàtic en la col·lecció «Paraules» dedicat, en aquesta ocasió, al món del dret. La col·lecció pretén ajudar estudiants, docents o professionals –però també profans– a perfeccionar l'ús del llenguatge en diverses disciplines del coneixement.

DICCIONARI BÀSIC DE DRET
JAUME FERRÀ I JOSEP LLUÍS DOMÈNECH (COORDINADORS)
COL·LECCIÓ «PARAULES»
198 PÀGINES
NAU LLIBRES, VALÈNCIA, 2004

Un diccionari temàtic sempre és benvingut. Si a més es tracta d'un diccionari de dret, encara millor. I, si encara més, contribueix a omplir el buit en què es troba la nostra llengua en el castellanitzat món judicial, ja és inestimable. Amb aquesta idea Nau Llibres ha editat el *Diccionari bàsic de Dret*, d'ús i consulta per a professionals, però també per als profans que hagen d'acostarse circumstancialment a l'envitricollat món del dret.

Introduït pel degà del Col·legi de Notaris i també escriptor, Joaquim Borrrell, el diccionari compta amb termes que abracen tot l'àmbit del dret (civil, laboral, empresarial, judicial, mercantil, penal) però, juntament amb els termes jurídics d'ús corrent, hi trobem entrades referides a organismes i institucions polítiques valencianes (Generalitat, Consell Valencià de Cultura, etc.) i de la Corona d'Aragó (Consell d'Aragó, Centenar de la Plo-

ma, Arxiu de la Corona d'Aragó, etc.) i també d'àmbit internacional. (ONU, OIT, l'OMS, etc.).

L'autor ha introduït també figures del dret foral valencià (abolit arran del Decret de Nova Planta) com l'any de plor, el cens emfitèutic, i d'altres, que tan didàcticament ha ajudat a recuperar Enric Solà amb els seus opuscles editats pel setmanari *El Temps*.

D'aquesta manera, l'usuari del diccionari no només pot consultar les definicions de nombrosos termes del món del dret, sinó també apropar-se a la realitat jurídica i institucional de l'antiga Corona d'Aragó i també de l'ordre mundial. Als profans del món jurídic ens sorprendran expressions com «advocat de secà», que no vol dir advocat especialista en els conflictes que es generen en el conreu de les terres de secà; o «compte de ressaca», que no s'ha de pensar en els diners que ens queden en el banc després d'una nit de marxa desenfrenada. O també se sentirà estranyat de trobar en un diccionari de dret entrades com «alba», «alleugerir» o «catering», més pròpies de la poesia o del llenguatge quotidià.

Només un retret, i fa referència l'autolimitació quant als usuaris potencials, ja que està pensat exclusivament per al públic valencià i no per al conjunt de l'àmbit lingüístic.

Per acabar, citarem altres títols de la col·lecció «Paraules» per donar compte de les diferents disciplines que abraça: Terminologia bàsica en didàctica i necessitats educatives especials, Diccionari bàsic de Ciències de l'Educació, Diccionari Bàsic de la Comunicació, Diccionari Bàsic de Termes Literaris, Diccionari bàsic d'Història de l'Art (en preparació).

Marc Candela

D

L'aigua, l'or del futur?

L'aigua de tots aborda la política hidràulica espanyola en tota la seua complexitat. Un llibre necessari per endinsar-se en l'envitricollat Pla Hidrològic Nacional i les seues conseqüències.

L'AIGUA DE TOTS

EMILI PIERA I ÀLEX MILIAN

PRÒLEG DE PEDRO ARROJO

COL·LECCIÓ «BROMERA ACTUAL», 2

178 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2005

El volum inclou dos treballs periodístics d'Emili Piera i Àlex Milian que analitzen la conveniència dels transvasaments com a obres d'interés general i públic. A més, analitza les conseqüències que es deriven d'una política arrelada en la cultura del desarrollismo, basada en la manca de transparència i de democràcia en el sistema concessional. Tot això, confirma aquest llibre com l'eina necessària i esperada per endinsar-se en l'envitricollat Pla Hidrològic Nacional i, a escala mundial, per conèixer la puixança impressionat del negoci de l'aigua.

A més, els treballs que integren el nou volum de la col·lecció «Bromera actual», representen dues maneres diferents d'entendre l'ofici periodístic. El text de Piera té un caràcter bastant literari —o de periodisme literari, si es prefereix, que deixa entreveure fàcilment la personalitat de l'autor a través d'una una prosa flexible, joganera, espontània, impregnada de lirisme i de tocs d'humor.

D'altra banda, Milian se sent còmode en l'àmbit del periodisme d'investigació i això es nota en l'eficàcia narrativa amb què administra una quantitat gran de dades i d'informacions, però també en l'estil contingut que, en ocasions, adquireix un aire circumspecte d'ofici, sense perjudici general, però, a la creativitat. En definitiva, ambdós treballs fonamenten la seua credibilitat en l'aportació de fonts contrastades i troben, en la seua manera de fer, l'equilibri just que confirma la qualitat periodística i l'interés social d'aquests treballs.

Quant a les conclusions que es poden extraure dels treballs, la primera i més important és que, pel que fa a l'aigua, cal abandonar la política de gestió preferent de l'oferta, perquè és ací on pot raure la clau del problema del dèficit hídric. Ja ho apunta al pròleg Pedro Arrojo, president de la Fundació Nova Cultura de l'Aigua: «passar de les tradicionals estratègies d'oferta il·limitada, sota la massiva subvenció pública, a l'aplicació de modernes estratègies de gestió de la demanda –l'estalvi, l'ordre territorial, la reutilització–». Cal arribar, com assenyalava Piera, a un nou consens social per acabar amb «la fabricació d'aigua», perquè l'aigua és un recurs natural limitat. Cal establir, doncs, –així ho adverteixen els autors– els límits ambientals i econò-

mics del creixement, és a dir, «fins a quin punt hi ha activitat creadora, enriquidora i, a partir de quin punt s'entra en la dinàmica de la pura destrucció». I és que si l'aigua no es considera un dret humà i continua tractan-se com un bé o una necessitat, obté automàticament l'estatus de mercaderia que ha de ser subministrada per les empreses. En l'extrem diametralment oposat a la mercantilització de tots els polsos vitals del planeta, hi ha el repte, com apunta Milian, «d'ecologitzar la vida quotidiana», sense obliar, però, que «el fons no és una qüestió ecològica sinó econòmica», perquè és convenient per a l'interés general, sempre que aquest s'entenga –és clares del paradigma del desenvolupament sostenible i no esbaixat cap a l'interés privat dels que tenen més poder. Al cap i a la fi, «el repte clau del segle XXI no és un altre que el de la sostenibilitat», com remarca Arrojo. I encara una dada més: «el negoci de l'aigua és superior, a escala mundial, al que fan els gegants dels laboratoris farmacèutics i ja representa la meitat del volum d'intercanvis de la indústria del petroli». Impresionant.

Alícia Toledo

Històries sobre llibres

Tres-centes historietes breus relacionades amb el món del llibre se succeeixen en aquest modest volum que pretén il·lustrar sobre algunes circumstàncies i anècdotes que van afectar autors, editors, impressors, mecenes i altres actors relacionats amb el món de l'edició.

LIBRO DE LIBROS

ENRIQUE GALLUD JARDIEL

PRÒLEG DE JULIA TORNAL

COL·LECCIÓ «CALABRIA ENSAYO», 14

168 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2005

«Des del moment que vaig prendre el teu llibre fins que el vaig deixar no vaig parar de riure. Algun dia intentaré llegir-lo», va dir Groucho Marx a Perelman, guionista de les seues pel·lícules, el qual li havia demanat l'opinió sobre la seua primera obra. El «mal de costat» que du a la mort el cavaller Tirant lo Blanc era una simple pulmonia i no un mal d'amors o de ferides de guerra. *La interpretació dels somnis*, de Sigmund Freud, un dels llibres científics més importants i que va revolucionar la psicologia, només va aportar al seu autor 209 dòlars, i els 600 exemplars de la primera edició van tardar vuit anys a vendre's. Mao Zedong ha estat un dels poetes més llegits de la història, ja que els seus poemaris han sigut de lectura obligatòria per a milions de persones. *El Quixot* conté no pocs errors: Sancho ven el seu ase i poc després segueix muntant-lo; el casc del Quixot segueix intacte, quan en el capítol anterior ha

estat destrossat; ambdós personatges sopen dues vegades una mateixa nit; Sancho trau diners d'un moneder que abans havia perdut. Anècdotes curioses com aquestes es troben reunides en un llibret de títol ambigu que mostra les particularitats que van acompanyar l'edició d'obres més o menys reeixides. L'autor de *Libro de libros*, presentat com un enamorat de les obres impreses, aporta exemples divertits i insòlits sobre volums prohibits, grans biblioteques, creences falses sobre els llibres, destrucció d'exemplars, censures, falsificacions, formats estranys i altres temes d'aquesta mena, un particular univers de narracions fragmentades on es confon la gran obra d'enquadernació elegant amb la més modesta de les edicions de butxaca.

Les històries es poden llegir de manera lineal però el text inclou tres sumaris, per autors, per obres i per temes, que faciliten itineraris més selectius i personalitzats. Entre les entrades temàtiques abordades hi ha, entre altres: biblioteca, censura, condicionants de l'escriptura, destrucció de llibres, errors, guanys de l'escriptor, impremta, preu dels llibres, etc. *La Bíblia*, *El Quixot*, *l'Índex dels llibres prohibits* i *Mein Kampf* són algunes de les obres més citades. Els vincles que un autor estableix amb

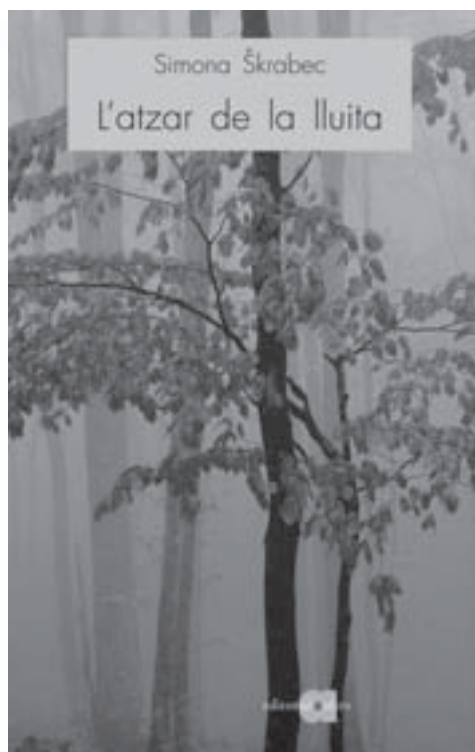
la seua obra i, d'altra banda, les relacions emotives que el lector manté amb cadascun dels seus llibres, són singulars i irrepetibles. És potser la constatació d'aquests mons de sensacions íntimes el nucli primigeni de què ha begut Enrique Gallud, un valencià de naixement, filòleg de formació i professor universitari, que ha viscut vora vint anys a Nova Delhi (Índia), on ha ensenyat teoria i història de la literatura. Exeditor de la revista índia *Hispanic Horizon*, col·labora sovint en diferents publicacions sobre hinduisme.

Rafael Miralles

El calidoscopi centreeuropeu

L'atzar d'una lluita presenta un recorregut pels diferents significats històrics, culturals i polítics del terme Europa Central, a partir de l'anàlisi d'algunes de les obres dels principals escriptors centreeuropeus.

L'ATZAR DE LA LLUITA

SIMONA ŠKRABEC

269 PÀGINES

EDITORIAL AFERS, CATARROJA, 2005

Durant les dues últimes dècades es pot dir que hem assistit a un autèntic boom editorial d'autors centreeuropeus. En alguns casos s'ha tractat de recuperacions d'escriptors que, encara que s'havien traduït i publicat anteriorment, havien quedat una mica oblidats, com Joseph Roth, Artur Schnitzler o Stefan Zweig. Però també se n'han traduït molts altres per primera vegada, tant de l'alemany com, i això és més novedós, de les altres llengües centreeuropees. Amb *L'atzar d'una lluita*, de Simona Škrabec, el lector disposa ara d'una excel·lent aproximació a la complexa realitat cultural, històrica i política de les literatures de l'Europa Central. Škrabec és eslovena i el seu coneixement d'aquesta producció literària, en alemany o en les llengües eslaves, és de primera mà i molt complet. El fil conductor que ha guiat l'autora en aquest assaig ha estat resseguir les modificacions que ha experimentat el sentit del concepte d'Europa Central al llarg del temps, tractant d'establir una mena de geografia imaginària d'aquest es-

pai a partir de les representacions literàries que de la seua història han fet alguns dels principals escriptors centreeuropeus. Moltes de les pàgines més interessants de *L'atzar d'una lluita*, de fet, són textos de crítica literària dedicats a autors tan diversos com Joseph Roth i Danilo Kis, Kafka i Svevo, Hrabal i Kundera, per citar alguns dels qui són més coneguts entre nosaltres, i molts d'altres que no han estat traduïts encara ni al català ni al castellà, de la literatura eslovena sobretot.

Entre els continguts atribuïts a Europa Central que Škrabec analitza al llarg d'aquest assaig, hi ha la idea d'una Europa Central lligada a l'expansionisme alemany, que va culminar en el Tercer Reich. Škrabec comenta i discuteix també la visió idíl·lica i nostàlgica d'una Europa Central, difosa per Claudio Magris, on suposadament convivien pacíficament llengües i cultures diferents. El fet és que en una ciutat com Praga, en què vivien junts txecs i alemanys, les dues comunitats tenien teatres diferents, escoles diferents, sales de concert diferents, i passejaven, sí, per la mateixa avinguda principal, però els alemanys per una vorera i els txecs per l'altra. Per a Škrabec, aquesta nostàlgia pel món de l'imperi austrohongarés no és més que una manera d'ocultar i oblidar el passat més recent i més tràgic. Per això insisteix en l'anàli-

si del període entre 1914 i 1945, així com en el corresponent a les guerres que van seguir la desmembració de Iugoslàvia, amb informacions poc o no gens conegudes sobre el procés que va portar Eslovènia a la independència.

Políticament, el terme d'Europa Central va experimentar una última revifada durant la passada dècada dels vuitanta, com un intent de superar la divisió imposada pel teló d'acer. A partir de la caiguda del mur de Berlín, però, la significació política del terme ha quedat progressivament diluïda en favor del d'Unió Europea. Per als països englobats sota el terme d'Europa Central, ja no es tractava tant de reivindicar unes característiques històriques i culturals, que justificaven la seua no inclusió en l'Europa de l'Est, com de demostrar que sí que compleixen les condicions per ser admesos en el gran club comercial europeu. Jubilat com a terme polític, poc útil com a denominació geogràfica —els límits que se li han atribuït han estat sempre vagues, canviabls i discutibles— a hores d'ara Europa Central representa una denominació que es basa en arguments històrics i culturals. No obstant això, Škrabec remarca que Europa Central és un concepte difícil de delimitar, perquè no som capaços de comprendre o d'acceptar el mosaic del continent en què vivim.

Enric Iborra

El *Cancionero general* de Hernando del Castillo, impreso por primera vez en Valencia, en 1511 y reimpresso ocho veces a lo largo del siglo XVI, recoge la producción de los grandes poetas de cancionero –Santillana, Mena, Jorge Manrique– y un sinfín de obras de la más variada temática, reflejo de la sensibilidad y gustos de los ambientes cortesanos y nobiliarios del momento. Esta obra está compuesta por cuatro volúmenes que dan acogida a los textos poéticos acompañados de un quinto volumen con los instrumentos (tablas, glosario, índices), más una serie de apéndices y láminas que enriquecen la edición.

Esta obra recoge los textos de las intervenciones del seminario que, con el título «Hacia la Constitución Europea», se celebró en San Miguel de los Reyes, sede de la Biblioteca Valenciana, los días 14, 15 y 16 de febrero de 2005.

Biblioteca Valenciana
Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma

Obras restauradas de la Catedral de Valencia recoge el proceso de restauración aplicado a diversas piezas artísticas pertenecientes a la Seo Metropolitana de Valencia. El presente libro quiere facilitar a todos los valencianos el conocimiento de las obras de arte que han sido salvadas de su olvido por el compromiso constante del equipo de restauradores, dirigidos por Carmen Pérez, que han llevado a cabo esta delicada tarea.

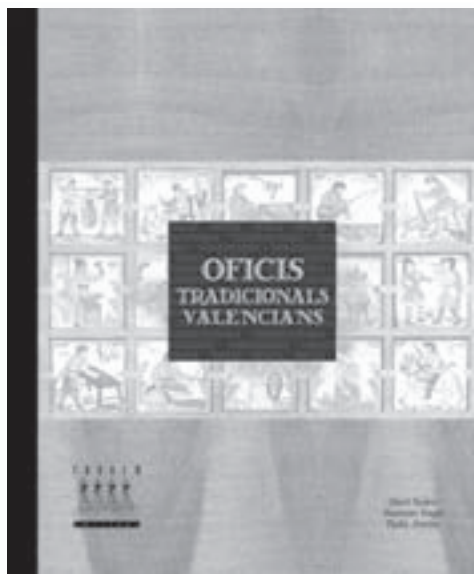

La Biblioteca Valenciana amb el llibre *Fotografia de guerra. Joaquín Sanchis Finezas*, vol retre homenatge al fotògraf Joaquín Sanchis Finezas que va dedicar dècades a reflectir el rutinari viure de la València en guerra i després en la pau. També la Biblioteca Valenciana vol recordar a tots aquells que en qualsevol guerra experimenten en carn pròpia el desamentament i la infelicitat que a vegades provoca la bogeria humana.

Un magnífic exercici de memòria

Oficis tradicionals valencians, ens presenta d'una manera seriosa, acurada, entretinguda i didàctica les formes tradicionals de treballar a casa nostra matèries tan diverses com la pedra, la cera d'abella o la pólvora. Un document atractiu i molt valuós.

OFICIS TRADICIONALS VALENCIANS

ABEL SOLER, RAMON YAGO I RAFA JORDÀ

190 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2004

És inevitable que amb el pas del temps desapareguen formes de treballar, i de viure, que són substituïdes per altres més adequades a la realitat tècnica i social de l'època. En els darrers temps, els avanços tecnològics han provocat a Occident que pràctiques que es conservaven quasi inalterables durant segles, hagen esdevingut –quasi de sobte– terriblement obsoletes, vestigis d'un passat que, tanmateix, és ben recent. En aquesta situació es troben una gran quantitat dels anomenats «oficis artesanals», aquells que feien del treballador un expert en el procés complet de convertir una matèria primera en un producte acabat. Ja fa també algun temps que sectors importants de la societat han considerat la importància de retenir, tant com es puga, la memòria d'aquelles maneres de treballar i les formes de vida que portaven implícites, com un necessari exercici de memòria i de reivindicació d'un patrimoni que, al capdavall, és fonamental a l'hora de comprendre la nostra societat actual.

En aquest exercici s'inclou l'edició d'aquest llibre, *Oficis tradicionals valencians*, que repassa de forma acurada i molt didàctica, les formes de treballar de divuit pràctiques artesanals de matèries tan diverses com la del ceramista, el moliner, el paperer o el coeter, distribuïdes per diverses localitats valencianes,

des de Godella a Requena, passant per l'Olleria o Morella. Cada ofici està explicat en diversos apartats que formen un tot molt atractiu. A més del text, que passa revista als inicis històrics de la pràctica i ens en diu les condicions generals, hi ha també una brillant selecció fotogràfica –que inclou des de gravats històrics a fotografies velles i també actuals– i, finalment, un interessantíssim glossari de termes utilitzats específicament en cadascun dels oficis descrits.

La presentació del llibre és molt bona i en les seues pàgines podrem trobar, amb noms, cognoms i foto, els darrers artesans del paper, granerers o esparters valencians, producte d'una recerca que sens dubte dóna encara més valor al treball dels autors; el volum es pot entendre també així com un homentage a una sèrie d'humils treballadors que amb la seua obstinació a mantenir el seu treball «de sempre», ens han llegat un patrimoni valuósíssim, fins fa molt poc gairebé oblidat. *Oficis tradicionals valencians* és doncs un exercici d'antropologia-divulgació plenament reeixit i es converteix en un instrument molt útil per ajudar-nos, enmig de la voràgine tecnològica, a recordar com es treballava fa només «quatre dies» i a descobrir, potser, que alguns dels valors que aquells oficis implicaven encara avui són pertinents, i necessaris.

Jordi Sebastià

Mig segle de rock valencià

Historia del rock en la Comunidad Valenciana fa una ullada al panorama musical valencià des de 1950 fins a l'actualitat, contat tant pels protagonistes, com per periodistes especialitzats. Una mirada que, sense ser objectiva, analitza al territori valencià les peculiaritats d'este moviment cultural internacional.

**HISTORIA DEL ROCK EN LA COMUNIDAD VALENCIANA.
50 AÑOS EN LA COLONIA MEDITERRÁNEA**

RAÚL SERRADOR ALMUDÉVAR, ED.

INTR. DE RAÚL SERRADOR

COL·LECCIÓ «ACADÉMICA»

571 PÀGINES

AVANTPRESS EDS. - INSTITUTO VALENCIANO DE
LA MÚSICA, VALÈNCIA, 2004

Amb la veu autoritzada de músics, editors, locutors de ràdio, col·leccionistes de discos, programadors, *disc-jockeys*, poetes, una ex ministra de cultura, crítics musicals o investigadors, esta llarga obra publicada per Avantpress Edicions en coedició amb l'Institut Valencià de la Música, furga en l'ànima del rock fet en terres valencianes, des dels anys 50 fins a l'actualitat. Un espai de cultura que, a més, va seguir els mateixos paràmetres que a la resta d'Europa. Ja ho diu Raül Serrador, coordinador del treball, quan afirma que l'objectiu no ha estat tant reivindicar una denominació musical d'origen, sinó més aviat conformar un llibre de referència, provisional, que al mateix temps destaque les peculiaritats valencianes. Per exemple els temps en què València va ser centre de l'avantguarda musical espanyola, i també punt de referència de la música feta a Espanya. Els *prodigiosos* anys 60,

els primers festivals de rock i les dificultats dels 70, l'esplendor de la nit valenciana en els 80, o ja el futur, són les fites que, amb tranquil·litat, s'abasten al llarg de vora sis-cents fulls.

Historia del rock en la Comunidad Valenciana ofereix una estructura nítida, clara, oberta a la interpretació, però estricta en el plantejament, que permet fer un seguiment molt concís del moviment valencià, sense tindre el coneixement de l'especialista. El llibre està estructurat en sis grans capítols ordenats cronològicament, a més d'incloure una introducció, i també un apèndix *jazz i blues* valencià, una discografia elemental en la qual hi ha cent treballs essencials, i un índex onomàstic. Cada capítol analitza amb profunditat una dècada i en la introducció es descriu el panorama musical del moment fora de les fronteres valencianes; a continuació hi ha una breu visió personal de la dècada, en clau local; i finalment s'analitza el conjunt de grups o artistes que més han transcendit en cada estil, en terres valencianes. Una perspectiva, per tant, que va de la universalitat a la localitat, perquè si alguna cosa ha sigut el rock, és especialment part de la cultura universal. Grups com ara Los Milos, La Habitación Roja, L'Ham de Foc, Doctor Dívago, Seguridad Social, Bruno Lomas,

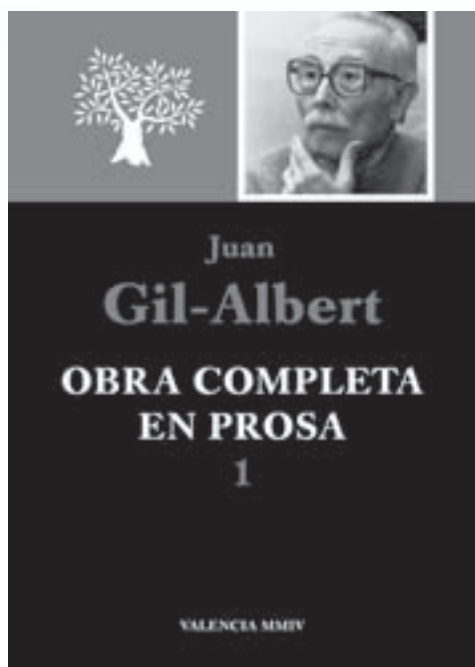
Julio Bustamante, Obscure, Interterror... , van replegar els aires de llibertat, progrés i modernitat que arribaven dels EUA en forma de cançons d'Elvis Presley, Little Richard i molts d'altres. Allà on hi havia el ritme d'una bateria i el so de la guitarra elèctrica, va nàixer una nova concepció artística que, a més, s'ha consolidat en tot un seguit de festivals com ara els de Benidorm, Alaquàs, Ademús o Benicàssim, per citar només uns exemples. Música progressiva, *pop-rock*, *arty rock*, música experimental, rock urbà, *heavy metal* (i totes les seues variants, des del més *suau* fins al *grindcore*), el *folk*, *hip hop*, el *jazz*... un mosaic de tendències, orientacions i variables per a tots els gustos. Cal recordar que el rock va nàixer als EUA a mitjan dels anys 50, després de la fusió de dos estils com ara el *country* i el *blues*, i ràpidament s'hi va propagar per tot el continent americà, i finalment va arribar a Europa.

El llibre, a més, cal destacar que compta amb nombroses il·lustracions, que, en este viatge per la història del rock, duen el lector a un món de records, sentiments, passions... tal volta no massa llunyans en el temps, segur que molt propers en la distància.

Agustí Hernàndez

Compromís amb el delit

Tres volums apleguen la prosa de Gil-Albert, una iniciativa central en la commemoració del seu centenari. Són retrats d'un escriptor que va bastir la seua obra des d'un aïllament original, entre adversitats, i es va convertir en pont entre generacions.

OBRA COMPLETA EN PROSA

JUAN GIL-ALBERT

4.486 PÀGINES

CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA I INSTITUCIÓ ALFONS
EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2004

L'1 d'abril de 1904 naixia a Alcoi Juan de Mata Gil Simón, i el 2004 feia una dècada que va faltar a València. El Consell Valencià de Cultura i la Institució Alfons el Magnànim publiquen la prosa de qui signava Juan Gil-Albert, sobre la base de la que ja edità la segona des dels anys huitantes, relligada en tres volums de presentació ben digna, com «un acto de memoria, de recuerdo y de reparación».

En aquests llibres, entre els quals no apareixen les dues primeres novel·les de l'autor (*Vibración de estío* i *La fascinación de lo irreal*), l'autor es configura en plenitud amb una prosa densa i magistral, carregada de referències, en les quals s'escola la seua rica i complexa personalitat. Obres com la de Gil-Albert assumeixen aquesta intenció: fan de l'escriptura vida pròpia, s'enfronten a la realitat exterior des de la veritat d'allò íntim, i per tant qualsevol manifestació de vida assoleix un

sentit de totalitat. Impregnada d'un goig hedonista i vital, com deixà escrit a *Breviarium vitae*: «He sido un gran vividor; con esta rara característica: un vividor sin aventuras y sin recursos. Ensimismadamente».

Sobre la seua peripècia vital reproduïsc el que deia Francisco Brines l'any 1977 a *Gil-Albert: un objeto y un proceder lujosos*: «Durante muchos años Gil-Albert ha habitado en el terreno ajeno del olvido, y en ese ámbito de soledad y silencio (...) ha ido desarrollando una de las obras más independientes y personales de nuestra época. Desde que en 1947 trocara el destierro por el exilio, Gil-Albert ha dirimido una callada lucha de entera afirmación de sí mismo, existencial y estética, desde una posición de solitario integral que vive a la intemperie, sin apoyos de ninguna clase, en un medio múltiplemente adverso. Fue careciendo progresivamente de medios materiales, no había ultimado una carrera universitaria, era un enemigo político; sólo tenía el instrumento propio de su vocación literaria que le servía exclusivamente para expresarse a sí mismo, ya que no era atendido por nadie. Su fortalecimiento moral tenía que ser muy grande para poder sobrevivir. Su tarea era salvaguardar su libertad, y la libertad ha consistido

siempre, para Gil-Albert, en hacer realidad el viejo mandato griego: ser siempre el que se es. El resultado es una de las obras más libres en estos tiempos de escasa libertad».

El reconeixement públic li vindria amb setanta anys, la consagració el 1982 amb el Premi de les Lletres de la Generalitat Valenciana i finalment amb la presidència del Consell Valencià de Cultura. Gil-Albert deia, en una entrevista amb Ángeles Cáceres de l'any 92: «Me gusta que me lean cualquier libro mío; los quiero a todos, porque todos están llenos de mi vida, de anécdotas, de sentimientos...». Doncs això, la feina constant de l'autor per tal d'expressar-se, la seua fidelitat a ell mateix, transmet també una feina per al delit, que amb l'*Obra completa en prosa* esdevé ben a l'abast «del lector atento, curioso o sencillamente del nuevo lector», com apunten els editors.

Eduard Ramírez

L'admirable Mira

Aquest llibre és un recull d'assais, distribuïts en dues seccions. La primera, «Papers domèstics», està dedicada a l'examen del món de la literatura i la seua relació amb la memòria, el llenguatge, la crítica i la naturalesa. La segona, «Textos externs diversos», a Dante, als problemes de la traducció, a les relacions entre catalans i italians, i a la tragèdia grega.

LITERATURA, MÓN, LITERATURES

JOAN FRANCESC MIRA

COL·LECCIÓ «ASSAIG», 9

172 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2005

«Jo, pel que fa a la meua formació acadèmica –declara Mira en una plana d'aquest llibre– vinc del grec i de la filosofia, i després he dedicat molts anys a l'estudi de les cultures tradicionals i de les cultures nacionals des del punt de mira de l'antropologia social». En aquesta afirmació es troben, crec, les dues coordenades de Joan Francesc Mira com a escriptor. Els dos eixos assenyalats no han determinat la seua carrera com la d'un investigador especialitzat i limitat en una direcció o altra, o en les dues, però han marcat la seua carrera com a literat, com a autor d'assais, d'articles i de novel·les i, fins i tot, com a traductor al català.

Ara bé, convé notar que la seua formació clàssica –grega i llatina– remet el seu pensament a un món del passat, base de la cultura occidental, i que l'antropologia el gira igualment envers els diferents passats dels diferents pobles, pròxims i

remots. Però això no vol dir, en absolut, que la seua obra hi gravite. Podem comprovar que no és així repassant la seua producció. Hi trobarem, més aviat, sobretot en el bloc –ja considerable– d'articles que ha publicat i continua publicant regularment, una preocupació permanent pel present i el futur.

No es tracta, però, d'una incoherència, ni menys encara d'una contradicció del seu pensament. Al contrari, les dues direccions en el temps i els seus interessos estan ben lligats, i són indissociables, en contrapunt, d'una manera o altra. La seua formació o, millor, les dues especialitzacions a què he al·ludit, l'han armat amb els coneixements, gustos i curiositats corresponents de forma que li han servit per mirar-se el món actual. Per a mirar-se'l per contrast. En els papers de Mira, com en alguns d'aquest recull, hi ha una permanent oscil·lació de la seua mirada vers el passat i, alhora, vers el present i l'avenir. El que troba, observa i analitza en el nostre temps, dóna lloc a assenyalar el que era i ja no és. O a l'inrevés, el que ara és, abans no era. O el que pot passar, en el futur, perquè ja ha començat a ser. No vull dir que aquest plantejament o moviment es dóna sistemàticament en els seus escrits, però sí que d'una manera o altra, més o menys explícitament, constitueix

un dels trets del seu estil de pensar. Ara, el que hi està sempre present és una escriptura àgil, hàbil, ben teixida i ben tallada, en la qual predomina el component descriptiu, narratiu. És un escriptor que discorre amb fluïdesa embarcat en el seu jo, entre fets, comportaments, formes de ser i de pensar, amb un to de vegades elegíac, o pessimista, o astorat o, sovint, irònicament resignat. I sempre amb la voluntat d'«escriure bé», és a dir, d'una manera clara, ordenada, ben pròxim a la llengua parlada.

Aquestes característiques es troben ben presents en els assaigs del volum que presenta ara, encara que s'hi tracte, estrictament, de l'articulista abocat a la nostra conflictiva actualitat. En el primer text, fa un recorregut des del món literari he·lènic, pla com un disc, fins avui, que és ja com una esfera, com un món global, amb literatures de totes les procedències geogràfiques. O reflexiona sobre Montaigne i Fuster, tot canviant, però, la partícula «i», per una altra «o», pertinent. O fa interessants consideracions sobre la memòria i la literatura, la decadència de l'oratoría, la desnaturalització progressiva de la relació entre natura i poesia, els problemes de la traducció, l'essència de la tragèdia...

Josep Iborra

Proposta de futur per al món rural valencià

El territori rural constitueix, encara avui, una part substancial de la geografia valenciana. Tanmateix, mentre el litoral acumula macrourbanitzacions insostenibles, aquesta ruralia oblidada espera la seua hora per renàixer de les cendres de la despoblació i el endarreriment.

UNA ESTRATÈGIA DE DESENVOLUPAMENT PER ALS ESPAIS RURALS DE LES COMARQUES CENTRALS VALENCIANES

J. NOGUERA TUR, J. ESPARCIA PÉREZ, J. CRUZ OROZCO
150 PÀGINES

XARXA D'INSTITUCIONS D'ESTUDIS COMARCALS DE LES COMARQUES CENTRALS VALENCIANES (XIEC)
I UDerval, Gandia, 2005

Ja fa quinze anys que la Comissió Europea engegà el programa LEADER (*Liaison Entre Activités de Développement de l'Economie Rurale*), una iniciativa encaminada a capgirar les perilloses dinàmiques en què s'havia enredat la pràctica totalitat del territori rural del continent: solsiada demogràfica, exhauriment de les activitats tradicionals, alentiment progressiu dels processos de modernització i, com a conseqüència de tot això, una «desvitalització socioeconòmica» –per emprar la terminologia dels autors– com més va més preocupant. El programa LEADER tenia la virtut de potenciar, amb generosos ajuts econòmics, les accions de caràcter innovador que contribuïren, de forma integral, a la reactivació i enfortiment del teixit social i productiu de les zones rurals més desfavorides. I els seus efectes comencen a percebre's ja amb claredat: moltes iniciatives basades en l'agricultura ecològica, la creació de

denominacions d'origen que aporten un valor afegit a la deprimida agricultura tradicional, o l'espectacular irrupció del turisme rural són deutores d'aquell programa peoner.

El món rural torna a aparéixer al mapa i ara cal apuntalar-ne els darrers assoliments, detectar-hi les febleses i fer una projecció de futur que assegure la continuïtat d'aquests incipients processos de desenvolupament. Aquest és l'objectiu del present estudi que circumscriu el seu diagnòstic i les seues propostes de futur a les autoanomenades Comarques Centrals Valencianes –un territori força heterogeni conformat per l'Alcoià, la Canal de Navarrés, el Comtat, la Costera, la Marina Alta, la Safor i la Vall d'Albaida– però que fàcilment podria estendre's a la totalitat del món rural valencià.

L'estudi es divideix en cinc parts: la primera és un intent de caracterització dels espais rurals de les comarques esmentades; la segona aborda les dinàmiques de transformació que han experimentat aquests territoris en els darrers anys; la tercera analitza el paper que hi han jugat les polítiques de desenvolupament, especialment el ja citat programa LEADER i el seu complement estatal PRODER (Programa Operatiu de Desenvolupament i Di-

versificació Econòmica de Zones Rurals); la quarta –la més interessant i innovadora per la metodologia que s'hi fa servir– és un diagnòstic integrat del sistema rural de la zona estudiada que en subratlla «les debilitats i les fortaleses, les amenaces i les oportunitats» i que classifica el territori en cinc grans àrees més o menys homogènies pel que fa a la seua problemàtica i, per tant, quant a les estratègies de desenvolupament que caldria incentivar-hi; finalment, la cinquena part apunta aquestes estratègies i enumera un seguit de propostes d'actuació classificades en funció de la seua prioritat.

Es tracta d'un treball, doncs, realitzat amb rigor i consistència que demana una lectura atenta –sobretot per banda dels responsables polítics de la gestió del territori– i una acció conseqüent.

Josep Vicent Frechina

Història d'un descrèdit

Edicions Bromera publica la desena edició d'*El descrèdit de la realitat*. Aquest primer assaig fusterià reflexiona sobre la tensió entre la figuració i l'abstracció en la història de la pintura occidental amb l'objectiu d'evidenciar que la pèrdua de la connexió entre art i realitat implica, segons ell, la dissolució de les forces comunicatives de l'art.

EL DESCRÈDIT DE LA REALITAT

JOAN FUSTER

INTRODUCCIÓ DE ROMÁN DE LA CALLE

COL·LECCIÓ «ELS NOSTRES AUTORS», 49

252 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2005

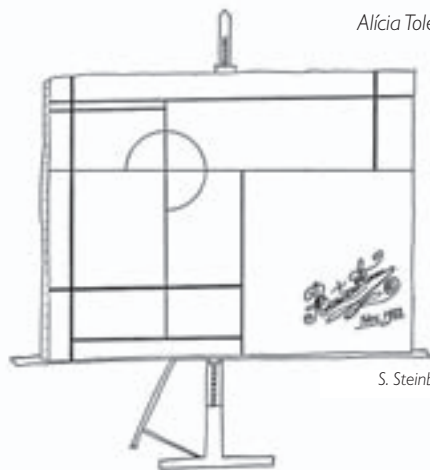
Joan Fuster, en aquest primer assaig, correlaciona la crisi de les relacions de l'art amb la realitat i la pèrdua paral·lela de la capacitat comunicativa de l'objecte artístic amb el seu receptor. I és que l'escriptor de Sueca entén l'art com un fet comunicatiu, per a ell és fonamentalment «dicció», com apunta Romà de la Calle en la introducció d'aquesta desena edició que Bromera publica d'*El descrèdit de la realitat*. I després de mig segle de la seua redacció i de les diverses reedicions que se n'han fet, la tesi d'aquest treball continua en el braser dels temes d'interés i segueix sent objecte de comentaris. Ara bé, cal remarcar que no tot estava dit pel que fa a l'autoreferencialitat dels valors plàstics que l'autonomia de l'art creixent potenciava en el moment de la redacció d'aquesta obra. Fuster, però, ja es mostra reticent als criteris exclusivament plasticistes que apunten cap als valors de la pura

visualitat i que contribueixen, segons ell, a un tipus d'autonomia artística que oblida les seues arrels humanes. Per a Kandinski i els abstractes només compten els valors plàstics i, per això, Fuster despulla de transcendència la interpretació metafísica que aquests assignen al seu art i afirma: «L'art abstracte es veu condemnat pels seus principis a «no dir res»: i és allò que «diu» que comunica, el que fa útil un art. L'art abstracte, mut, resulta «només» bell. I una obra humana «exclusivament « bella té una qualificació específica: és decorativa. L'abstracte és, doncs, decoratiu (...) i cobra d'aquesta manera una utilitat nova». Per contraposició, per a Fuster, «l'art tradicional» –i hi inclou cubistes, surrealistes i altres com Chagall o Modigliani– «és espiritual», perquè l'interessa alguna cosa més que la plasticitat absoluta, perquè va més enllà del «delit visual» i ens proporciona sempre «un eixamplament del nostre món personal». I fins ací pel que fa al tema o contingut. Quant al procediment d'aquest assaig, l'escriptor de Sueca segueix un fil conductor històric de l'art que va del Renaixement i el Manierisme, seguint amb el Barroc, la Il·lustració i el Romanticisme, per a passar després als Realismes del XIX i al trencament abrupte que representen les diverses Avantguardes,

que tractarà segons el seu distanciament amb el real. Un assaig històric d'estètica, doncs, que lluny de constituir un treball d'investigació acadèmica, recull un seguit de reflexions personals que ja mostren amb contundència els ingredients essencials de l'assaig fusterià en totes i cadascuna de les seues dimensions: l'abast interdisciplinari; la prosa àgil i incisiva; l'interès per mostrar el procés que el seu pensament segueix en l'exposició de les idees; la profusió d'anècdotes, pinzellades d'humor i digressions que l'autor intercala, amb una habilitat prodigiosa. I és que aquest primer assaig fusterià, a l'igual que els que el succeiran, ja es perfila com un escrit vigorós i gens encotillat, com un repte al lector a deixondir-se i a acompanyar-lo per mirar d'entendre's i d'aclarir-se junts. I és per tot això, que llegir Fuster –independentment del tema– resulta accessible i delectable i, a sobre, ens fa més savis.

Alicia Toledo

S. Steinberg

Sang per sestercis

Arribar, veure i véncer; i la cartera: el tòpic ens amaga el difícil equilibri entre interessos públics i negocis privats a la república romana; darrere cada conquesta, cada via o aqüeducte, hi havia un grup de ciutadans romans que es forraven.

LA REPÚBLICA PARTICIPADA.
INTERESES PRIVADOS Y NEGOCIOS PÚBLICOS EN ROMA

JUAN JOSÉ FERRER MAESTRO
PRESENTACIÓ DE F.J. FERNÁNDEZ NIETO

COL·LECCIÓ «HUMANITATS», 16
235 PÀGINES

UNIVERSITAT JAUME I, CASTELLÓ, 2005

Roma és el centre financer i polític del Mediterrani, on es talla el pastís, i tant la recaptació d'impostos com la pròpia administració de la república –mera entelèquia jurídica– són gestionats per particulars. Acceptats pel senat els pressupostos quinquenals proposats pels censors, cada adjudicació s'oferta en subhasta entre les «societates» de publicans, formades per ciutadans rics i amb una organització paraestatal, que amb sucosos rendiments fan de bancs per a la cosa pública. Aquesta gestió privada s'encarrega dels subministraments bàsics, la construcció i manteniment de les nombrosíssimes obres públiques... El frau típic de l'època, els «falsa naufragia»: el patró, per tal de cobrar l'assegurança pública, enfonsa intencionadament un vaixell carregat de mercaderia sense valor però oficialment ple d'articles cars d'abastiment estatal.

I sobretot, la guerra, la cara màquina militar romana: legions i estol dema-

nen sense treva equipaments, soldades, manutenció, drassanes: les conquestes són un negoci privat des que, en fer-se amb Sicília a la primera guerra púnica, la classe dominant romana s'adona de les immenses perspectives dels beneficis de la guerra: finançament, botí i explotació de la nova província.

Mecanismes i dinàmiques econòmiques, però també socials, polítiques i culturals: l'economia no tracta de coses, sinó de relacions entre persones. L'estudi s'emmarca en la crítica a la interpretació tradicional, massa generalitzadora, segons la qual hi ha un protocapitalisme romà, impulsat per la classe dels «equites», abocats als negocis i les finances i en lluita de classes contra els senadors, dedicats a la propietat i explotació de la terra. Tanmateix, l'enfrontament entre tots dos grups socials, progressivament judicialitzat, acabarà al temps de l'imperi amb el fracàs comú: econòmic dels «equites», i polític dels senadors: l'estat controla cada volta més camps.

S'ha interpretat aquest complex entrecreuament simbiòtic d'interessos privats i públics com a resultat de la urgència en finançar la ràpida expansió territorial de Roma: no donà temps a crear mecanismes estatals de gestió i control. Però el que es va fer no fou sinó aplicar, a escala ampliada, el model anterior de les

ciutats gregues. L'estat s'estalvia la burocratització i garanteix l'eficàcia de la gestió, però a costa de l'elevat preu de la dependència financera, i de confondre els interessos públics amb els privats, és a dir, de convertir una república de ciutadans en una oligarquia, el govern d'un grup reduït capaç de moure una guerra per enriquir-se encara més. La reflexió obligada, només insinuada al llibre, és la comparació amb l'actual forma de construcció de l'imperi militar nordamericà.

Albert Toldrà

Vindicación de Juan Andrés

En colaboración con la editorial Verbum, la Biblioteca Valenciana cumple con estas *Cartas familiares* la segunda entrega de la edición crítica de las obras del erudito alicantino Juan Andrés. Dirigida por el catedrático Pedro Aullón de Haro, esta iniciativa pretende rescatar del olvido una figura señera de la historiografía europea.

CARTAS FAMILIARES (VIAJE DE ITALIA)

JUAN ANDRÉS

II VOL. 241-447 PÁGINES

ED. VERBUM I BIBLIOTECA VALENCIANA,
MADRID-VALÈNCIA, 2004

La Biblioteca Valenciana, que ya publicó entre 1997 y 2002 junto a la editorial Verbum la enciclopédica *Origen, progresos y estado actual de toda la literatura* del Abate Juan Andrés, prosigue la edición de las obras de este jesuita alicantino con su *Viaje de Italia*. A los seis volúmenes de la primera obra y a los dos de esta segunda se unirán aquellos volúmenes que compilan sus obras menores, según un plan de edición de las obras de Andrés que dirige el catedrático alicantino Pedro Aullón de Haro y cuyo equipo editorial componen en esta segunda entrega Idoia Arbillaga y Carmen Valcárcel.

Si la descomunal *Origen, progresos y estado actual de toda la literatura*, que era tanto como una Historia universal de las letras y las ciencias escrita por una sola persona, llevaba doscientos años fuera de la circulación, estas *Cartas familiares*, de más amena lectura y erudición más segura y concreta, se encontraban igualmente olvidadas; una empresa editorial

como la presente implica, pues, una verdadera restitución patrimonial de la cultura hispánica. El estudio preliminar de Aullón aporta, además, una fundamentación teórica del género del «Viaje a Italia», cultivado también por Moratín y Alarcón en lengua española, junto a documentos muy valiosos para el estudio de Andrés y de los jesuitas expulsos, entre ellas el catálogo que Andrés hizo de estos a su llegada a Ferrara.

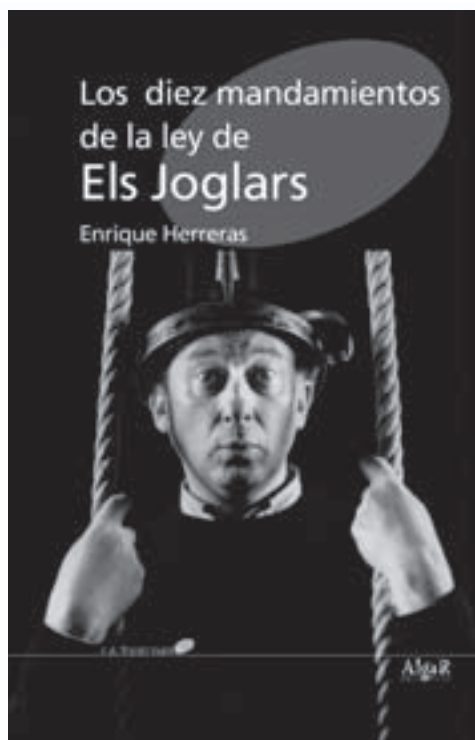
Las *Cartas familiares*, aunque dirigidas por Juan a su hermano Carlos, no forman sin embargo parte de su correspondencia particular, sino del género literario epistolar, muy común en el siglo XVIII y al que el propio Andrés dedicó todo un capítulo teórico en el tomo V de *Origen...* Estas «cartas», pues, no fueron escritas *in situ* en los diversos lugares que describe, sino reelaboradas y redactadas en Mantua, la residencia habitual del abate, a partir de los apuntes originales; de ahí que encontremos en alguna «carta» las descripciones pormenorizadas de una docena de templos romanos y en otras un resumen casi exhaustivo de los atractivos culturales e históricos de la villa de Nápoles. El mismo Viaje a Italia formaba parte de una tradición ilustrada europea, la del *Grand Tour* o viaje cultural formativo de los jóvenes de clase alta, aunque también en este caso la extranjería de Andrés resulta en cierto modo una ficción poética.

Las *Cartas familiares* describen con todo detalle la vida cultural de Italia, así como sus ciudades más importantes, incluyendo los edificios, monumentos, asociaciones artísticas y literarias y riquezas bibliográficas de cada una de ellas. El valor erudito e historiográfico de esta obra resulta incuestionable y su reedición, el camino más seguro para la restauración de la figura de Juan Andrés tras el olvido a que fue sometido en España y Europa, en especial a partir del romanticismo, el cual vio en el espíritu sistematizador de Andrés una secuela del enciclopedismo ilustrado al que se enfrentaba como movimiento espiritual, y quizá también por su tesis sobre la influencia de los árabes en la cultura occidental a través de España. El Abate Andrés (1740-1817) había llegado a Italia tras huir de España en 1767 como parte de otro de nuestros exilios intelectuales colectivos, el de los jesuitas. En su época, entre finales del siglo XVIII y principios del XIX, fue admirado en toda Europa, de tal forma que ni Goethe ni Herder, en sus viajes por Italia, dejaron de visitar Mantua a fin de conocerlo. Los reyes se disputaban sus servicios (llegó a ser bibliotecario real en Nápoles) y sus libros se veían reeditados con frecuencia. Quienes se acercan a este *Viaje de Italia* tendrán ahora buena noticia del motivo.

Miguel Catalán

Els Joglars o el teatre segons el crític

Aquest llibre és fruit dels Encontres de Teatre d'Alzira, concretament del celebrat el 2001, concebut com una commemoració dels quaranta anys de la companyia Els Joglars. En aquest cas, i a diferència de volums anteriors, ens trobem amb un engrescador assaig escrit pel crític Enrique Herreras.

LOS DIEZ MANDAMIENTOS DE LA LEY DE ELS JOGLARS

ENRIQUE HERRERAS

COL·LECCIÓ «LA TARUMBA», 2

175 PÀGINES

ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2005

Aquest llibre, que d'entrada qualificaríem d'inusual a casa nostra, ja concretarem més avant per què, és fruit de l'activitat que cada juliol té lloc a Alzira al voltant dels «Encontres de Teatre a l'Estiu» i dels seminaris que allí es fan sota la coordinació d'Enrique Herreras, crític del diari *Levante* i estudiós del teatre, el qual compta ja en el seu currículum amb diverses monografies i edicions de volums dedicats al món de l'escena. Concretament, aquest volum té com a punt de partida el «XIII Encontre de Teatre», celebrat el 2001, el qual va ser concebut com una commemoració dels quaranta anys d'activitat d'aquesta companyia fonamental, a hores d'ara, en la història del teatre espanyol contemporani.

En aquesta ocasió, però, i a diferència dels altres seminaris que donen com a fruit volums que recullen les diferents participacions dels que allí són convo-

cats, ens trobem davant un treball escrit en solitari per Herreras, el qual s'acosta molt més a les formes i a les pretensions de l'assaig que no a les de la investigació acadèmica o a les del testimoni professional, com ha ocorregut en llibres anteriors i posteriors, publicats habitualment per l'editorial Brodera. L'autor, a més a més, defuig la perspectiva historicista a l'hora d'explicar-nos l'activitat d'aquesta companyia i del seu principal motor, Albert Boadella, tot i que sí que ofereix, amb bon criteri segons el nostre parer, un capítol inicial on exposa, de manera bastant succinta, una panoràmica de la trajectòria d'Els Joglars, a partir de la distinció de quatre etapes en la seua producció d'espectacles.

A continuació, se'ns planteja allò que el títol anuncia, o siga, el que Herreras, tot partint d'una proposta de Boadella, considera els deu manaments de la llei d'Els Joglars. Uns manaments o característiques que són batejats, per seguir amb la terminologia del ram, amb adjectius o verbs com aquests: individualista, agropecuari, escèptic, provocador, venjatiu, portar la contrària o fomentar els enemics. Tot això ben acompanyat d'un conjunt d'imatges dels molts espectacles teatrals estrenats i, ja per acabar, d'una extensa biblio-

grafia sobre la companyia i d'una llista de les obres d'aquesta publicades. Més enllà de l'encert o no de la tria concreta d'aquests «manaments» o fins i tot del plantejament general del volum, que de ben segur podrà satisfer més o menys segons els interessos del lector, el que es podria destacar d'aquest llibre és que, si bé ens presenta i ens caracteritza el teatre d'Els Joglars, alhora, ens parla sobre el teatre segons Enrique Herreras. L'objecte sobre el qual gira l'escriptura, així doncs, acaba movent-se entre Els Joglars i el crític Herreras, a partir d'una posició on el crític ens mostra la seua gran passió pel treball d'aquesta companyia i al mateix temps fixa una posició crítica respecte al que l'autor valora del teatre i li demana al teatre per interessar-li de debò. És a dir, que, i imaginem que de manera ben conscient, acabem per trobar-nos davant els manaments d'Els Joglars, però també dels del crític, ja que, amb aquesta operació, posa al descobert el seu punt de vista, des del qual valora el teatre (o l'art) contemporani al de la companyia catalana. Dos per un, que se'n podria dir, o també el joc de l'espill, en el qual objecte i observador acaben per fondre's i mostrar-se tots dos, ben a les clares en aquest cas.

Ramon X. Rosselló

Una qüestió de poder

La Universitat de València decideix reeditar aquest assaig publicat per primera vegada el 1994 on s'exposa amb cruesa la suspicació i, en ocasions, conflictiva relació entre les dues principals ciutats valencianes, sempre a punt per fer valer els seus interessos.

ALACANT CONTRA VALÈNCIA

EMILI RODRÍGUEZ-BERNABEU

COL·LECCIÓ «ASSAIG», 8

244 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2005

Quan un llibre es reedita passat uns anys sempre ha d'haver-hi una causa que ho justifique. El mateix autor, Rodríguez-Bernabeu, s'ho pregunta en el pròleg que acompanya aquesta segona edició i del qual és el responsable. En concret, es mostra pensarós sobre l'interés que avui en dia pot causar entre els lectors la rivalitat entre València i Alacant. Però la història és, sovint, capritxosa, i la seua lectura actual, enmig d'un conflicte com el de l'aigua que té dividits els valencians, esdevé ben il·lustrativa d'un contenciós que, lluny de resoldre's, sembla que s'eternitza.

A través d'una panoràmica històrica i sociològica de la ciutat d'Alacant i el seu entorn, especialment, però també del conjunt de la realitat valenciana, Rodríguez-Bernabeu ofereix moltes claus per poder interpretar la tensió social i política que ha caracteritzat les relacions entre les dues ciutats. El resultat de les seues reflexions, provocadores ja des del

títol, no podia ser més devastador per a una societat que presenta poc vertebrada, amb greus problemes estructurals, submissa respecte al poder de l'Estat i amb una identitat pròpia feble. Entre els responsables de la situació, Rodríguez-Bernabeu denuncia l'actitud servil i poc ambiciosa de la classe dirigent valenciana, la incapacitat de València per articular el territori, més pendent per avantposar els interessos del tradicional sector agrari, i la manca de lideratge de les forces polítiques. Ara bé, l'autor centra les seues crítiques principalment en la ciutat d'Alacant, «vulnerable i orgullosa» segons les seues paraules, que sempre ha jugat la carta que més li ha convingut en cada moment, fins al punt d'aprofitar el port i el seu caràcter comercial per a plantejar projectes disgregadors com el Sureste o l'autonomia uniprovincial. Una actitud un tant hedonista i autosuficient amb la qual no ha sabut guanyar-se l'estima de bona part de les localitats dels voltants, sobretot de l'Alacantí, però també de la resta de les comarques meridionals. Aquesta anàlisi sense contemplacions dels alacantins contrasta amb la complicitat que mostra envers els murcians, als quals encoratja sense embuts perquè formen part de projectes futurs amb valencians, catalans i mallorquins.

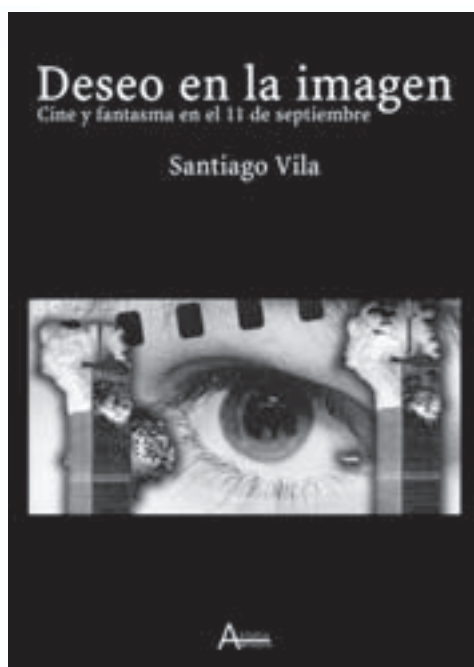
Perquè, això sí, també es contempen possibilitats de redreçament. Aquestes passen, segons l'autor, per un compromís inequívoc dels intel·lectuals i polítics en el desenvolupament col·lectiu i per la reivindicació de la catalanitat, com un valor de progrés econòmic i cultural, que permeta superar velles posicions excessivament localistes que fan un flac favor a l'obtenció d'una autonomia plena. Malauradament, l'únic retret que se li pot fer s'hi troba quan s'endinsa en el debat sobre la identitat cultural dels valencians, on fàcilment cau en posicions un tant essencialistes amplament superades i que fan perdre part del rigor que ha caracteritzat la resta de pàgines. Tot plegat, un retrat contundent i polèmic de la ciutat d'Alacant, en particular, i de la societat valenciana en general, que no deixa indiferent ningú i que només per això mereix tindre's en consideració.

Àlvar Peris

De King Kong a Bin Laden

Aquest llibre s'ocupa de la tragèdia de l'11-S a partir de com va ser abordat pels *mass media* i el cinema de Hollywood. L'autor es remunta a la guerra de Cuba per a demostrar que els EEUU hi van dur a terme una estratègia de manipulació informativa.

DESEO EN LA IMAGEN: CINE Y FANTASMA EN EL 11-S

SANTIAGO VILA

304 PÀGINES

EDITORIAL ALETHEIA, VALÈNCIA, 2005

És ben sabut la mena de cataclisme que va provocar l'atac a les torres bessones de Nova York, l'onze de setembre del 2001. Els efectes més immediats van ser de dos menes: per un costat, es va demostrar la vulnerabilitat de Nova York, l'aparador més evident del sistema capitalista mundial (Dominique Lapierre i Larry Collins van portar aquesta vulnerabilitat fins el límit màxim, tot imaginant, al seu darrer llibre *Crema Nova York?*, la possibilitat que els terroristes islamistes introduïsquen un artefacte nuclear, robat del Pakistan, a l'illa de Manhattan. En la ficció, tot s'ha de dir, els terroristes són detinguts abans que puguin fer esclatar la bomba). Per un altre, el tercer món en general i la causa panarabista en particular van crear un mite d'ulls enfonsats, barba de profeta i nom eufònic i fàcil de recordar: Ossama Bin Laden. Hem esmentat les paraules ficció i mite i això no és cap casualitat. Com no podia ser altrament

en el món d'internet i del paroxisme massmediàtic, l'atac a les Twin Towers, a banda de ser un atac real que va causar milers de morts, fou també un atac en l'ordre imaginari. Dit d'una altra manera: Nova York es recuperarà de l'enfonsament de les torres, però l'imaginari nordamericà i occidental durà aquest estigma per molt de temps. D'altra banda, els atacs terroristes islamistes han continuat al món occidental. A Londres, el juliol passat, la bomba del metro va aconseguir inocular el virus de la por en el cor dels britànics, i un dissortat ciutadà brasiler es va convertir en insospitat cap de turc. Aquesta estela no ajuda a superar el trauma, ans l'acreix i convida a convertir-lo en una paranoia constant.

Deseo en la imagen: cine y fantasma en el 11-S és una indagació sobre com es va traslladar la tragèdia novaïorquesa als mitjans de comunicació de masses, de la CNN al cinema de Hollywood. Aquest llibre té dos parts molt clares. En un primer moment, Santiago Vila realitza una descripció teòrica de com el discurs cinematogràfic i televisiu –però també el discurs informatiu, pretesament neutre– funciona amb estratègies de manipulació visual. Segons Vila, les necessitats dels Estats Units com a superpotència imprimeixen un

caràcter ficcional a la informació, en ordre a vehicular un contingut tendencios. Això és visible de la guerra de Cuba al 1898 fins l'actual guerra d'Irak. És l'anomenada «guerra informativa» paral·lela.

En un segon moment, l'autor focalitza la seua anàlisi en els informatius segregats per la CNN amb ocasió de l'11-S. La informació que s'hi va servir guarda una sospitosa relació amb els films de Hollywood, de manera que l'escena de l'atac a les Twin Towers ja estava resolta en el nostre imaginari almenys des de la pel·lícula de King Kong. Segons l'autor, els propis autors de l'atemptat eren perfectament conscients d'aquesta associació: ells també feien la guerra dins el nostre imaginari. En el clàssic de Merian C. Cooper i Ernest B. Schoedsack el gegantesc goril·la es passejava per damunt de l'Empire State Building mentre les avionetes l'hostigaven. En l'argument de Bin Laden, doncs, només falta una bella com Fay Wray que done consistència romàntica a una història que –sospite– no en pot tenir de cap manera.

Victor Cotlliure

La paraula increïble

La paraula viu un moment de crisi. S'ha fet increïble. Els textos dels diaris ens mostren exemples tots els dies. Es tracta d'una crisi estructural en la que el subjecte s'ha apartat del veritable significat de la paraula fins al punt de modificar i transmetre una realitat diferent. La paraula i el seu ofici són l'objecte d'estudi en aquest minuciós assaig dedicat a l'evolució de la crisi del llenguatge, que és també la de la raó moderna i la del periodisme actual.

EL MALSON DE CHANDOS

DAVID VIDAL I CASTELL

PRÒLEG DE MIQUEL TRESSERRAS

COL·LECCIÓ «ALDEA GLOBAL», 17

245 PÀGINES

UAB, UPF, UJI, UV, VALÈNCIA, 2005

Philip Lord Chandos, escriptor de teatre del segle XVII rebel·la en un text publicat el 1902, que ja no sentia res per les paraules, que després d'haver estat anys lliurant al públic infinitat d'obres que havien fet emocionar a la crítica mundial de sobte, aquestes paraules, els mots i els significats havien deixat de tenir sentit per a ell. Des d'aquell moment, Lord Chandos renuncià per complet a l'escriptura i també a tot el llenguatge. Aquesta revelació al text de Chandos aparegut el 1902 sota el títol de *Ein Brief (La Carta)*, i que més tard es popularitzaria com *La Carta de Lord Chandos*, la va relatar un jove vienès de principis del segle XX, Hugo von Hofmannsthal al seu amic el filòsof Francis Bacon. La visió que Hofmannsthal tingué d'aquesta obra escrita al segle XVII inicià una

discussió sobre l'essència del llenguatge que ha arribat fins a l'era contemporània i en la que el mateix sentit del pensament humà i de la raó moderna que ha estructurat l'enteniement del mon, s'han transformat per donar pas a una posmodernitat en la que les paraules han variat el seu significat fins al punt de donar un altre sentit al propi llenguatge.

Amb aquest rerafons de la discussió sobre l'evolució de la filosofia del llenguatge entre Francis Bacon i Von Hofmannsthal, l'autor d'aquest assaig, un jove David Vidal, ens presenta una discussió sobre la crisi de la paraula en el periodisme modern estructurada en tres parts fonamentals; la crisi de la paraula, la crisi del periodisme i la crisi de la teoria del periodisme.

Per començar, els significats de les paraules han entrat en una profunda crisi amb la que també entra el propi subjecte, al apartar-se de la testimonialitat que fa creïble els fets, aquells als que es refereixen les paraules. Al parlar de la crisi del periodisme, es dona una dimensió social a aquesta crisi de la paraula. La pràctica del periodisme en les societats modernes, i en especial la nord-americana, s'ha allunyat de la paraula, del seu significat real. Es tracta d'una crisi estructural que ha afectat als

continguts dels diaris, als seus lectors. Una crisi de credibilitat.

La tercera part, dedicada a la crisi de la teoria del periodisme, es centra en fer un repàs per les teories i enfocaments predominants als Estats Units en les escoles de periodisme; el funcionalisme, l'estructuralisme i el positivisme. Sota el lema de *facts are sacred and comments are free* (els fets són sagrats i els comentaris lliures), la premsa nord americana ha obviat la possibilitat de que aquests fets puguen estar associats als valors dels qui els mana, que l'experiència subjectiva del fet és també una opinió. Existeixen, per tant, les notícies objectives? En la crisi del periodisme modern el periodista passa a convertir-se, rescatant una interessant descripció del propi autor, en «un encapsulador de la realitat dins de les paraules sense sentit». Al malson que tingué Chandos, s'afegeix per a la tradició posmoderna aquella *Telepantalla* en la que els personatges de la novel·la *1984*, descrits per G. Orwell, bevien la realitat i estructuraven les seues vides. En paraules buides, paraules i significats increïbles.

Pau Caparrós

Amics del Corpus

Donís Martí Albizúa da cuenta en esta obra del cuarto de siglo de existencia de la Associació Amics del Corpus, la asociación cívica que revitalizó, justo en su momento de mayor declive, una festividad de gran importancia histórica y arraigo popular en la ciudad de Valencia.

25 ANYS DE L'ASSOCIACIÓ AMICS DEL CORPUS
DE LA CIUTAT DE VALÈNCIA

PREMI «AMICS DEL CORPUS DE LO RAT PENAT»
DONÍS MARTÍN ALBIZÚA

192 PÀGINES

DEL SENIA AL SEGURA, VALÈNCIA, 2005

Donís Martín Albizúa (Valencia, 1944), aparejador municipal del Ayuntamiento de Valencia, ha colaborado como gestor en el ámbito de las festividades tradicionales de la capital valenciana, pero también como autor de numerosos *llibrets* o de textos de exaltación poética; ex secretario de la Junta Central Fallera y directivo de la Asociación vicentina de la Pila Bautismal de Sant Vicent Ferrer, es su adscripción a la «Associació d'Amics del Corpus» en 1980 la que le ha llevado con el tiempo a dejar constancia del primer cuarto de siglo de existencia de esta Asociación, responsable en buena medida del rescate de una festividad que estuvo a un paso de desaparecer en el punto más bajo de su historia, durante los años 70 del siglo xx. Como expone Jaime J. Chiner en su reciente *La procesión del Corpus en Valencia, 1335-2005*, la del Cuerpo de Cristo fue, con su solemne procesión, la fiesta mayor de la ciudad de Valencia desde el

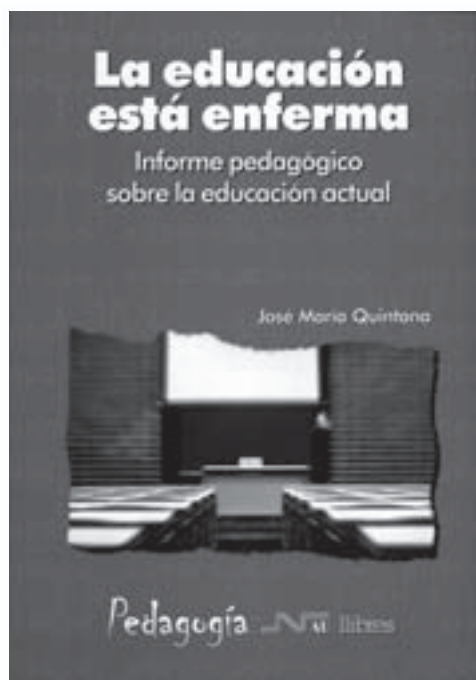
último tercio del s. XIV hasta finales del XIX, cuando el ascenso de las Fallas entre otras causas la irá abocando a un declive cada vez más pronunciado. Un artículo periodístico de 1970 que su autora, Mª Ángeles Arazo, tituló significativamente «Adiós al Corpus Tradicional» exponía el empobrecimiento y la degradación de una riquísima festividad que había atraído durante distintas épocas la presencia de reyes y papas como el rey Martín el Humano y la reina Juana de Sicilia (1402), el Papa Luna (1415), los Reyes Católicos (1481), Felipe II (1612), Fernando VII, la reina Isabel o Alfonso XIII (1888). En 1970, el Ayuntamiento del *cap i casal* había retirado casi toda su ayuda económica a la fiesta, la indumentaria de los menguantes personajes se encontraba en un estado lamentable y las sucesivas mutilaciones simbólicas se unían a la creciente tendencia de los capitalinos a abandonar la ciudad en día de fiesta. Sólo el ambiente de reivindicaciones culturales y políticas auspiciado por la llegada de la democracia permitió recuperar los valores cívicos y religiosos de las *rocas* y festividades del Corpus con el denominado «Grup de Mecha» (1977), antecedente de la «Associació Amics del Corpus de la ciutat de València». Martín Albizúa trata precisamente en este libro de la

transición de un grupo a otro y de sus respectivos avatares, hasta el actual auge del segundo, con más de seiscientos socios y una intensa actividad; lo hace de forma estrictamente cronológica, entre la crónica detallada y el homenaje sentimental a las personas que fueron recuperando la entidad perdida de la fiesta; destacan entre otros las figuras del estudioso Manuel Arenas y del fundador del «Grup de Mecha», Armando Cortés, así como los cuatro sucesivos presidentes de la «Associació Amics del Corpus» Horaci Castelló, José María Rey de Arteaga, Amparo Peris y Josep Ramón Pons. Se reproducen en el interior numerosas fotografías y documentos que muestran las dificultades superadas, incluyendo el traslado de la fiesta desde el tradicional jueves litúrgico (el del Corpus era uno de los jueves «que relucen más que el sol») hasta el domingo siguiente, tercero del mes de junio, en 1990, y se hace balance, no sólo de lo recuperado (los personajes, las *rocas* nuevas, la ornamentación de las calles al paso de la procesión, el volteo a mano de las campanas del *Micalet* o la representación de los *Misteris*), sino también de lo que queda por recuperar: entre otras cosas, las *danses dels infants* o la representación alegórica de los gremios medievales.

Miguel Catalán

Manual de contrareforma educativa

L'escola pateix fallades greus i existeix una *crisi de l'educació* que està deseducant les noves generacions. És el que ara assegura Quintana Cabanas en aquest *informe* concebut per a arremetre novament contra la LOGSE i apuntalar les mesures dels governs neoconservadors.

LA EDUCACIÓN ESTÁ ENFERMA. INFORME PEDAGÓGICO
SOBRE LA EDUCACIÓN ACTUAL

JOSÉ MARÍA QUINTANA CABANAS

223 PÁGINES

NAU LLIBRES, VALÈNCIA, 2004

Per a aquest professor emèrit de la UNED els mals més greus del sistema espanyol són la indisciplina, el poc rendiment en els els estudis, la disminució dels continguts o els baixos nivells d'instrucció. Ens il·lustra sobre la dimensió de la malaltia escolar aplicant-hi la terminologia mèdica: simptomatologia, diagnòstic, etiologia, pronòstic i teràpia. Pretén així identificar les causes de les dolències i indicar-nos les pautes que hi posen remei. Des dels seus postulats ideològics, la Bíblia, el cristianisme i el racionalisme de la cultura clàssica, aposta per una suposada «Pedagogia Humanista» sota la qual s'identifiquen les polítiques d'Esperanza Aguirre i Pilar del Castillo a pesar que, ens adverteix, «en ningún caso, nuestra posición quiere ser política, sino únicamente científica y pedagógica (...) no vamos a defender ni la LOGSE ni la LOCE, sino la educación y la pedagogía, esto es, lo acertado que pueda haber en

una o en otra». Però el repertori de «síntomes» descrits i sobre els quals intervé el cirurgià pedagògic s'encarreguen prompte de desmentir-lo: errors greus en el disseny i ordenament del sistema escolar, baix nivell de coneixements, fracàs, falta de disciplina, autoritat i respecte, malestar a les aules, dificultats per a atendre els immigrants, baix nivell d'exigència de les famílies i escassa col·laboració amb l'escola. Amb aquestes premisses, Quintana ataca frontalment el model d'escola comprensiva de la LOGSE justament pels seus afanys igualitaristes i defensa sense reserves la segregació de l'alumnat, mentre qualifica l'educació intercultural de «problema». Propugna l'hegemonia del llibre de text, desaprova les estratègies actives i globalitzadores dels col·lectius innovadors i acusa l'escola d'«abusar» de la democràcia. Recupera la més rànquia pedagogia en afirmar que el professor «ha de tener la sartén por el mango» ahora que, curant-se en salut, exposa els fonaments d'una «educació autoritativa» (sic): «Es una especie de duelo que se establece en el aula; el profesor ha de estar atento y saber ganar la partida cuanto antes. No se trata de imponer su poder personal, sino de asegurar el poder ejercer sus funciones». Costa d'entendre que, sota l'empara de la lli-

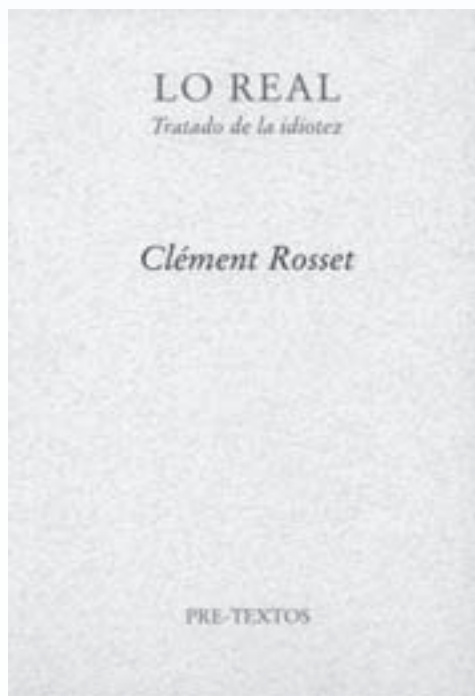
bertat de càtedra un llibre farcit de perles carpetovetòniques com aquestes pugues emprar-se com a text de consulta en algunes aules universitàries. Però Quintana sembla que insisteix a caminar per la mateixa senda. Fa poc més de tres anys, la UNED el va obligar a rectificar el seu llibre de text *Pedagogía Social*, on s'atrevia a qualificar l'homosexualitat d'una «desviació» que calia corregir, un escàndol pel qual va estar denunciat i que va ocupar planes senceres en la premsa diària. La caverna pedagògica segueix viva.

Rafael Miralles

LOGSE

Les coses com són

L'obra forma part, junt a *Lo real y su doble* i *El objeto singular*, d'una mena de trilogia, en què, com diu el traductor en la introducció, Rosset configura la seua ontologia. *Lo real* (2004) està estructurat en tres parts: «Acerca de una realidad todavía por llegar», «Aproximaciones a lo real» i «Post-scriptum» a «Lo real y su doble».

LO REAL. TRATADO DE LA IDIOTEZ

CLÉMENT ROSSET

TRADUCCIÓ I INTRODUCCIÓ DE RAFAEL DEL HIERRO

197 PÀGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2004

L'especulació de l'autor pren com a punt de partida i, de vegades, com a contrapunt del seu desenvolupament, el personatge del cònsul de l'obra de Malcom Lowry, *Sota el volcà*. Rosset el veu fluctuar en els límits del temps i de l'espai: «Su vida se cumple en un tiempo y un espacio inciertos», situació que posa en relació amb Lucreci –un autor que Rosset té sempre molt en compte–, el qual la formula a propòsit de la violació dels àtoms i els seus moviments, que són imprevisibles.

«Las manifestaciones del azar –diu Rosset– sólo son susceptibles de producirse en tanto que manifestaciones de determinación, de la necesidad, por eso el «incertum» de que habla Lucrecio, es siempre, al mismo tiempo, una determinación, un «certum». Y viceversa, señales de la determinación son siempre, al mismo tiempo, señales de la indeterminación, del azar». I, a conti-

nuació, estableix una definició de principi: «Llamaremos *insignificancia de lo real* a esta propiedad inherente a toda realidad, la del ser siempre indistintamente fortuita y determinada, de cierta manera, de cualquier manera».

La tesi de la insignificància del real, parteix del seu caràcter insòlit, singular, únic, sense doble: de la seua idiotesa, és a dir, de la seua total indiferència a les significacions que els homes li donen. Aquest és el punt central, entorn al qual gira la reflexió de Clément Rosset, il·lustrada, sovint, amb referències literàries, no sols la ja assenyalada de Malcom Lowry, sinó també, Beckett, Marivaux, Proust, Jules Verne, Faulkner, Antonin Artaud i molts més, sense comptar les que fa a propòsit dels filòsofs.

La insignificància, com a principi, del que és real, constitueix el punt de mira de l'autor per criticar la tendència dels homes, i, sobretot, dels pensadors, a afegir un valor a les coses per tal de fer-les significatives. Hegel, per exemple, diu Rosset, només admet el real en tant que tinga una significació. Tot era, per a ell, fins el detall més concret, significatiu: «la locura del sentido». Tanmateix, això és un pur miratge. En el fons, no es descobreix res, com li passa a Poe, amb el seu assaig *Eureka*, tot i que creu que ha trobat el problema de l'Univers. I és

que sempre es tracta d'un «valor imaginario», d'un «valor añadido».

La tasca del filòsof, però, ha de consistir en «devolver lo real a la insignificancia», «a si mismo», «en disipar los falsos sentidos». Ara bé, afirma: «esta tesis resulta ambigua si se omite precisar que se refiere a lo que pasa en la existencia, pero no naturalmente al hecho de la existencia misma, al hecho de que existe algo». I és en aquest punt més enllà de la insignificància o de la significació, que ens trobem amb el «misterio de las cosas».

En la segona part, més curta que la primera, fa una interessant anàlisi de la noció de grandiloqüència, i de les diferents formes en què es presenta, de vegades oposades. Reflexiona sobre la relació entre escriptura i realitat; sobre el real i la seua representació anticipada, retardada o simultània («pànica») que analitza amb detall. El llibre es tanca amb un «Post-scriptum» a «Lo real y su doble».

Josep Iborra

Memorias de un aristócrata

Fulco Santostefano della Cerda (Palermo, 1899-Londres, 1978), duque de Verdura, rememora los espacios de su niñez: palacios, jardines, montes, playas y las calles de Palermo; un recorrido por la vida aristocrática siciliana de principios de siglo xx.

UNA INFANCIA SICILIANA. LOS FELICES DÍAS DEL VERANO

FULCO DI VERDURA

TRADUCCIÓN DE TXARO SANTERO

COL·LECCIÓ «AZULES», 5

197 PÀGINES

EDITORIAL PARTÉNOPE, ORIHUELA, 2005

«Yo era uno de esos niños (...) que no había pensado jamás en el futuro, no tenía ninguna prisa por hacerse mayor y no experimentaba ninguna curiosidad por los misterios de la vida. Totalmente satisfecho con mi condición, habría deseado que todo permaneciese igual para siempre.» La felicidad absoluta que Fulco Santostefano della Cerda confiesa en las últimas páginas impregna estas memorias, delicada estampa de la Sicilia de principios de siglo pasado y retrato sutil de la nobleza que entonces la habitaba.

La infancia del futuro duque de Verdura, famoso diseñador de joyas de la alta sociedad neoyorquina –fue gran amigo de Cole Porter–, transcurre en la mansión de su abuela, María Favara, princesa de Niscemi, junto a su hermana María Felice y su madre, Carolina Velguarnera de Niscemi –el padre, Giulio Santostefano della Cerda, debido a incompatibilidades de carácter con su esposa, reside en el *Palazzo Verdura*, en Palermo. Villa Niscemi, con su inmenso jardín, acoge a multitud de sirvientes, e infinidad de animales de cuadra y compañía. En ese ambiente palaciego de abundancia y cierto exotismo crece Fulco, travieso y apasionado, y va descubriendo la amistad, el paisaje, los libros, el arte y la música y queda fascinado por la ópera.

A través de sus recuerdos, el autor recompone un mundo en decadencia que

está a punto de desaparecer. Fulco describe, con la mirada ingenua y sorprendida de cuando era niño, cómo se preparaban y transcurrían aquellas fastuosas fiestas y bailes de disfraces a los que asistía las tardes de invierno, o los largos viajes por el continente al final del verano, que siempre incluían una estancia de varias semanas en París; rememora las costumbres, rarezas y excentricidades de sus antepasados, historias que escuchaba una y otra vez, y algunas curiosidades de parientes más próximos; narra aventuras y rebeliones en solitario o con la complicidad impagable de su hermana, pocos años mayor que él; relata tradiciones locales, como el hecho de que los niños reciban regalos de sus muertos el Día de Difuntos, o la «experiencia de horror inolvidable», cuando visita las galerías subterráneas del convento de los padres capuchinos, repletas de cadáveres momificados, vestidos con sus mejores galas. Evoca el terrible terremoto de diciembre de 1908, que dejó 80.000 muertos en la ciudad de Messina y, por supuesto, el bullicio y animación de las calles de Palermo. Al final, con la muerte de la abuela –y la llegada de la Primera Guerra Mundial– ese universo casi mágico se desmorona ante la mirada atónita del jovencito.

Arantxa Bea

Poesía en sociedad (y una guerra de por medio)

Publicado originariamente en Holanda en 1968, este libro del profesor Jan Lechner (Semarang, Indonesia, 1927), catedrático emérito de la Universidad de Leiden, ha sido considerado una brillante investigación y una obra de referencia para el estudio de la poesía española del compromiso.

EL COMPROMISO EN LA POESÍA ESPAÑOLA
DEL SIGLO XX

JAN LECHNER

774 PÁGINES

PUBLICACIONES UNIVERSITAT D'ALACANT, ALACANT, 2004

El compromiso en la poesía española del siglo XX acota el siglo pasado desde antes de comenzar, con la Generación del 98, hasta los años setenta. La poesía comprometida ha sido duramente criticada pero este estudio revela el inapropiado acercamiento de algunos críticos así como los prejuicios de otros; claro que no fue oro todo lo que brilló. Si es que llegó a brillar, a juicio de «las cifras de las tiradas y venta de sus libros».

La primera parte del libro, tras una introducción en la que analiza la literatura comprometida y los problemas que origina su definición y tras una breve ubicación histórica en el compromiso social europeo, se centra en la Generación del 98, la Generación del 27 y la Generación del 36; es decir desde las bases del Modernismo –esquivo al compromiso– hasta la Guerra Civil. Además, analiza las características de la literatu-

ra comprometida durante este periodo (toma de posición, procedencia de los poetas, temática, lenguaje...) y realiza dos calas centradas paralelamente en la poesía en la zona republicana (diversa según fuente social seguida) y la poesía en zona nacional (muy uniforme: temas, claves, eslóganes, símbolos). Lechner señala que el compromiso está difuso en un primer momento pero que es a partir de los años 30 cuando toma fuerza y «empieza a cristalizarse... con una máxima concentración a partir de 1933, y la poesía de la Guerra Civil es una lógica prolongación de la poesía comprometida anterior, de la de Machado, de Alberti, Prados, los poetas de *Octubre* y de Gil-Albert», algo también señalado por José-Manuel Caballero Bonald. Eso sí, la evolución de este período viene marcada por un giro desde el pintoresquismo hasta el «realismo».

La segunda parte se inicia con el análisis de la poesía inmediata a la posguerra, los poetas de la revista *Garcilaso* y los de la revista *Espadaña* y realiza un balance de los periodos 1939-1950 y 1950-1968, además de referir las características de la poesía comprometida de postguerra centrada en la voz de los disconformes, la Guerra Civil, el recuerdo de la España ausente y la Naturaleza.

Tanto la primera como la segunda parte se acompañan de sendos apéndices documentales, como entrevistas a autores sobre la censura en relación a sus obras, poemas, textos de *Garcilaso*, de *Espadaña* y sobre la religiosidad y el compromiso de algunos autores. Y, además de una bibliografía organizada temáticamente, el libro termina con un índice onomástico que resulta muy operativo. No cabe duda de que esta obra, publicada ahora por la Universidad de Alicante en un solo tomo, sigue siendo de indudable interés y un puerto seguro en el que preparar cualquier singladura hacia el estudio de la poesía comprometida en el siglo xx. Así cunda el ejemplo y podamos acceder fácilmente a más obras clásicas de hispanistas de relieve.

Pasqual Mas i Usó

Dibuix de
Ramón Gaya

MARINA JA NO TÉ POR

MARIA DOLORS PELLICER

IL·LUSTRACIONS D'IRENE BORDOY

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 115, 64 PÀGINES

EDITORIAL BROMERA, ALZIRA, 2005

Tinc por!

Marina ja no té por és un nou llibre de Dolors Pellicer, il·lustrat per Irene Bordoy, que l'editorial Bromera presenta en la seua col·lecció «El Micalet Galàctic». Aquesta col·lecció, dirigida a xiquets i xiquetes a partir de 6 anys, es caracteritza per publicar textos interessants de fàcil lectura amb dibuixos que s'apropen a la realitat i amb una tipografia de lletra de cos gran, ingredients, tots ells, que sens dubte faciliten l'accés al món de la lectura. En aquesta ocasió el tema tractat és un problema prou comú entre els més menuts: la por. Marina rep la visita d'Enuc un personatge fantàstic que és per a Marina ben real. A partir d'aquest fet, Marina haurà d'intentar superar la por que li provoca Enuc i per a fer-ho haurà d'esbrinar que és real i que no ho és.

Una història imaginativa que compta amb una extensa, i profitosa, guia didàctica elaborada per Begonya Soler que pot ser consultada i descarregada per Internet.

Beatriz López

EL LLIBRE DELS EXÀMENS

ALBERT GARCIA

COL·LECCIÓ «TABARCA JUVENIL», 17

152 PÀGINES

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2005

Madinat al-Turab

Aquest llibre ens narra les aventures d'un grup d'amics per trobar l'anomenat Llibre dels exàmens. La història comença quan Arcadi, un xic adolescent escolta, en somnis, les revelacions d'Ibn-Eli-Alam, un àrab que ha d'abandonar la ciutat, deixant totes les seues pertinences entre ells els seus llibres i descobriments, i fugir. Aquest mestre de jòvens vivia a València, en el seu temps anomenada Madinat al-Turab, quan el Cid la va conquerir. Li anuncia l'existència d'un llibre, molt important, que conté un mètode pel qual els alumnes aconseguiran aprovar els exàmens escolars de manera fàcil i senzilla. A partir d'aquest fet la colla d'amics inicia una investigació que els farà conèixer i interessar-se per una sèrie de fets històrics ocorreguts en aquella època.

Un llibre ben construït, de prosa àgil que introdueix als adolescents en una època històrica apassionant i plena de misteri que ells deuran descobrir.

Beatriz López

RONDALLES DEL BAIX VINALOPÓ

JOAQUIM G. CATURLA

COL·LECCIÓ «AUTORS D'ARA», 18

198 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2004

Contes nostres

Les rondalles, els nostres contes, diuen molt d'un poble, d'una comarca, de la gent que hi viu o millor, que hi ha viscut anteriorment. Són el record, el saber, la llengua, la fantasia. No només deixem lliure la imaginació sinó que, a més a més, sempre hi ha alguna lliçó a aprendre. Però no totes les rondalles són dolces i bonhomioses, perquè hi ha també crueltat i mort, açò ho veiem quan llegim el recull de l'autor Joaquim G. Caturla, que ha reunit una sèrie d'aquestes històries nostres en un volum on la varietat de temes és un dels aspectes positius. Hi ha de tot, des de rondalles de prínceps, gegants i dimonis fins a històries de miracles de sants, totes elles escoltades i recollides a diversos indrets. L'autor ha reescrit les rondalles amb una llengua cuidada, marcada amb els matisos de la parla d'aquests pobles, que convida a seguir llegint per veure com se'n sortiran els personatges de la història següent.

Maria Sirera

LA MUNTANYA D'ARGENT

LLUÍS MIRET PASTOR

COL·LECCIÓ «TABARCA NARRATIVA», 44

120 PÀGINES

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2005

On es narra la vida d'un aventurer valencià del segle XVI

El cinquè centenari del descobriment de les Amèriques suposà una data de celebració per l'encontre i mestissatge de civilitzacions, però també de vergonya davant el saqueig i el genocidi dut a terme pels conqueridors. Lluís Miret en *La muntanya d'argent* rememora les epopeies de Pizarro i Almagro en la conquesta del Perú, cecs pels tresors anhelats i insensibles amb les poblacions indígenes. L'autor aconsegueix endin-sar-nos en aquella època amb una acurada recreació estilística, fidel als documents històrics com els de Las Casas o de Francisco de Vitoria.

Miret juga amb els límits entre la literatura i la història creant la figura de Vicentet de la Vila Joiosa, narrador de les aventures i arquetip de l'home que salpà fugint de la fam en cerca d'una nova vida plena de somnis i d'or.

Molts documents considerats *literatura* podrien ser una font d'informació considerable per als historiadors, com vol demostrar amb aquesta proposta literària aquest jove escriptor.

Novel·la de recomanable lectura, a més d'una molt bona eina didàctica amb activitats elaborades pel mateix autor.

Nieves Avilés

LLIBRE D'ESCOLARITAT

AA.DD.

COL·LECCIÓ «AUTORS D'ARA», 16

144 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2004

L'Institut

L'editorial Marfil fidel i compromesa amb el difícil món de l'ensenyament del nostre país, amb llibres destacats en aquest camp, incorpora un nou títol a la seua col·lecció «Autors d'ara». *El Llibre d'escolaritat* està compost per les narracions de deu escriptors vinculats, durant la seua joventut més o menys llunyana, a l'Institut Pare Victòria d'Alcoi. Unes narracions que giren al voltant d'una experiència compartida i diferentment interpretada. Com diu en el pròleg Jesús Pons, director de l'IES Pare Victòria, «les narracions que conformen aquest llibre tenen un univers comú, un institut d'ensenyament mitjà amb dos tipus de protagonistes que sempre juguen en equips contraris: el professorat i l'alumnat». La nòmina d'escriptors que desfilen per les seues pàgines és notable: Jordi Botella, Carles Cortés, Francesc Gisbert, J. Benjamín González, Pep Jordá, Natxo Lara, Manel Rodríguez-Castelló, Josep Sou, Jordi Raül i Silvestre Villaplana.

Un llibre de plàcida lectura i on podem gaudir d'un tast de bona literatura.

Beatriz López

DESERTS

SILVESTRE VILAPLANA

«PREMI JOSEP MARIA RIBELLES», 2004

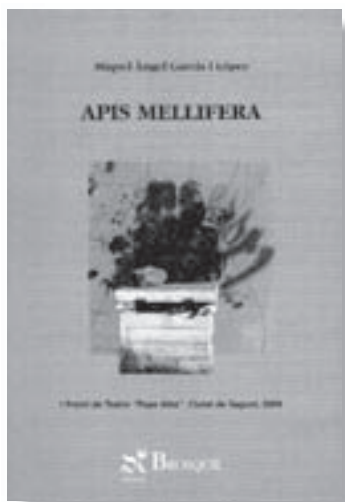
COL·LECCIÓ «POESIA 45», 48 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2005

Viatge al no-res

Aquest és el cinquè poemari que publica el prolífic escriptor Silvestre Vilaplana (Alcoi, 1969), autor a més de quatre novel·les, l'última de les quals, *Les cendres del cavaller*, li valgué el premi «Ciutat d'Alzira», 2003. *Deserts* és un poema unitari dividit en quaranta seccions que reproduïxen, com les anotacions d'un dietari, el periple a través del desert del Sàhara d'un emigrant anònim que arriba fins a la frontera del mar disposat a entrar en Europa. El relat (ja que la proposta se sosté sobre l'armadura narrativa que suposa la presència d'un personatge en un temps i un espai) s'atura ací, on solen començar les històries tràgiques que esquitxen cada dia la premsa occidental. Observador impenitent de la desolació pròpia i aliena, l'emigrant enlaira en el seu monòleg la veu dels desheretats i la denúncia del fals paradís d'Europa. Només la consciència de la pròpia identitat, a través d'una memòria que es dissipa amb el paisatge, plasmada en un quadern, pot donar sentit a un viatge cap al no-res. El poema esdevé així metàfora de la condició humana. Amb la bellesa, tràgica i serena, de les paraules dels qui no es poden permetre el luxe de cap esperança.

Manel Rodríguez-Castelló

APIS MELLIFERA
MIQUEL ÀNGEL GARCÍA I LÓPEZ
COL·LECCIÓ «TEATRE», 8
55 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2005

Primeres passes d'un nou autor teatral

La col·lecció teatral de Brosquil ens proposa, com a darrera novetat, l'edició de l'obra guanyadora del I Premi de Teatre «Pepe Alba» de Sagunt: *Apis mellifera*, de Miquel Àngel García i López (Alacant, 1973), el qual havia estat guanyador amb anterioritat del Premi de Teatre Breu en Valencià «Evarist García» (2003), tot i que també ha desenvolupat una trajectòria com a actor en diverses companyies i com a professor de teatre.

Es tracta d'un text relativament breu, construït a partir de nou seqüències, les qual van acompanyades d'un títol vinculat al món de les abelles, referent al qual ens remet el títol general i que esdevé un dels motors de l'acció inicial. Les seqüències es mouen entre l'acció sense paraules i les formes del monòleg i del diàleg, sovint amb un caràcter marcadament literari, allunyat del to més col·loquial, la qual cosa sembla lligar també amb el recurs a uns referents-personatges mítics o bíblics, en una obra qualificada per l'autor com un drama mitològic. Una escriptura, al capdavant, ambiciosa en la seua forma i, si de cas encara més, en la temàtica tractada: la paternitat-maternitat i la clonació humana. Una obra, així mateix, que podria ser ben bé el principi d'una producció força interessant. Seguïrem atents.

Ramon X. Rosselló

VINT ANYS DE LA LLEI D'ÚS I ENSENYAMENT DEL VALÈNCIÀ
MANUEL ALCARAZ, FERRAN ISABEL I JOSEP OCHOA (EDS.)
COL·LECCIÓ «GRAELLA», 17
355 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2005

La LUEV vint anys després

Bromera recull en aquest volum les conferències realitzades en el marc de les Jornades Commemoratives d'Estudi sobre la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV) que van tenir lloc a Alacant el novembre de 2003.

Les jornades tenien per objectiu fer balanç dels vint anys de vigència de la LUEV i de la seua repercusió en la societat valenciana. Per això els ponents provenien de diferents àmbits: jurídic, acadèmic, polític, social i escolar, fonamentalment. Altrament, també s'hi pot comparar la situació sociolingüística del País Valencià amb altres territoris amb qui compartim la llengua i amb la situació lingüística d'altres territoris de l'estat amb llengua pròpia com el gallec, l'euskera, l'asturià o l'aragonès.

L'anàlisi de la situació del valencià després de 20 anys de la LUEV ofereix anàlisis ben diferents –i diversos– segons de qui es tracte. Només cal comparar la ponència realista i reivindicativa de Josep Pitarch amb l'autocomplaença d'Ascensión Figueres, per posar només un exemple.

Marc Candela

DILEMAS MORALES. UN APRENDIZAJE DE VALORES MEDIANTE EL DIÁLOGO

AA.DD.
126 PÀGINES

NAU LLIBRES, VALÈNCIA, 2005

Materials per a l'educació de l'ètica

Dilemas morales és un recull de materials didàctics elaborats per sis professors de filosofia d'ESO. L'objectiu d'aquesta obra és oferir recursos teòrics i pràctics per a les actuals classes d'ètica alternatives a l'assignatura de religió, o per a una possible assignatura d'educació en valors. Per als autors, aquesta educació moral ha d'estar basada en la construcció racional. Això vol dir que no es tracta de defensar uns determinats valors dogmàticament, sinó ajudar l'alumnat a discernir que no tot és igualment bo. Parteixen de la confiança que és possible, mitjançant l'argumentació i el diàleg, arribar a determinar alguns principis que puguin servir de guia d'actuació en situacions conflictives. El mètode utilitzat consisteix a plantejar tot un seguit de dilemes morals a partir de situacions polèmiques o conflictives per així provocar entre ells la discussió i el diàleg. Aquest llibre presenta una àmplia bateria de dilemes que toquen temes i situacions molt variats, com ara un cas d'acusació entre companys, un cas de difamació, un furt, l'ablació, la relació entre el medi ambient i l'economia, o entre el consum i l'ecologia... Altres dilemes que es presenten parteixen de notícies del periòdic, que fan referència a una intervenció militar o a una mare de lloguer. Finalment, hi ha un grup de dilemes morals plantejats a partir de pel·lícules, o d'obres literàries com *Antígona*, *Un enemic del poble* d'Ibsen o *Galileo Galilei* de Brecht.

Enric Iborra

EL OTRO, EL MISMO. BIOGRAFÍA Y AUTOBIOGRAFÍA EN EUROPA (SIGLOS XVII-XX)

J. C. DAVIS, ISABEL BURDIEL, ED.
370 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2005

L'individu com a objecte d'estudi

Coincidint amb l'anomenada «tornada del subjecte» en història i altres ciències socials, aquest volum recull un ventall de textos científics al voltant de les *escriptures del jo*, com ara la biografia i l'autobiografia, de dues tradicions culturals aparentment tan diferents en la matèria com l'anglesa i l'espanyola. A partir d'una varietat metodològica, els autors aborden, entre altres qüestions, si la biografia és, en essència, conservadora o, per contra, és un motor de canvi social. Igualment es discuteix la influència de l'auto/biografia en la conformació del subjecte modern, així com el paper que hi juguen en aquest procés la religió o factors d'ordre polític o socioeconòmic, o la seua importància en la construcció de les identitats nacionals. Tot, en un moment de vitalitat del gènere, amb una notable demanda per part del públic, el que ha comportat un increment de la producció bibliogràfica amb l'aparició tant de textos sensacionalistes de dubtosa qualitat destinats a ocupar els prestatges de novetats de les llibreries, com de treballs d'indubtable rigor històric i literari.

Àlvar Peris

LA MENT CAPTIVA
CZESŁAW MIŁOSZ

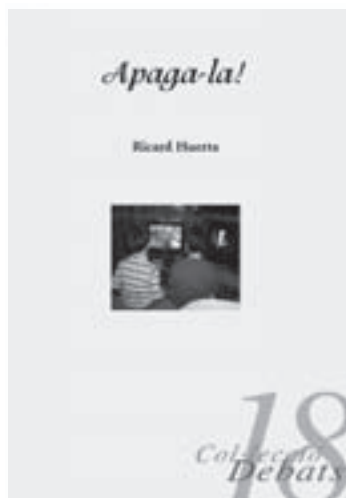
INTRODUCCIÓ, TRADUCCIÓ I NOTES DE GUILLEM CALAFORRA
364 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2005

L'intel·lectual i la política

Quina era la situació de l'intel·lectual en els països socialistes de l'Europa Central i de l'Est? El llibre de Miłosz en dóna una visió de primera mà, perquè ell n'era un i dels més significats. Tot i que aquests intel·lectuals participaven majoritàriament en el sistema en què es trobaven, alguns no vivien en pau amb ells mateixos. Hi havia, en major o menor grau, problemes de consciència, vacil·lacions i compromisos, oportunisme, es deixaven córrer coses que no eren excusables. Però pensaven que tot milloraria i que les noves generacions educades ja en la Nova Fe no patirien els conflictes dels qui, com Miłosz i els seus companys, s'havien format en la tradició occidental i burgesa. Ja no es donaria el tipus del *ketman*, com l'anomena l'autor. Si tenim en compte les posicions clarament enfrontades o ambigües entre els intel·lectuals d'Occident, la recepció d'aquest llibre havia de ser diversa i polèmica. Els comunistes de l'Est i de l'Oest el consideraven l'obra d'un renegat. Els anticomunistes –entre ells els mateixos polonesos exiliats– el van trobar massa favorable a l'estalinisme. Els oberts al comunisme, el van boicotejar com va fer Sartre, que tractà d'entrebrancar la difusió de la versió francesa. Un llibre, doncs, producte del clima intel·lectual de la guerra freda, que n'aclareix molts punts i que, en les circumstàncies actuals, conserva encara el seu valor.

Josep Iborra

**APAGA-LA! DE COM TIRANT VA COMBATRE
L'ESQUIZOFRÈNIA DE LES PANTALLES**

RICARD HUERTA

COL·LECCIÓ «DEBATS», 18, 173 PÀGINES

INSTITUT ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2005

La caixa tonta

No tracta aquest assaig de com s'utilitzen les pantalles, sinó de com ens utilitzen elles a nosaltres. L'actual és un moment privilegiat de transició entre la civilització del llibre i la digital, i de moment, es confirmen les pitjors previsions de Benjamin: una cobdiciosa indústria cultural que, gràcies a la propaganda, ven productes estàndard a una massa amorfa de consumidors, públic creat *ex novo* per la pantalla, consumidor de teleporqueria, despolitizat-conservador, homogeneïtzat globalment sota la cultura imperial i el consens social de negació de l'altre, sempre des del punt de vista de l'home blanc, occidental i heterosexual.

La pantalla, sobretot la televisió, és un medi que aboca a l'aïllament i l'individualisme, a la confusió d'àmbits públic i privat, de realitat i ficció; no deixa lloc a la informació completa ni a la reflexió, atorga la primàcia absoluta a la imatge, cosa que ho «estetitza» tot, i arriba a imposar el seu model comunicatiu a altres sectors com el periodisme o la política, esdevinguda avui espectacle mediàtic.

Albert Toldrà

JOAN CLIMENT, POETA I CIUTADÀ

GABRIEL GARCIA FRASQUET

COL·LECCIÓ «QUADERNS COMARCALS», 13

32 PÀGINES

ALFONS DEL VELL, GANDIA, 2005

Adéu d'urgència a Joan Climent

Gabriel Garcia Frascuet ha estat l'encarregat de recordar la persona i la figura literària del poeta Joan Climent (Montitxelvo, 1918-Gandia, 2004), conseller del CEIC Alfons el Vell. El llibre és un quadern d'urgència centrat en el parlament fet pel director del centre quan nomenaren Joan Climent fill adoptiu de la ciutat de Gandia. La trajectòria poètica de Joan Climent començà en castellà i va des de *Sonido de la sombra* (1957) i *Parque de la esquina* (1964) a *El circo* (1969), per passar-se al valencià en *Noticia de murmuris* (1984), *Contracor* (1994) i *El colors de l'arc iris*. A més, també és autor de l'obra dramàtica *La «Delicà» de Gandia* (i de *No han florecido los almendros* en 1968) on recrea la llegenda més representativa de la ciutat i, com assenyala Frascuet, «ho fa amb una fina ironia que li permet el distanciament necessari per no deixar-se emmirallar per tan etèria figura, que se'ns hi presenta en seqüències esdevingudes al llarg del temps en els més diversos espais del territori saforenc».

Pasqual Mas i Usó

**MARINAS-POSTIGUET-HORADADA
ALICANTE-ALACANT DREAMS**

JESÚS MONCHO, PRÒLEG D'AUN

COL·LECCIÓ «CALABRIA PERIODISMO», 16, 126 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2005

Entre Dénia i Pilar de la Horadada

Marinas-Postiguet-Horadada. Alicante-Alacant dreams és un llibre format per una selecció d'articles d'opinió escrits per Jesús Moncho en el període comprès entre l'any 1999 i 2005. Una part d'ells van aparèixer publicats en la premsa diària, fonamentalment en «Información» i «El Periódico», però el llibre a més incorpora deu articles inèdits i també tres fragments de la seua novel·la *La llarg de seda* (Editorial 7 i Mig, 1999) escrita amb la col·laboració de Gràcia Jiménez i que va obtindre l'any 1999 el Premi «9 d'octubre» de Sant Vicent del Raspeig.

Al llarg del llibre l'autor denuncia la progressiva degradació del Medi Ambient i es pregunta, segons paraules de Josep-Lluís Rico en la introducció, «si arribats a aquest punt, a aquest nivell de progrés, de desenvolupament i d'avanç tecnològic, si realment estem prosperant o si, per contra, el que progressa és la desraó humana».

El conjunt dels articles contenen un fil secret que els uneix i constitueixen una lectura interessant que no només descriu una dolorosa i preocupant actualitat sinó que ens fa reflexionar sobre el futur que, malauradament, estem contruint.

Beatriz López

<http://www.cult.gva.es/dglb/>

Fes *click* i

accediràs a:

Consulta de base de dades
de les associacions, editorials,
distribuïdors i llibreries
de la Comunitat Valenciana

Consulta dels premis
literaris més importants de
la Comunitat Valenciana

Guia del Llibre valencià

Legislació sobre el Llibre

Propietat intel·lectual i Depòsit legal
Legislació i informació d'interés

Registre Territorial de la Propietat
Intel·lectual de la Comunitat Valenciana

Revista *Lletres Valencianes*
Cercador de continguts

Notícies d'interés

XML **RSS** Nou servei de notícies RSS

Informes i estadístiques

Convocatòries d'ajudes

 **LIBRERIA
80 MUNDOS**

 **LIBRERIA
80 MUNDOS**

ZEN

 80 MUNDOS

80 Mundos, plurals i perdurables

Llibreter vocacional, Fernando Linde encara creu en els llibres com a instruments transmissors de cultura i adverteix que la contínua desaparició de llibreries independents és molt més que una inofensiva xifra estadística: «ens hi juguem la supervivència cultural del país».

Fernando Linde Domingo va fundar la seua llibreria 80 Mundos l'any 1977.

En una de les artèries cèntriques de la ciutat d'Alacant, l'avinguda del general Marvá, la llibreria 80 Mundos ha sobrepasat ja els vint anys d'edat. El seu fundador, Fernando Linde Domingo, ho fou abans, al costat de l'històric Antoni Bru, d'Ali i Truc d'Elx, allà per l'any 1977. Des d'aleshores es dedica, amb la vocació d'aquells llibreters de tota la vida en perill d'extinció, a recomanar, difondre i vendre llibres. I és que la noció d'una llibreria ha canviat massa de pressa, en els últims anys.

Aquells llocs silenciosos, quasi de culte, on un entrava amb una actitud pareguda a la d'un explorador predisposat a descobrir-hi vés a saber quina petita meravella amagada en el racó d'un prestatge, s'han convertit en lluminosos i extensos establiments on les novetats i els *best seller* s'acumulen a muntons, a redós dels corresponents plafons publicitaris, impossible imaginar l'existència dels uns sense els altres, i on la música de moda incita, més que res, a tirar mà del volum que corona el muntó i arrancar a córrer.

El llibreter de 80 Mundos no va uniformat ni s'amaga darrere d'una caixa enregistratora. Fernando Linde és un d'aquells individus envoltats d'aura, que una encara busca amb la mirada instintivament, quan entra en una llibreria, i que sempre hi és, amb

La celeritat de la societat de consum, el caràcter caduc de les modes sembla reflectir-se també en tot el procés que acompanya la vida d'un llibre.

El públic que visita la llibreria 80 Mundos és molt divers, l'establiment conta amb un fons editorial bastant extens.

les ulleres damunt del nas i la confiança als ulls de qui es coneix cada un dels títols que formen part de sa casa, o almenys dels seus preferits, els que amb un somriure de satisfacció et recomanarà si li hi preguntes.

Com si em llegira el pensament, Fernando Linde se situa en el lloc que li correspon: vendre llibres no és vendre tomaques o vendre sabates de moda, i a continuació s'ompli de llum quan assegura que una de les coses que més l'ompli després dels anys és que un client li demane parer sobre un títol, i, encara més, que el client mateix li faça descobrir una de les seues lectures predilectes. Diu que cada vegada és més freqüent aquest tipus de públic lector que entra a la seua llibreria buscant informació, l'intercanvi d'idees, però que ells en són menys, aquests llibreters independents que aconsegueixen sobreviure amb aquestes característiques, de professionalitat, de tracte directe entre el llibreter i els consumidors de llibres, els suposats lectors. I tanmateix, és la seua fe, necessàriament, després de quasi trenta anys de pertànyer al gremi: «les llibreries independents no desapareixeran mai, mentre hi haja lectors àvids i exigents».

A banda de vocació i optimisme, el cap visible de 80 Mundos treballa per tal d'aconseguir que la seua llibreria siga un lloc de trobada cultural de la ciutat d'Alacant. I així, de gener a juny s'hi programen de manera estable debats, taules redones o presenta-

cions de llibres, amb major o menor resposta de públic cada vegada, però amb el convenciment que l'activisme cultural genera inquietud cultural, i viceversa, i això és la base de la formació intel·lectual de l'individu.

Sobre la inquietud cultural dels visitants de 80 Mundos parlem, un públic molt divers, en una part important universitaris que saben que hi trobaran material tècnic i especialitzat, perquè l'establiment en té un bon fons.

A la pregunta de si avui en dia hi ha més compradors que lectors o més lectors que compradors, Fernando Linde assegura, rotundament, que la persona que busca la novetat que no llegirà mai o que regala l'últim *best seller* perquè ha vist que altres el regalen no és el client que freqüenta la seua llibreria. I com que aquest tema es queda així més que conclòs, reconduïm la conversa abordant el caràcter peremptori d'aquest tipus d'èxits comercials, i de les novetats editorials en general.

En això sí que tenim opinions molt pròximes. La vida dels llibres és cada vegada més efímera. L'obligació d'un llibreter és rebre les novetats sense cap filtre i oferir oportunitats iguals per a tots els llibres, i aquest és un dels propòsits i un punt bàsic de la manera de funcionar a 80 Mundos. Però això és summament complicat, perquè les distribuïdores treballen cada vegada amb un marge de temps més curt, i el període d'actualitat d'un títol i el ritme de lectura o d'interès entre lectors hipotètics és molt més pausat i molt més flexible. Clarament, la celeritat de la societat de consum, el caràcter caduc de les modes sembla reflectir-se també en tot el procés que acompanya la vida d'un llibre. Però això només serveix quan parlem de títols realment comercials, d'alguns grans grups editorials i de macroestabliments, centres comercials on els llibres s'interposen en el trajecte de passadissos que recorre el carro de la compra.

Visite 80 Mundos en plena campanya del llibre de text. De fet, un gran aparador central, amb títols sobre totes les matèries de l'ensenyament, i en les dues llengües, ocupa en aquests dies la part més visible de la llibreria.

Com en molts altres d'aquests establiments, el material de text significa una de les injeccions econòmiques principals de tot l'any. Per això són comprensibles les dures crítiques que el responsable de 80 Mundos llança contra l'agressivitat de les campanyes perpetrades per les grans llibreries o les que allotgen centres comercials molt potents. En aquest punt es troba, precisament, el moll de bona part del problema que afecta avui dia la majoria de les llibreries independents. És per això que un grup de llibreters es va unir a l'entorn d'una estratègia comuna que, amb el nom de Grup 10, aposta per la qualitat com a marca distintiva. Ja se n'ha parlat, del Grup 10, des d'aquestes

«Les llibreries independents no desapareixeran mai, mentre hi haja lectors àvids i exigents.»

Tot l'any s'hi programen debats, taules redones o presentacions de llibres amb el convenciment que l'activisme cultural genera inquietud cultural, i viceversa, i això és la base de la formació intel·lectual de l'individu.

La competència ferotge que exerceixen les grans llibreries i la pressió insuportable d'editorials mastodòntiques ens aboquen a la desaparició de la diversitat de possibilitats per a tots els sectors de la cadena del llibre. I contra això, assegura el llibreter, «totes les mesures que prendrem a nivell particular seran poques. L'administració n'hauria de prendre bona nota».

pàgines. Però, a més a més, 80 Mundos és una de les més de vuitanta llibreries que, amb el segell Librerías L i a nivell de tot l'Estat espanyol, s'han associat amb la finalitat concreta de centralitzar les compres i protegir-se contra la tendència creixent a la concentració editorial, a nivell empresarial i de distribució.

Aquests són, però, termes exclusivament empresarials, que Fernando Linde assumeix com una part indiscutible de la seua dedicació vital al món del llibre, tot i que, com al llarg de tota la conversa, la seua incidència se centra en aspectes de taxació més ètèria, però de repercussions humanes a major escala. La competència ferotge que exerceixen les grans llibreries i la pressió insuportable d'editorials mastodòntiques ens aboquen a la desaparició de la diversitat de possibilitats per a tots els sectors de la cadena del llibre i, sobretot, aquesta tendència fa perillar la pluralitat i la llibertat culturals. I contra això, assegura el llibreter de 80 Mundos, «totes les mesures que prendrem a nivell particular seran poques. L'administració n'hauria de prendre bona nota». Com ell, desitgem que entrar en una llibreria continue obrint-nos durant molt de temps les portes de vuitanta i més mons possibles.

Maria Josep Escrivà

editorials valencianes

AITANA EDITORIAL
CARRER COMTE D'ALTEA, 10
ALTEA 03590 ALICANTE
TEL.: 96 584 19 46
FAX: 96 688 08 47

ALBATROS
CARRER LA OLIVERETA, 28
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 22 50
FAX: 96 370 22 46
graficasoler@terra.es

ALETA EDICIONES
CARRER L'ALTER, 2
MARENY DE BARRAQUETES
46419 VALÈNCIA
TEL.: 659 733 679
FAX: 96 176 20 96
info@aletaediciones.com
www.aletaediciones.com

ALFANÍ
CARRER LA FAROLA, 8
ALDAIA 46960 VALÈNCIA
TEL.: 96 150 47 48
FAX: 96 150 47 48
edicionsalfanic@yahoo.es

ALGAR EDITORIAL
RONDA TINTORERS, 117
POLÍGONO INDUSTRIAL I
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 245 90 91
FAX: 96 240 31 91
algar@algareditorial.com
www.algareditorial.com

AMÓS BELINCHÓN
CARRER RAFEL RIVELLES, 39
PAIPORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 96 397 08 22
FAX: 96 397 08 22
amosbelinchon@terra.es

ANDANA EDICIONS
CARRER VALÈNCIA, 56-BAIX
ALGEMESÍ 46680 VALÈNCIA
TEL.: 96 248 43 82
FAX: 96 248 43 82
andana@andana.net
www.andana.net

ARAÑA EDITORIAL
PLAÇA DE LAS FACULTADES, 10 B
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA

TEL.: 96 369 93 85
FAX: 96 339 27 39
aeditorial@juliadelarua.com

ARTICS
PASSEIG COLOM, 39
TAVERNES DE LA VALLDIGNA
46760 VALÈNCIA
TEL.: 606706943
artics@artics.org
www.artics.org

AVANTPRESS EDICIONS
CARRER PINTOR SALVADOR
ABRIL, 26
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TELS.: 636955838 - 963220026
FAX: 96 333 86 91
edicion@avantpress.es
www.avantpress.es

BESTSELLER EDICIONES
CARRER ALMORIDA, 10
ELX 03203 ALACANT
TEL.: 96 542 52 31

BROSQUIL EDICIONS S.L.
PLAÇA PINTOR SEGRELLES, 1,
ESC. B, PTA 25
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 70 45
FAX: 96 341 83 41
alejandro@brosquilediciones.e.
telefonica.net
www.brosquilediciones.es
www.brosquilediciones.com

CAMACUC
CARRER ARZOBISPO OLAECHEA,
18-ESC.B
VALÈNCIA 46017 VALÈNCIA
TEL.: 96 357 28 56
FAX: 96 357 28 56
edicionscamacuc@hotmail.com

CAMPGRÀFIC
CARRER MATIAS PERELLÓ, 17-6ª
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 374 92 57
FAX: 96 374 92 57
campgrafic@campgrafic.com
www.campgrafic.com

CARENA, EDITORS
CARRER CHIVA 21-3º-11ª
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA

TEL.: 96 333 33 09
FAX: 96 316 26 98
carenaeditors@inicia.es
www.carenaeditors.com

**CASTELLNOU EDITORA
VALENCIANA**
CARRER SALABERT, 36
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 00 38
FAX: 96 357 12 50
editora@castellnouedival.com
www.castellnouedival.com

CEIC ALFONS EL VELL
PLAÇA REI EN JAUME I, 10
GANDIA 46700 VALÈNCIA
TEL.: 96 295 95 62
FAX: 96 295 95 66
ceialfonsell@gandia.org
http://perso.wanadoo.es/ceicgan-
dia/menu.htm

CISS, S.A.
CARRER COLÓN, 1-5ª
VALÈNCIA 46004 VALÈNCIA
TEL.: 902 250 500
FAX: 902 250 502
clientes@ciss.es
www.ciss.es

**CONSULTA DE DIFUSIÓN
VETERINARIA, S.L**
AVINGUDA GODOFREDO
BUENOSAIRE, 22,
CASTELLÓ DE LA PLANA
12005 CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 472 44 66
FAX: 964 23 65 22
consulta@consultavet.net
www.consultavet.net

DEL SENIA AL SEGURA
CARRER CRONISTA CARRERES,
9-7º F
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 73 55
FAX: 96 351 73 55

DYLAR EDICIONES
CARRER SANT BLAI, 62-APTDO 20
BURRIANA 12530 CASTELLÓ
TEL.: 902 444 413
FAX: 964 59 11 14
dylar@dylar.es
www.dylar.es

ECIR, S.A.
CARRER VILA DE MADRID, 60
POLÍGONO INDUSTRIAL
FUENTE DEL JARRO
PATERNA 46988 VALÈNCIA
TEL.: 96 132 36 25
FAX: 96 132 36 05
ecir@ecir.com
www.ecir.com

EDICEP, C.B.
CARRER ALMIRANTE CADARSO, 11
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 20 45
FAX: 96 395 22 97
edicep@edicep.com
www.edicep.com

EDICIONES BRIEF
CARRER DANIEL BALACIART
5-BAIX
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 60 37
FAX: 96 362 00 77
info@edibrief.com
www.edibrief.com

EDICIONES DHARMA
CARRER ELIAS ABAD 3
NOVELDA 03660 ALACANT
TEL.: 96 560 32 00
dharma@edicionesdharma.com
www.edicionesdharma.com

EDICIONS BROMERA
RONDA TINTORERS 117.
POLÍGON INDUSTRIAL I
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 240 22 54
FAX: 96 240 31 91
bromera@bromera.com
www.bromera.com

EDICIONS DE PONENT
APARTAT DE CORREUS 7207
ALACANT 03016 ALACANT
TEL.: 96 526 98 68
FAX: 96 526 98 68
info@edicionsdeponent.com
www.edicionsdeponent.com

EDICIONS DEL BULLENT
CARRER DE LA TARONJA, 16
PICANYA 46210 VALÈNCIA
TEL.: 96 159 08 83

FAX: 96 159 08 45
info@bullent.net
www.bullent.net

EDICIONS LA XARA
AVINGUDA DE LA VALLDIGNA, 25
SIMAT DE LA VALLDIGNA
46750 VALÈNCIA
TEL.: 96 281 13 67
FAX: 96 281 13 67
laxara1@wanadoo.es
www.laxara.tk/

EDICIONS LOCALS
CARRER EMILIO CASTELAR, 11
NOVELDA 03660 ALACANT
TEL.: 96 560 10 33
FAX: 96 560 10 33
libreriafalarandula@hotmail.com

EDICIONS VORAMAR-
VORAMAR/SANTILLANA
CARRER VALÈNCIA, 44
PICANYA 46210 VALÈNCIA
TEL.: 96 159 44 10
FAX: 96 159 19 24
voramar@santillana.es

EDICIONS 96
CARRER SANT CRISTÒFOL, 22
CARCAIXENT 46740 VALÈNCIA
TEL.: 96 246 11 04
FAX: 96 246 14 90
edicions96@edicions96.com
www.edicions96.com

EDITILDE
CARRER GENERAL URRUTIA,
12-1, VALÈNCIA
46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 316 30 14
FAX: 96 316 30 14
dialogo@ctv.es
dialogoinfantil@ctv.es
www.tilde.es
www.editorialdiago.es

EDITORIAL AFERS
AVINGUDA DR. GÓMEZ FERRER, 55
CATARROJA 46470 VALÈNCIA
TEL.: 96 126 93 94
afers@editorialafers.com
www.editorialafers.com

EDITORIAL AGUACLARA
CARRER ROSELLÓ, 55

ALACANT 03010 ALACANT
TEL.: 96 524 00 64
FAX: 96 525 93 02
edit.aguaclara@natural.es

EDITORIAL ALETHEIA
PLAÇA MARGARITA VALLDAURA,
1-B
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 57 74
FAX: 96 316 13 01
aletheia@aletheiaeditorial.com
www.aletheiaeditorial.com

EDITORIAL ALFREDO ORTELLS
CARRER SAGUNTO, 5-1ª
VALÈNCIA 46009 VALÈNCIA
TEL.: 96 347 10 00
FAX: 96 347 39 10
editorial@ortells.com
www.ortells.com/

EDITORIAL ANTINEA
CARRER DOCTOR FLEMING, 6
VINARÒS 12500 CASTELLÓ
TEL.: 964 45 20 12
FAX: 964 45 20 12
antinea@editorialantinea.com

EDITORIAL CLUB UNIVERSITARIO
CARRER COTTOLENGO, 25
ALACANT 03690 ALACANT
TEL.: 96 567 61 33
FAX: 96 566 39 36
ecu@ecu.fm
www.ecu.fm

EDITORIAL DE LA UNIVERSIDAD
POLITÉCNICA DE VALÈNCIA
CAMINO DE VERA, S/N
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 387 70 12
FAX: 96 387 79 12
public@upvnet.upv.es
www.editorial.upv.es

EDITORIAL DENES
POLÍGON INDUSTRIAL ALQUERÍA
DE MINA
CARRER ARTS GRÀFIQUES, 58
PAIPORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 96 397 44 66
FAX: 96 397 48 42
denes@editorialdenes.com
www.editorialdenes.com

EDITORIAL INSTITUTO DE ESTUDIOS MODERNISTAS S.L
AVINGUDA PÉREZ GALDOS, 118-27
VALÈNCIA 46008 VALÈNCIA
TEL.: 96 385 09 02
FAX: 96 385 09 02
edinesmo@infonegocio.com

EDITORIAL MARFIL SA
CARRER SAN ELOY, 17
ALCOI 03804 ALACANT
TEL.: 96 552 33 11
FAX: 96 552 34 96
editorialmarfil@editorialmarfil.com
www.editorialmarfil.com

EDITORIAL PARTENOPE
AVINGUDA TEODOMIRO,
44-ESC.A-1º
ORIHUELA 03300 ALACANT
TEL.: 96 674 00 47
FAX: 96 530 47 14
info@partenope.es
www.partenope.es

EDITORIAL PRE-TEXTOS
CARRER LUIS SANTÁNGEL, 10
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 32 26
FAX: 96 395 54 77
info@pre-textos.com
www.pre-textos.com

EDITORIAL PROMOLIBRO
PASSEIG DE LAS FACULTADES, 10
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 20 29
FAX: 96 393 31 38
promolibro@arrakis.es
www.promolibro.com

EDITORIAL TIRANT LO BLANCH
CARRER ARTES GRÁFICAS, 14
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 00 48
FAX: 96 369 41 51
tlb@tirant.es
www.tirant.net

EDITORIAL TRES I QUATRE
CARRER PÉREZ BAYER, 11
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 64 92
FAX: 96 352 98 72
tresiquatre@tresiquatre.com
www.tresiquatre.com

EL NADIR EDICIONES, S.L.
PASSATGE VENTURA FELIÚ, 12-8ª
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 21 72
FAX: 96 380 95 12
info@editorialelnadir.com
www.editorialelnadir.com

ELLAGO EDICIONES, S.L.
CARRER VERA, 20
CASTELLÓ DE LA PLANA
12001 CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 422 70 51
FAX: 964 227 562
ellagoediciones@ellagoediciones.com
www.ellagoediciones.com

ENGLIBA
GRUPO DE COMUNICACIÓN
CARRER GOBERNADOR VIEJO, 31
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 315 89 00
FAX: 96 391 59 04
ribera@engloba.net
www.engloba.net

FAXIMIL EDICIONS DIGITALS
Carrer SANTA CRUZ DE LA ZARZA,
5, 62 VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 393 25 51
FAX: 96 382 87 46
info@faximil.com
www.faximil.com

FEDERICO DOMÉNECH
CARRER GREMIOS, 1
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 350 22 11
FAX: 96 359 75 20
editorial@federicodomenech.com
www.lasprovincias.es/editorial/in-
dex.htm

FORPAX
CARRER TENOR GARCÍA ROMERO, 2
VALÈNCIA 46015 VALÈNCIA
TEL.: 96 394 43 85
FAX: 96 340 11 14
formacion@forpax.es
www.forpax.es

GERMANIA
CARRER DOCTOR JOSÉ GONZÁLEZ,
99, ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 241 98 54

FAX: 96 240 60 70
germania@germania.es
www.germania.es

INSTITUCIÓ ALFONS
EL MAGNÀNIM
CARRER CORONA, 36
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 388 31 69
FAX: 96 388 31 70
iam@alfonselmagnanim.com
www.alfonselmagnanim.com

INSTITUT VALÈNCIÀ DE
CINEMATOGRAFIA RICARDO
MUÑOZ SUAY
PLAÇA AYUNTAMIENTO, 17
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 353 93 21
FAX: 96 353 93 30
lopez_niemen@gva.es
www.ivaclafilmoteca.es/val/filmo/
filmo.htm

INSTITUTO DE ESTUDIOS DE
MODA Y COMUNICACIÓN
CARRER CABILLERS, 3
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 303 04 78
FAX: 96 391 59 04
edicion@engloba.net

L'EIXAM EDICIONS
AVINGUDA D'AUSIÀS MARCH, 36
TAVERNES BLANQUES
46016 VALÈNCIA
TEL.: 96 185 43 14
Fax: 96 186 28 11
eixam@ono.com

LLAMBERT PALMART
CARRER CARCAIXENT, 10
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 380 37 76
llambert_palmart@yahoo.com

L'ORONELLA
CARRER GASCÓ OLIAG, 10-5ª
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 92 08
oronella@cjav.org

MARJAL-GRUP EDEBÉ
CARRER ALT PALÀNCIA, 6
MISLATA 46920 VALÈNCIA
TEL.: 96 313 59 70

FAX: 96 313 47 55
valència@edebe.net
www.edebedigital.com

MEDIA VACA
CARRER SALAMANCA, 49-13ª
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 69 27 FAX: 96 395 69 27
mediavaca@eresmas.net
www.mediavaca.com

MISÈRIA I COMPANYIA
Llibreters, Editors i Paperaires
CARRER SAN NICOLÁS, 40
ALCOI 03801 ALACANT
TEL.: 96 544 973
buzon@libroantiguo.com
www.libroantiguo.com

NAU LLIBRES
CARRER PERIODISTA BADÍA, 10
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 360 33 36
FAX: 96 332 55 82
nau@naullibres.com
www.naullibres.com

NUMA EDITORIAL
CARRER GENERAL URRUTIA, 10-15
VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 329 01 94
FAX: 96 329 01 94
numa@numa.es
www.numa.es

ONADA EDICIONS
PLAZA DE L'AJUNTAMENT,
LOCAL 3 BENICARLÓ
12580 CASTELLÓ
TEL.: 964474641

PAGINACERO EDICIONES
CARRER ALBERIQUE, 4-8ª
VALÈNCIA 46008 VALÈNCIA
TEL.: 96 385 99 40
FAX: 96 322 85 87
pag.cero@teleline.es

PERIFÈRIC EDICIONS
CARRER SÈQUIA DE MONTCADA,
13, CATARROJA 46470 VALÈNCIA
TEL.: 609 426 131
periferic@hotmail.com

PHD ÀRISTOS EDITOR
APARTAT POSTAL 100
TORREVIEJA 03180 ALACANT
TEL.: 96 678 49 39
FAX: 96 571 12 99
phdaristos@phdaristos.com

PILES, EDITORIAL DE MÚSICA
CARRER ARCHENA, 33
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 40 27
FAX: 96 370 49 64
info@pilesmusic.com
www.pilesmusic.com

PRODIDACTA ABRIL EDICIONS
CARRER JAUME I, 48
ALAUÀS 46970 VALÈNCIA
TEL.: 96 150 60 52
FAX: 96 150 60 52
prodidacta@wanadoo.es
www.prodidacta.com

**PUBLICACIONES DE
LA GENERALITAT VALENCIANA**
PLAÇA BAILÍA, 1
VALÈNCIA 46071 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 77 30
FAX: 96 386 60 91
lilig@gva.es
www.pre.gva.es/lilig

RIALLA
CARRER SAN PANCRACIO,
12-BAJO
VALÈNCIA 46009 VALÈNCIA
TEL.: 96 340 19 03
rialla@octaedro.com

SAÓ EDICIONS
CARRER ANGEL DEL ALCAZAR,
14-12ª
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 58 41
FAX: 96 370 57 55
sao@arrakis.es

TABARCA LLIBRES
AVENIDA AUSIÀS MARCH, 184
VALÈNCIA 46026 VALÈNCIA
TEL.: 96 318 60 07
FAX: 96 318 64 32
tabarca@futurnet.es
www.tabarcallibres.com

TÀNDEM EDICIONS
CARRER SAN VICENTE, 93-1ª
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 20 47
FAX: 96 317 22 01
tandemedicions@yahoo.es

THE MAGIC RIDER
AVINGUDA MIRIAM BLASCO, 7
ALACANT 03540 ALACANT
TEL.: 660 153 056
themagicrider@hotmail.com

**UNED CENTRO ASOCIADO
ALZIRA - VALÈNCIA «FRANCISCO
TOMÁS Y VALIENTE»**
CARRER CASA DE LA
MISERICORDIA, 34, VALÈNCIA
46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 313 26 21
FAX: 96 350 27 11
fihs@valència.uned.es
www.uned.es/ca-alzira-valència

UNIVERSITAT D'ALACANT
Servei de Publicacions
CAMPUS DE SANT VICENT DEL
RASPEIG.
APARTAT DE CORREUS, 99
ALACANT 03080 ALACANT
TEL.: 96 590 34 80
FAX: 96 590 94 45
publicaciones@ua.es
http://publicaciones.ua.es

**UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
PUBLICACIONES**
CARRER ARTES GRÁFICAS, 13
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 41 15
FAX: 96 386 40 67
publicacions@uv.es
www.uv.es/publicacions

**UNIVERSITAT JAUME I
PUBLICACIONES**
EDIFICIO RECTORAT CAMPUS RIU
SEC S/N, CASTELLÓ DE LA PLANA
12071 CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 472 88 21
FAX: 96 472 88 32
publicacions@uji.es
www.uji.es/publ

